...ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ! | 48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

...-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...-77 (13393) | 1971 оной апрелиин 1, четверг | Сэн 4 мүнгэн

КПСС-эй XXIV СЪЕЗД

МОСКВА, мартын 31. (ТАСС). Советскэ Союзай Коммунис партиин XXIV с'езд Кремльдэхи С'езднүүдэй ордон соо хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр.

Мүнөө үглөөнэй заседани дээрэ КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин тоосоото элидхэлые тэрэ комиссиин түрүүлэгшэ Г. Ф. СИЗОВ хэбэ.

Делегадууд КПСС-эй Центральна Комитедэй тоосоото элидхэлые зүбшэн хэлсэжэ эхилбэ.

Түрүүлэгшээр һууһан М. А. СУСЛОВ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй МГК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. ГРИШИНДЭ үгэ үгэнэ. Тэрэнэй һүүлээр КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Украинын Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь П. Е. ШЕЛЕСТ үгэ хэлэбэ.

Советскэ Союзай Коммунис партиин XXIV съезд

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН XXIV СЪЕЗДДЭ КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДЭЙ ТООСООТО ЭЛИДХЭЛ

ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ 1971 оной мартын 30-да хэһэн элидхэл)*

...ажахын продукциин жэл соохи дундуур хэмжээн ...жэлэй үедэ 12 процентээр нэмэһэн аад, мүнөө ...нэмээ. Ороохо таряа ургуулан абалгаар эгээн ехэ ..., тэрээниие жэл соо дунда зэргээр хуряан ...37 миллион тонноор гэхэ гү, али 1,3 дахин ...а. Мяха, һү, үндэгэ, бусад продуктнуудые абалга ...нэмээ.

...таблица хүдөө ажахын шухала шухала түхэлэй ...үйлэдбэрилгын жэл соохи дундуур хэмжээе элирхэй-...

	Миллион тонноор		1966-1970 онууд
	1961-1965 онууд	1966-1970 онууд	1961-1965 онуудтай жэшэһэн процент
...	130,3	167,5	129
...дэгүй хлопок	5,0	6,1	122
... свекло			
...	59,2	81,0	137
...	5,1	6,4	126
...	0,41	0,40	112
...	81,6	94,8	116
...	16,9	19,3	114
... (түсэлэгдэһэнэй ... шэгнүүрээр)	9,3	11,6	124
...	64,7	80,5	124
... (миллиард ...)	28,7	35,8	124
... (мянган тонноор)	362	397	110

...ын ашаа зөөлгын ургалтаар табан жэлэй даабари ... Капитальна барилга ехэ дэлисэ далайсатайгаар хэг-...а. 1900 шахуу промышленна томо предприяти ба ба-... ашаглалгада оруулагдаа. Эхилээшэ табан жэлэй тү-...алнүүдтэ үйлэдбэриин хүсэ улам үргэдхэн хүгжөөхэ ... бии болгогдонхой.

... үйлэдбэрилгын хүсэ хубаарилга һайжаруулагдаа. Си-...-Дурнын, Дунда Азиин ба Казахстанай экономиче-... горитойгоор нэмээ. Бүхы республикануудай арадай ...хүгжэн дабшаа, ниитэ гүрэнэй зорилгонуудые ...хэрэгтэ тэдэнэй тус бүриинь оруулдаг хубита нэмээ. ...ушартайб гэхэдэ, манай бүхы арадуудай холбоо ба-...хани нүхэсэлэй экономическа үндэһэ һууринь улам ...

...табан жэл **социальна зорилгонуудые** шиидхэл-...е үе болоһон байна. Ниитын харилсаануудтахи хуби-... тухай саашадаа хэлэгдэхэ. Арад зоной байдал улам ... ябадалтай холбоотой зарим асуудалнууд тушаа ... хүсэхэ байнаб. Хүн бухэндэ хүртэхэ бодото олзо оршо ...турша соо 33 процентээр нэмээ. Партиин XXIII съездын ...нуудэй ёһоор 30 процентээр нэмэхэ гэжэ хараалагда-... Саада тээхи табан жэлэй туршада 19 процентээр нэмэ-...

...жэл соо хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай ...ын салин хүлһэнэй һарын 60 түхэригтэ хүрэтэр нэ-...та нүхэд мэдэнэт. Хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай ... салин хүлһэн орон дотор 26 процентээр нэмээ. Хамтын ... колхознигуудай абадаг олзо оршонь 42 процентээр нэ-...а. Ажалай түлөө лаб үгтэхэ түлөөһэн тогтоогдоо, пен-...һанай хэмжээн богони болгогдоо, колхозой гэшүүдэй ... ажалай хүсэ абажа шадахаяа болёод байхадань, тэд-...тэдэг болонхой.

... хэрэглэлэй фондынууд табан жэлэй турша соо 1,5 да-... 1970 ондо 64 миллиард шахуу түхэриг болоһон

...худалдаа наймаанай үргэдэн нэмэһэн ушар хүн зо-... элгэр байдалай шухала гэршэ жэшээнүүдэй нэгэн бо-... ургалта 1966—1970 онуудай турша соо 48 процен-... Гэхэтэй хамта хэрэглэмжын бүридэл нилээд һай-... 1965 онойхитой жэшэбэл, 1970 ондо хүн бүхэ-... хэрэглэлгэ —17 процентээр, һү ба сагаан эдеэн —22, ...—23, загаһан ба загаһанай зүйлнүүд—33, саахар—14 ... нэмээ. Тиихэтэй хамта хилээмэнэй зүйлнүүдые ба ... хэрэглэлгэ хороһон байна. Хүн зондо соёлой ба ажа-... хэрэглэлэй эд товар, илангаяа удаан саг соо хэрэг-... зүйлнүүд: радиоприемник, телевизор, хубсаһа угаадаг ... холодильнитууд ба бусад бүри олоор худалдагдадаг

...ын асуудалай али тухай ехэ дэлисэтэйгээр, оролдосо-... шиидхэгдэжэ байһаниинь бүгэдэндэ эли. Энэ хэрэгтэ 60 ... шахуу түхэриг гаргашалагдаа. Табан жэлэй турша соо ...он үлүүтэй дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра ба-...йна. Энэмнай ямар ушартайб гэхэдэ, орон дотор ... миллион хүн зонтой 50 гаран томо город шэнээр ... жэшээтэй болоно. Шэнэ байрануудые абаһан бү-... олонхинь мүнөө сагай аятай зохид байрануудта ...

...табан жэлэй турша соо арадай гэгээрэлэй ба элүү-...лгын эмхинүүд амжалтатайгаар хүгжөөгдөө. Совет хү-... һуурые сахилга, бүри ута наһа эдлэдэг болголго парти... гүрэнэй саг үргэлжын анхарал оролдолго гаргадаг асуу-... болонхой. 1966—1970 онуудай турша соо 151 мян-... бэлдэгдэ — энэмнай үнгэрэгшэ табан жэлэйхиһээ ... хүнөөр олон байна. Медицинскэ эмхи зургаануудай ... нэмээ.

... совет хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай неделиин соо ... үдэр хүдэлмэрилөөд, хоёр үдэр амардаг болоһоор хэдэн ... Нилээд олон ажалшадай түлөөһэтэ амаралтын ... һунаагдаа.

... жэлэй туршада арад зоной байдал улам һайжаруулха ... тон ехэ үрэ дүнгүүдэй туйлагдаһыень харанат. Эдэ ... совет хүнүүдэй зориг бадаруулха шэнэ эшэ нүхэ-..., Эхэ оронойнгоо аша туһада, манай баатар габьяата ... аша туһада бүри һайнаар ажаллаха хүсэлэн түрүүлхэ ... байһанаа элирхэйлэн мэдүүлхыем зүбшөөгыт!

Партимнай табан жэлэй дүнтүүдые согсолхо, туйлагдаһан амжалтануудые зохисотой соонь сэгнэхэ зуураа, ажахын ябуулгын дутуу дундануудые, шиидхэгдээгүй асуудалнуудые эли тодоор мэдэрнэ. Зарим түхэлэй шухала продукци бүтээн гаргаха даабаринууд хүсэд дүүргэгдээгүй гэжэ түбхын түрүүн тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Тэрэшэлэн химиин, станок бүтээлгын, хүнгэн промышленностиин ба бусад зарим һалбаринуудтахи үйлэдбэриин хүсэ хүгжөөхэ хэрэгтэ гээгдэл тохёолдоһон байна. Шэнэ техникэ нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ түсэбүүд ба ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даалгабаринуудые олохон министерствэнүүд дүүртээгүй. Хүдөө ажахые электрын элшэ хүсөөр, машинануудаар хангаха түсэбүүд дутуу дүүргэгдээ.

Дундуур салин хүлһэнэй ургалтада хабаатай даабаринууд үлүүлэн дүүргэгдэбэшье, зарим хүдэлмэрилэгшэдэй абадаг түлөөһэнэй тариф ба салин хүлһэ нэмээхэ хараалламжа хүсэлдүүлэгдээгүй байна. Эдеэ хоолой зарим продуктнуудые, илангаяа мяха, тэрэшэлэн үргэн хэрэглэлэй эд товар үйлэдбэрилгэ горитойгоор, нэмэбэшье, эрилтэ хэрэглэмжэһээ гээгдэнэ. Энээнһээ уламжалан, худалдаа наймаанда гарадаг зүйлнүүдэй дуталдаха ушар заримдаа тохёолдоно.

Эдэ бэрхэшээлнүүд гадаадын ба дотоодын шэнжэтэй, зайлашагүй шалтагаантай зарим тэды холбоотой юм. Ажахын, Соведүүдэй ба партийна зургаануудай хүдэлмэридэ тохёолдоһон эндүүнүүдһээ, тэрэшэлэн түсэблэлгын, үйлэбэрилгын ба шэнэ техникэ ашаглалгын, нөөсэ арга боломжонуудые хэрэглэлгын талаар ушарһан дутуу дундануудһаа унгитай шалтагаанууд тушаа съезд дээрэ онсо анхарал хандуулха ёһотоймнай элитэ.

Гэхэ зуура, дутуу дунданууд ба шиидхэгдээгүй асуудалнууд гол хэрэгые — табан жэлэй һайн гол үрэ дүнгүүдые балартуулха ёһогүй. Арадай ажахые саашадань хүгжөөхэ ба оронойнгоо обороные улам бэхижүүлхэ хэрэгүүдые ажалшадай байдал бүри түргэнөөр һайжаруулха ябадалтай тааралдуулан бэелүүлхэ ехэ ба орёо зорилгонуудые парти, арад зон амжалтатайгаар шиидхээ.

Ажахын байтуулалтада совет арадай туйлаһан амжалтанууд политическэ ехэ удха шанартай. Эдэ амжалтанууд манай орон доторхи социалис байгуулалтые улам бэхижүүлхэ, партияа тойрон бүхы совет арадай бүри нягтаар эмхидэн жагсаха ябадал хангаа. Эдэ амжалтанууд социалис гүрэнүүдэй экономическа хүсэ шадалые бүри ехэ болгохо, капитализмтай мүрысэһэн экономическа мүрысөөндэ дэлхэйн социалис оронуудай байдал бэхижүүлхэ хамтын хэрэгтэ ехэ хубита нэмэри болоо.

Нүхэдүүд! XXIII съезд ороной ажахын хүгжэлтын хараа шугамые тодорхойлходоо, наймадахи табан жэлэй гол тоо, баримтануудые баталхаһаа гадна, мүн удаан саг соо шиидхэгдэхэ экономическа политикын хэдэ хэдэн шухала асуудалнуудые табиһан юм. Центральна Комитет эдэ асуудалнуудые шиидхэхэдээ, съездын заабаринуудтай зохилдуулан, хүдөө ажахые, промышленностиие хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ үнгэрһэн үе соо тохёолдоһон дутуу дундануудые заһаруулан зайсуулха хэмжээнүүдые мүн лэ абаһан байна.

Үнгэрһэн табан жэлэй турша соо экономико хүтэлбэрилгын хэрэг улам һайжаруулхын тула ехэ хүдэлмэри хэгдээ гэжэ съездэ элидхэжэ шадаха байнабди. Центральна Комитедэй Пленумүүд дээрэ, ЦК-гай ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолнууд дотор ажахын ехэ ехэ асуудалнууд шиидхэгдэһэн байгаа. Хүдөө ажахы хүгжөөхэ удаан болзоройнэгэдхэмэл программа тодорхойлон хараалһан майн (1966 оной), июлиин (1970 оной) Пленумүүдэй, тэрэшэлэн үйлэдбэриин аша үрэ дээшэлүүлхэ, хүтэлбэри нарижуулан һайжаруулха арга замууд болгон, манай экономико хүгжөөлгын гол шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн декабриин (1969 оной) Пленумэй удха шанар тухай тусхайлан хэлэхэ хэрэгтэй. Энэ бүхы хүдэлмэриин дүн согсолон гаргахадаа, партимнай тоосоото үе соо өөрын экономическа политикын хэдэ хэдэн эгээн ехэ ба орёо асуудалнуудые шэнжэлхэ, шэбшэн бодохо талаар горитой алхам хээ гэжэ хэлэхэдэ болохо.

Партийна организацинуудай, нютагуудтахи комитедүүдэй эдэбхи үүсхэлэй урган бадарһые тэмдэглэхэ шухала гэжэ Центральна Комитет тоолоно. Олохон республикануудай, хизаарнууд ба областьнуудай партийна организацинууд экономическа шухала асуудалнуудаар һанамжа дурадхалнуудаа ЦК-да оруулһан байна. Тэдэнэйнь дунда ниитэ гүрэнэй удха шанартай асуудалнууд бии. Эдэ дурадхалнууд арадай ажахын шиидхэбэринүүдые тодорхойлон хараалха үедэ шэнжэлэгдэһэн ба хараада абтаһан байха. Тоосоото үе соо партиин бүтээһэн хүдэлмэриин шухала үрэ дүн юуб гэхэдэ, партийна, Соведүүдэй ба ажахын, профсоюзай хүдэлмэрилэгшэд, үргэн олон ажалшад экономическа асуудалнуудые һайтар мэдэдэг, ээлжээтэ зорилго ба тэдэниие шиидхэхэ аргануудые һайн ойлгодог болоо.

Ороной экономическа туйлалтанууд промышленностиин, хүдөө ажахын, транспортын ба барилгын, эрдэм болон соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй, манай олон үндэһэ яһатантай Эхэ ороной бүхы арадуудай шэн зоригто ажалай аша үрэ мүн. Советскэ Союзай хүдэлмэришэн ангиие, колхозно таряашадые, интеллигенциие, бүхы ажалшадые ажалай ехэ илалтануудаарнь съездын үмэнэһөө амаршалхыемни зүбшөөгыт!

Ороной экономическа хүгжэлтын мүнөөнэй шатын онсо илгаанууд ба шэнэ табан жэлэй түсэбэй зорилгонууд

Нүхэдүүд! Үе бүхэнэй зорилгын оорсэ талые, партиин хүдэлмэреэ ябуулдаг оршон байдалай өөрсэ талые хараадаа абаха гээшэ политикын гол бэрхэшээл, гол онол өншо болоно гэжэ В. И. Ленин онсолон зааһан юм. Ороной хүгжэлтын шата бүхэнэй гол илгаае хараада абаха ёһотой экономическа политика тодорхойлхо үедэшье иимэ хандаса угаа ехэ удха шанартай.

Гушаад онуудай тэнгһээ хойшо манайда социализмын илаһаниинь элитэ. Энэ гуша гаран жэл совет хүнүүдэй баатар габьяата ажалай ба тэмсэлэй оршон байдалда үнгэрөө. Тэрэ үеын манай ажахы ба мүнөөнэй экономико үйлэдбэридэхи адли түхэлэй харилсаае, экономическа нэгэ янзын хуули ёһонуудые — социализмын хуули ёһонуудые үндэһэ болгоно. Гэхэ зуура мүнөөнэй экономикые гушаад онуудай һүүл багай экономикоһоо илгаруулдаг шухала шэнэ ушарнуудые мэдэнгүй байжа болохогүй.

Арадай ажахын, социалис ниитын харилсаанай, арад зоной соёлой ба болбосоролой хэмжээлэшэгүй ехэ дэбжэлтэ туйлагдаа. Совет хүнүүдэй шэн зоригто ажалаар хүгжэлтэ түгэс социалис общество байгуулагданхай. В. И. Ленин 1918 ондо энээн тухай хэлэхэдээ, манай ороной ерээдүйн байдал болоно гээ бэлэй. Энэнь партиин Программаар, тэрэнэй һүүлэй съезднүүдээр табигдаһан агууехэ зорилгонуудые бодото дээрэнь шиидхэжэ, коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулжа эхилхэ арга бидэндэ олгоо.

Саашадаа партиин бэелүүлхэ экономическа политикын үндэһэн асуудалнуудые съезд дээрэ зүбшэн хэлсэлгэтэй дашарамдуулан, манай арадай ажахын хүгжэлтын мүнөөнэй шатын зарим тэды онсо өөрэ илгаануудта анхарал хандуулха хэрэгтэй.

Тэдэ асуудалнуудай эгээн шухалань—тон шэнэ далайса хэмжээнүүд болоно. Олон һалбарита индустри, социалис томо хүдөө ажахы, түрүү эрдэм наука, хүдэлмэришэд ба мэргэжэлтэдэй, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй шадамар бэрхэ кадрнуудые үндэһэ болгодог түгэлдэр экономическа хүсэн бии болонхой. Энэмнай — хоёр миллиард шахуу түхэригэй сэнтэй, ниитын эдлэл хэрэгсэлнүүдые үдэрэй турша соо үйлэдбэрилдэг экономико болоно. Тайлбарилан хэлэбэл, гушаад онуудай һүүл тээшэ үдэр бүри үйлэдбэрилдэг байһанһаа 10 дахин ехэ ниитын эдлэл хэрэгсэл бүтээгдэнэ.

Ороной арадай ажахын түгэлдэр хүсэнэй асари ехэ ургалтые партимнай экономическа ажал ябуулгадаа хараада абана. Сохом юун тухай хэлэгдэнэб? Түбхын түрүүндэ — манай арга боломжонуудые нилээд ехээр нэмээхэ тухай хэлэгдэнэ, Үнгэрһэн үе шатануудта юрэл һанаашалжа болохо байһан ехэ зорилгонуудые мүнөө табина, шиидхэнэбди.

Гэхэтэй хамта экономическа арга боломжонуудай хажуугаар, экономико тушаа обществын табидаг тэдэ эрилтэнүүд мүнөөнэй оршон байдалда тон түргөөр нэмэнэ. Социалис байгуулалтын түрүүшын шатануудта, түрүүшын ээлжээнэй асуудалнуудта, залуу Совет гүрэнэй оршон байлгын дулдыдаха асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулха баатай байһамнай элитэ. Оршон байдал мүнөө ондоо боложо байнхай, Нэгэн доро бүри үргэн ехэ, олон зорилго шиидхэжэ шадаха, шиидхэхэ ёһотойшье байнабди. Энээниие юрэл хүсэнэ бэшэ, харин хододоо хүсэдэг байгаабди.

Манай экономикые саашадань хүгжөөхын тула шухала нөөсэ бии болгоходоо, үйлэдбэреэ техническэ талаарнь шэнэдхэн зэбсэглэхэдээ, эрдэм болон гэгээрэлдэ угаа ехэ мүнгэ зөөри табихадаа, совет хүнүүдэй баян дэлгэр байдал улам һайжаруулха зорилгонуудые шиидхэлгэдэ бүри ехэ хүсэ ба зөөри зорюулха ёһотой байнабди. Али нэгэн, тон шухалашье участогуудта урагшаа ходорон гарабашье, ондоо һалбаринуудта удаан сагай гээгдэлгэ тохёолдуулха ёһогүйбди.

Арадайнгаа ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ ороной туйлаһан ехэ дэбжэлтэ үшөө нэгэ шухала нүхэсэлтэй: түсэблэлгын, хүтэлбэрилгын хэрэгтэ, ажахын хүдэлмэриин онол арганууд тушаа табигдадаг эрилтэнүүд бүри ехэ бололсоно. Экономикын бүхы һалбаринууд бүри ехээр харилсан дулдыдадаг болоно, холын хараата түсэблэлгын, һалбаринууд хоорондын холбооной гурим нарижуулгын, материальна хангалга һайжаруулгын удха шанар бүри ехэ болоно.

Ороной ажахын хүгжэлтын мүнөөнэй шатын шухала илгаануудынь мүн лэ түргэнөөр хүгжэн дэлгэржэ байгаа эрдэм, техникын эрид дэбжэлтээр тодорхойлогдоно. Социализм, түсэбтэ социалис ажахы хадаа эрдэм болон техникын бүхы талаараа хүгжэхынь тула шухала тон үргэн ехэ арга боломжо хангана. Гэхэтэй хамта эрдэм, техникын эрид ехэ дэбжэлтэ манай ажахын ябуулгые бүхы талаарнь нарижуулан һайжаруулха эрилтэ табина. Тайлбарилан хэлэбэл, энэмнай социализмда ашатай туһатай асари ехэ хүсэн болоно. Гэхэ зуура, тэрэниие ёһотой һайнаар шудалха хэрэгтэй байна.

Мүнөөнэй түүхэтэ үеын хэдэ хэдэн өөрсэ шэнжэнүүд гадаадын оршон байдалай горитой хубилалтануудаар мүн лэ тодорхойлогдоно. Тэдэнэй эгээн шухалань юуб гэхэдэ, социалис оронуудай экономическа нэгэдэл бэелүүлэгдэжэ байна гэжэ хэлээ һэм. Энэ ушарые хараада абалсан, ажахын олохон зорилгонуудые шиидхэхэ ёһотойбди. Дэлхэйн хоёр ондоо байгуулалтын хоорондохи экономическа, научно-техническэ мүрысөөнэй түхэлтэй, социализм капитализм хоёрой хоорондын ангиин тэмсэлэй үүргын мүнөө эрид ехэ боложо байһые мүн лэ хараада абаха хэрэгтэй.

Ороной экономическа хүгжэлтын мүнөөнэй шатын зарим гол шэнжэнүүд иимэ байна. Эдэниие политическэ зорилгонуудай талаар тодорхойлон тайлбарилха гэбэл, тон хуряангыгаар иигэжэ хэлэхэдэ болохо: арадай ажахын асари ехэ дэлисэһээ, экономическа арга боломжонуудай, ниитын хэрэглэмжын угаа ехэ болоһонһоо уламжалан, манай ажахын бүхы хүдэлмэриин хэм хэмжээе шууд дээшэлүүлхэ, экономикын ашаг үрые горитойгоор арьбадхаха, асари ехэ бүхы ажахыгаа бүри һайнаар хүдэлмэрилдэг, бүхы һайн эмхидхэлтэй механизм болгохо эрилтэ табигдана.

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта).

МОСКВА. Кремльдэхи Съезднүүдэй ордон соо Советскэ Союзай Коммунис партиин ээлжээтэ XXIV съезд хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлжэ байна.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: трибунада КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев.
Фототелеграфаар абаһан (ТАСС).

*) Үргэлжэлэл. Эхиниинь манай газетын 31-нэй номерто).

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ҮРГЭЛЖЭЛ

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Партиин революционно хүсэл зориг ба дэлисэ далайсань, зохёон байгуулхы зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ олон миллион зоной оролдолго хүсэлэлгэ, хүдэлмэришэн ангиин, ажалша таряашадай ба интеллигенциин ажалай эршэ зориг элсүүлхэ шадабаринь бидэндэ хододоо, хамаг хэрэгтэмнай туһалдаг байгаа. Энэ агуусхэ хүсэеэ саг үргэлжын, оролдосотой нэтэрүү эмхидхэлэй хүдэлмэритэй, ажахы эрхилэлгэдэ научна ёһоор шууд хандаха, шанга журам ба бүтээсэтэ шадамар ябадалтай бүри нягта наринаар холбон нэгэдхэхэ гээшэ мүнөө хэзээ хэзээнэйхиһээ шухала байна.

Нүхэдүүд! Центральна Комитет шэнэ табан жэлэй түсэб тушаа Директивэнүүдые, энэ тон шухала политическэ документ тодорхойлон зохёохо үедөө эдэ тэмдэглэгдэһэн ушарнуудые хараада абаһан байха юм.

Юһэдэхи табан жэл хадаа коммунизмда хүргэхэ, тэрэнэй материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха, ороной экономическа ба өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадал бэхижүүлхэ замаар совет обществын саашадаа дабшаха ябадалдахи шухала шата болохо ёһотой. **Табан жэлэй гол шухала зорилго юуб гэхэдэ, социалис үйлэдбэри хурдан түргэнөөр хүгжөөһэнэй, тэрэнэй ашаг урые дээшэлүүлһэнэй, научно-техническэ дэбжэлтэ түйлаһанай, ажалай бүтээсын ургалта түргэдхэһэнэй үндэһөөр, арад зоной баян дэлгэр, болбосоронгы байдал нилээд ехээр хүгжөөхэ ябадал хангаха зорилго болоно.**

Табан жэлэй турша соо национальна доходоо 37—40 процентээр, тэрэ тоодо хэрэглэлэй фондые 40 процентээр, нөөсэлэлгын фондые 37 процентээр нэмээхэ ёһотой болонобди. Промышленна продукци үйлэдбэрилгэ 42—46 процентээр, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгын жэл соохи дундуур хэмжээн — 20—22 процентээр нэмэхэ, хүн бүхэнэй бодото олзо оршонь гурбанай нэгэ хуби шахуугаар дээшэлхэ байна.

СССР-эй арадай ажахые 1971—1975 онуудта хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб тушаа Директивэнүүд тухай элидхэлые нүхэр А. Н. Косыгинай хэхэ байһан туладань, ерэхэ үе соо партиин бэелүүлхэ экономическа политикын гурбан лэ гол асуудал дээрэ тогтохыемни зүбшөөгыт.

Энэмнай юуб гэхэдэ, түбхын түрүүн совет экономико хүгжөөхын тула партиин баримталан бэелүүлхэ гол зорилгонууд тухай асуудал болоно.

Энэ хадаа ургалтын өшө нүхэсэл тухай, ниитын үйлэдбэри хурдан түргэнөөр саашадань хүгжөөхын тула элсүүлэн хэрэглэгдэхэ ёһотой зөөри хэрэгсэл тухай асуудал болоно.

Энэ хадаа, эсэстээ, экономикын амжалтатай хүгжэлтэ хангаха зэргэтэй, ажахын онол арга улам нарижуулан һайжаруулха тухай асуудал болоно.

2. Арад зоной байдал улам һайжаруулга—партиин экономическа политикын эгээл шухала зорилго

Ажалшадай байдал горитойгоор һайжаруулхые юһэдэхи табан жэлэй гол зорилго болгон дэбжүүлээд байхадаа, энэ хараа шэглэл гансашье байгша табан жэл соо манай ажал ябуулгые тодорхойлхо бэшэ, хойшодоо бүри удаан саг соо ороной ажахын хүгжэлтын юрэнхы хараа түсэб тодорхойлхо байһыень Центральна Комитет хараадаа абана. Улад зоной материальна ба соёл болбосоролой эрилтэ үлэмжэ дүүрэнээр хангалгын — социализмын үедэхи ниитын үйлэдбэриин эгээн шухала зорилго байһанһаань партимнай тиимэ хараа шэглэл гаргахадаа хамагай түрүүн энэ үндэһэ абана.

Манай парти ба гүрэн совет засагай түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилээн, энэ талаар хэжэ боломоор юумые бүхыдэнь хээ һэн. Гэбэшье, түүхын мэдээжэ шалтагаанууд дээрэһээ манай арга боломжо удаан саг соо хизаарлагдаһан байшоо һэн. Мүнөө арга боломжомнай нилээд ехэ болобо. Тиимэһээ арад зоной ажабайдал һайжаруулгада ажахын байгуулалтые бүри ехээр зорюулха гэһэн асуудал партимнай табиха аргатай болобо.

Ажалшадай ажабайдал улам һайжаруулха хэрэгэй манай ажахын хүгжэлтэдэшье бүрил шухала хэрэгтэй болоһо байһые, үйлэдбэриие улам түргэноор хүгжөөхэ экономическа шухала эрхэ нүхэсэлнүүдэй нэгэн болоһыень партимнай тэрэшэлэн хараадаа абалсана.

Ажалые материальна ба сэдьхэлэй талаар урмашуулха хэрэгые саашадань улам хүсэтэй болгохо гэһэн гансал хараа бодол дээрэһээмнай иимэ хандалга гаргагдана бэшэ. Совет хүнүүдэй, бүхы ажалшадай бэлиг шадабариие, эдэбхи үүсхэлые бүхы талаарнь дэбжээлгэдэ туһалмаар эрхэ байдал байгуулха тухай, обществын үйлэдбэрилгын гол хүсые бүри ехээр хүгжөөхэ тухай — тиимэ үргэнөөр энэ асуудалнай табигдана ха юм.

Миил ганса машина техникэдэ бэшэ, харин хамагай түрүүн хүдэлмэрилэгшэдтэ өөһэдтэнь, тэдэ машинануудые бүтээжэ, тэрэ техникые жолоодогшодто бүрил ехэ эрилтэ мүнөөнэй үйлэдбэри табидаг болобо. Үргэн ниитэ хүдэлмэрилэгшэд амжалтатай һайнаар ажаллахынгаа тулада түсхай эрдэмтэй, үндэр мэргэжэлтэй, юрэнхы үргэн болбосоролтой байха ёһотой болоно ха юм. Тиимын тула тэдэ хүдэлмэрилэгшэд һайнаар ажаһууха, тэдэнэй материальна ба сэдьхэлэй эрилтэ хүсэдөөр хангагдажа байха ёһотой.

Тиимэ болохолоороо, манай зорилгонуудшье, улам ехэ болоһон экономическа хүсэ шадалнайшье, арадай ажахые хүгжөөлгын эрилтэнүүдшье улад зоной ажабайдал улам һайжаруулгатай холбоотой олон янзын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ экономикые бүрил эридээр зорюулха арга бии болгоно, тиигэжэ зорюулха хэрэгтэйшье байна. Энэ талаар наймадахи табан жэл соо нилээд ехэ, бодото үрэ дүн туйлагдаа. Мүнөө туйлаһанаа бэхижүүлхын саада тээ, шэнэ, бүри ехэ амжалта туйлаха зэргэтэй болоод байнабди.

Ажалшадай ажабайдалые улам һайжаруулгые гол зорилго гэжэ тодорхойлходоо, тэрээндээ халирхайгаар, һэбхеэр хандажа болохогүй ха юм. Арад зоной ажабайдал нилээд ехээр һайжаруулха гэһэн хараа түсэб бэелүүлхын тулада сагшье, горитой оролдолгошье, ехэ гэгшын мүнгэ нөөсэшье хэрэгтэй болохо. Бүтээгдэһэн, бэлэн болоһон юумые лэ хубаан эдлэжэ болохо юм бэзэ. Тэрэмнай хүн бүхэндэ ойлгосотой. Зоной ажабайдалай хэмжээ дээшэлүүлгые ниитын үйлэдбэриин хэмжээ дээшэлүүлгэтэй, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэтэй нягтаар холбодог байһаараа манай түсэбүүд ехэ хүсэ шадалтай, лаб бүтэмжэтэй байдаг гээшэ. Партида, бүхы совет арадта даалгагдаха харюусалгашье баһал тэрээгээрнь лэ тодорхойлогдоно. Мүнөө ямараар ажаһуунабибди, хойшодоо ямараар ажаһуухабибди — тэрэмнай бидэнэрһээ өөһэдһөөмнай, манай ажалай амжалтаһаа дулдыдаха байна бшуу.

Съездын үзэмжэдэ партиин Центральна Комитет ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дурадхажа байһан, арадай ажабайдал улам һайжаруулха тушаа түсэбүүд ба дурадхалнууд тухай элидхэхыемни зүбшөөгыт.

Ажалшадай **мүнгэн олзо доход** дам саашадань ехэ болгохо гэжэ хараалагдана. Ажалай түлөөһэ нэмэжэ, тэрээгээрээ улад зоной бодото олзо доходой бүхы ургалтын дүрбэнэй гурбан хубиие хангаха гэжэ хараалагдана.

Энэ табан жэлэй турша соо хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай доодо захын салин хүлһэн һарын 70 түхэригтэ хүргэгдэхэ. Промышленностьда, транспортда, материальна үйлэдбэриин бусад һалбаринуудта ажаллагша дунда зэргын салинтай хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэниинь нэмэгдэхэ. Хүдөө ажахын механизаторнуудай тарифна түлөөһэниинь нэмэгдэхэ. Багшанарай, врачнуудай, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй, бусадшье хэдэн янзын мэргэжэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэ нэмэхэ гэжэ хараалагдана. Ураалдахи, Европын хойто зүгтэхи, Баруун Сибирьтэхи, Казахстандахи (республикын урда талыень оруулангүйгөөр), Алас Дурна зүгэй хэдэ хэдэн районуудтахи, Зүүн Сибирьтэхи, Дунда Азидахи олон һалбаринуудта ажаллагша зоной салин хүлһэниинь нэмэгдэхэ гү, али үшөө шэнэ нэмэлтэ дээрэһээнь тогтоогдохо. Һүниин сагта ажаллаһанай түлөө горитой нэмэлтэ түлөөри тогтоогдохо.

Ороной район районуудаар, ажахын һалбаринуудаар дамжан, эдэ хэмжээнүүд байн байтараа бэелүүлэгдэхэ. Тэдэ хэмжээнүүдэй бэелүүлэгдэхэдэ 90 миллион хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай салин хүлһэниинь нэмэхэ байна бшуу. Хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай һарын дунда зэргын салин хүлһэ энэ табан жэл соо эдэ бүгэдын ашаар 146—149 түхэригтэ, колхознигуудай ажалай түлөөһэ — 98 түхэригтэ хүрэхэ болоно.

Зарим түхэлэй ажалшадта алба налогой хүнгэлэлтэ бүри ехээр хэгдэхэ гэжэ хараалагдана.

Нүхэдүүд, үшөө нэгэ асуудал дээрэ тоттохо хүсэлтэйб.

Индустриализациин, дайнай һүүлээр ажахыгаа һэргээн бодхоолгын жэлнүүдтэ имагтал бүхы зөөри шадалаа элсүүлэн урагшаа дабшаха, экономикоёо хүгжөөхэ аргатай байгаа һэмди. Манай ороной ажалшад тэрээниие һайнаар ойлгодог һэн. Шэн зоригто ажалһаа гадуур, өөһэдынгөө хубиин нөөсые хамтын хэрэгтэ тэдэнэр үгэдэг, гүрэнэй урьһаламжа эдэбхитэйгээр захидаг бэлэй. Теэд экономикые үргэнөөр хүгжөөхэ хэрэгтэ гүрэнэй урьһаламжа шухала үүргэ дүүргэһэн байна. Урьһаламжа олониитэдэрээ захидаг байһан ушар гүрэнэй бюджетдэ ехэ нэмэри оруулхынгаа саада тээ, совет хүнүүдэй патриотизмые, социализмын хэрэгтэ тэдэнэй үнэн сэхэ байһые эли тодоор харуулдаг бэлэй.

Гүрэнэй шэнэ урьһаламжа 1958 онһоо хойшо гаргахаяа болиһомнай мэдээжэ. Гэхэтэй хамта, 1977 онһоо 1996 он хүрэтэрхи хорин жэлэй болзор соо жэл бүри тэгшэ хубинуудаар 25.800 миллион шахуу түхэригтэ захиһан урьһаламжыень арад зондо бусаан түлэхэ гэжэ тиихэдэ тогтоогдоһон байгаа.

Манай мүнөөнэй арга боломжые тооложо үзөөд, урьһаламжын түлөө түлөөһые, урьһаламжын мүнгэ бусаалгые болзорһоонь урид эхилхэ гэжэ КПСС-эй ЦК ба СССР-эй Министрнүүдэй Совет тогтооһон, тиигээд 1974—1975 онуудта 2 миллиард түхэригэй урьһаламжын мүнгэ бусааха. Тэрээнһээ хойшонхи жэлнүүдтэ бүришье ехээр бусааха гэжэ тогтооһон байна. Улад зоной тиихэдэ захиһан бүхы урьһаламжын мүнгые 1990 он болотор гэхэ гү, али анхан тогтоогдоһон болзорһоо зургаан жэлээр түрүүн бусааха гэжэ хараалагдана. Иимэ тогтоол зүб, партиин политикада, арад зоной аша туһада хүсэдөөр тааралдана гэжэ һанагдана.

Ажалай түлөөһэнһөө орохо олзо доходой ехэ болохын хажуугаар **хэрэглэмжын ниитын жаса** горитойгоор нэмэхэ болоно. Тэрэ жасын хэмжээе 1,4 дахинаар ехэ болгоод, 1975 он хүрэтэр 90 миллиард түхэригтэ хүргэхэ гэжэ хараалагдана. Медицинскэ хангалта дам саашадань һайжаруулха, гэгээрэл болбосорол хүгжөөхэ, залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ тэрэ мүнгэ зөөри гаргашалагдаха.

Социальна ондоошье шухала хэмжээ ябуулганууд ниитын жасаһаа бэелүүлэгдэхэ, тэрэ тоодо олон үхибүүтэй, шадал багатай бүлэнэрэй, үйлэдбэри дээрэ ажалладаг эхэнэрнүүдэй, пенсионернүүдэй, һурагшадай байдал һайжаруулагдаха юм. Иигэжэ хараалагдана:

— бүлынь гэшүүн бүхэнэй олзо доходой 50 түхэригһөө дээшэ гарадаггүй — тиимэ айлай үхибүүдтэ мүнгэн тэдхэмжэ тогтоохо;

— үбшэн үхибүүнэй хойноһоо харууһалһан түлэгдэдэг үдэрэй тоо олошоруулха, ажаллажа байһан аад, түрэхэ болоод амаралтада гараһан эхэнэрнүүдтэ, хэды соошье ажаллажа ябаа һаань, хамаагүй, 100 процент түлэхэ;

— наһатай боложо пенсидэ гараһан хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай пенсиин доодо захын хэмжээе үргэхэ;

— колхознигуудай пенсиин доодо захын хэмжээе үргэхэ, хүдэлмэришэд ба алба хаагшадта пенси тогтоогдодог гуримаар колхознигуудташье пенси тогтоохо;

— хүдэлмэришэд, алба хаагшад ба сэрэгэй албатан байһан аад, инвалидууд болоһон хүнүүдэй, тэжээгшэ хүнөө алдаһан бүлэнэрэй пенсионно тэдхэмжые һайжаруулха;

— дээдэ ба түсхай дунда һургуулинуудай стипенди абагшадай тоое олошоруулха, стипендииень ехэ болгохо;

— больницадахи, городой профтехучилищинуудтахи эдеэ хоолдо гарадаг гаргашын нормо ехэ болгохо.

Салин хүлһыень нэмэжэ, ниитын жасаһаа мүнгэ бүри ехээр түлэжэ — тиигэжэ, улад зоной ажабайдал улам һайжаруулха эдэ хэмжээ ябуулгануудта байгша табан жэлэй турша соо 22 миллиард түхэриг табигдаха юм. Харин, тиихэдэ, наймадахи табан жэл соо 10 миллиард һомологдоһон байгаа.

Гэр байрын барилга бүри үргэн далайсатайгаар хэгдэхэ. Хамта дээрээ 565—575 миллион дүрбэлжэн метрэй гэр байра табан жэлэй турша соо баригдаха ёһотой. 60-аад миллион хүнэй байра байдал энээнэй ашаар һайжаруулагдаха. Тэрэшэлэн коммунальна барилгада, хото, хүдөө тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ ехэшэг мүнгэ зөөри һомологдохо.

Энээнтэй дашарамдуулан, Москва тухай тусгаар хэлэхээ һананаб. Эхэ оронойнмай ниислэл, промышленностиин, эрдэм соёлой томо ехэ центр, агуусхэ социалис гүрэнэймнай арюун һүлдэ тэмдэг байһандань совет хүнүүд бүгэдөөрөө Москвада хүндэтэй һайнаар хандадаг гээшэ. Гэр байра барилгын талаар, улам болбосон болгохо, транспортые улам һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри хойшодоошье Москвада ябуулагдаха юм. Москвае жэшээтэ коммунис город болгохо гээшэ — бүхы совет арадай нэрэ хүндын хэрэг мүн!

Оронойнгоо бусадшье городуудые улам болбосон болгохо хэрэгтэ анхаралаа шангадхаха хэрэгтэй. Бүрил элүүр энхээр, зохид таатайгаар городой хүн зоной ажаһуухаар — тиимээр городуудай хүгжэлтые ябуулха, шэглүүлхэ арга социализмын бүлюу һайн шанарынь бии болгоно ха юм.

Нүхэдүүд! Совет зоной олзо доходые горитойгоор нэмээхэ, гэр байра олоорнь бариха, хото хүдөө нютагуудые болбосон түхэлтэй болгохо хэмжээнүүдые тодорхойлхо зуураа, Центральна Комитет иигэжэ тоолоно: **улад зоной олзын улам ехээр нэмэжэ байхадань, эдеэ хоолой зүйлөөр, промышленна эд бараагаар, тэрэшэлэн элдэб янзын хэрэгсэлээр зоной эрилтэ хангаха** гээшэ, тусгаар удха шанартай зорилго болобо. Совет хүнүүдэй мүнгэн олзо доходой нэмэһэндэнь орходоо бүри түргэнөөр арадай хэрэглэлэй эд бараан бүтээн гаргагдаха ёһотой.

Тэдэ эд бараа үйлэдбэрилэгшэ арадай ажахын бүхы һалбаринуудые түргэнөөр хүгжөөжэ, түс зорилгоёо шиидхэхэ байнабди. Иимэ хараа бодол баримталан, промышленностьдахи хубинуудыешье партимнай тэнсүүлэн тааруулдаг гээшэ. Үйлэдбэриин хэрэгсэл гаргадаг («А» бүлэг), зоной хэрэглэмжын зүйлнүүдые гаргадаг («Б» бүлэг) һалбаринуудай хоорондо зарим тэдэ тэнсүүригүй байдал һүүлэй үедэ бии болоо гэжэ КПСС-эй XXIII съезд дээрэ тэмдэглэгдэһые та бүгэдэ мэдэнэт. Тэрээн дээрэһээ арадай ажабайдал улам һайжаруулха зорилго шиидхэхэнь бэрхэтэй болоһон байгаа. Тиимэһээ промышленностиин энэ хоёр һалбариин хүгжэлтын хэмжээе наймадахи табан жэл соо нилээд дүтэлүүлхэ гэжэ хараалагдаһан байха юм.

«А» бүлэгтэхи үйлэдбэриин бүхы хэмжээнь «Б» бүлэгэйхидэ орбол, мүнөөшье һураггүй ехэ зандаа: 1970 ндэ гаргагдаһан промышленна бүхы продукци сооһоо үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдэй хубиин 74 процент болоод байхадань, харин улад зоной хэрэглэдэг зүйлнүүдэй хубинь 26 процент болоһон байба. Үйлэдбэриингөө хүсэ шадалай яһала ехэ болоод байхадань. «Б» бүлэгые энэ шэнэ табан жэл соо бага зэргэ түргэнөөр хүгжөөжэ болохо гээд, Центральна Комитет тоолоһон байха юм. Тиигэжэ хүгжөөгдөөд байхадань, ажалшадай ажабайдал улам һайжаруулха гэжэ хараалһан түсэбөө дүүргэжэ шадахабди. Иимэ юумэ хэхэдээ, үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые бүтээлгэ түргэнөөр хүгжөөхэ гэһэн юрэнхы хараа шугамаа орхиһон болоногүйбди. Хоёр һалбариин хүгжэлтын хубаари тэнсүүри тодорхойлходоо, шата бүридэхи тодорхой эрилтэнүүдые, бодото арга боломжонуудые партимнай хараадаа абаһан байна. Тиигэжэ Ленин багшамнай һургадаг байгаа.

Хүндэ индустри—ороной экономическа хүсэ шадалай, улад зоной байдал улам һайжаруулгын үндэһэ һуури

Арадай ажахын хубаари тэнсүүриие иигэжэ хубилгаһамнай хүндэ промышленностьда анхаралаа бидэнэй һуларуулжа байһан ябадал огто болоногүй.

Социалис промышленностиие, тэрэнэй үндэһэ һуури болгошо хүндэ индустриие түрүүшын ээлжээндэ хүгжөөхөөр партиин бэелүүлһэн хараа шэглэл манай оронииe хүсэн түгэс гүрэн болгоо һэн. Имагтал тэрэ хараа шугамые эрид шангаар бэелүүлһэнэйнгээ ашаар социалис революциин түйлалта хамгаалжа, үии заяанайнгаа гээдэл усадхажа, экономическа, социальна ба соёлой маша ехэ дэбжэлтэ түйлажа шадаабди гэжэ хэлэхэдэ үлүү гарахагүй.

Хүндэ индустриие хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ гээшэ мүнөөнэйшье эрхэ байдалда ехэ удха шанартай зандаа.

Яахадаа тиимэ зандааб гэхэдэ, үргэдэн хүгжэдэг социалис үйлэдбэри, ерээдүйн экономическа хүгжэлтын арга боломжо ба хэмжээнь, коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулга хүндэ индустриин амжалтатай хүгжэлтөөр нилээд ехээр тодорхойлогдодог байха юм. Арадай ажахын бүхы һалбаринуудай техническэ зэбсэгжэлтын хэмжээн, ажалай үлэмжэ үндэр бүтээсэ түйлаха материальна ба техническэ арга хэрэгсэл хангалга хадаа хүндэ индустриин ажал хүдэлмэриһөө дулдыдадаг.

Яахадаа тиимэ зандааб гэхэдэ, Эхэ оронойнмай аюулгүй байдал, манай арадай амгалан ажал хангажа шадамаар оборонно хүсэ шадалые хүгжэнги хүндэ индустригүйгөөр хүсэд һайн хэмжээндэ байлгахын аргагүй ха юм. Табан жэлэй турша соо энэ талаар ехэ юумэ хэгдээ — мүнөө үеын эрхим һайн, янза бүриин техникээр Совет Арми зэбсэгжэнхэй. Оборонно промышленностиин саашанхи хүгжэлтэнь, тэрэнэй ажалай тодорхой программань уласхоорондын оршон байдалһаа саашадаа горитойгоор дулдыдаха болоно. Эб найрамдал бэхижүүлхэ, манай аюулгүй байдалда хохидол ушаруулхагүй — буу зэбсэг хуряалгын бодото тиимэ хэмжээнүүдые дэмжэхээр Советскэ Союз бэлэн байдаг. Гэхэтэй хамта, оршон байдалай ямараршье хубилха болоо һаань, тэрээндэнь хойшодоошье бэлэн байха ёһотойбди.

Эсэстэ, хүндэ промышленностиин хүгжэлтэ тусгаар удха шанартай яахадаа болоноб гэхэдэ, улад зоной байдал улам һайжаруулха үндэһэн шухала зорилгонуудые хүндэ индустригүйгөөр шиидхэжэ болохогүй ха юм. Хүдөө ажахые, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиие үргэнөөр хүгжөөхын тулада, гэр байрын барилга бүри ехээр хэхын, худалдаа [...] зониие ажаһуудалай талаар хангалга улам ехээр [...] тулада үйлэдбэриин зэмсэг хэрэгсэлнүүдые хүн[...]ленность нилээд ехээр бүтээн гаргаха ёһотой.

Хүндэ промышленностиин уг зорилгонь сохом [...] юм. Энээнтэй дашарамдуулан, В. И. Ленинэй ха[...] үгэнүүдые һануулхыемни зүбшөөгыт: «...үйлэд[...]сэлнүүдые бүтээхэ хэрэг хэрэглэмжын зүйлнүүд[...]галгатай угаараа нягта холбоотой ха юм. Үшарынь [...] үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүд миил, хэндэшье аша [...] бүтээгдэдэг бэшэ, харин зоной хэрэглэдэг зүйлнүүд[...] промышленностиин һалбаринуудта үйлэдбэриин тэ[...]нүүдые улам ехээр үгэхын тулада бүтээгдэдэг ха [...] нюурнууд 160—161).

Арад зоной хэрэглэдэг эд бараа хүндэшье пр[...]стиин предприятинууд дээрэ ехээр гаргаха гэһэн [...] шухала зорилго хүндэ промышленностиин урда па[...] бина. Тэрэ зорилго дүүргэхэ ехэ арга боломжо хүндэ [...] бүхы һалбаринуудта бии. Энээнтэй дашарамдуула[...] промышленность тухайшье хэлэхээ һананаб. Оборо[...]ленностиин гаргадаг продукциин 42 процентн[...] гражданска зорилгоор гаргагдана. Оборонно промы[...] научно-техническэ хэмжээнэй тон үндэр дээрэ [...]раадаа абажа, тэрэнэй ухаалан зохёоһон юумыень [...]шалыень, нээлтэнүүдыень арадай ажахын бүхы һа[...] дамжуулха гээшэ тон шухала удха шанартай.

Тиимэ болохолоороо, хүндэ индустриин үүргэнь [...] бага болоо бэшэ, харин улам ехэ болоо, яахадааб гэхэ[...] шиидхэдэг бодото ажал хэрэг улам олошорбо. Триллион[...] часһаа үлүү зайн гал үйлэдбэрилхэ, 480—500 мил[...] нефть, 300—320 миллиард кубометр газ абаха, 1[...]лион тонно булад хайлуулха гэһэн нилээд шанга [...]нууд хүндэ индустриин гол һалбаринуудта энэ табан [...]тоогдобо. Машина бүтээлгын ба металл болбосоруул[...]скэ ба нефтехимическэ промышленностиин продук[...] жэлэй турша соо 1,7 дахин ехээр гаргагдаха зэргэтэй.

Хүндэ промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй эд[...]тэй зорилгонуудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ [...] партимнай этигэнэ.

Хүдөө ажахые дам саашадань хүгжөөн дэбжээлгын программа

Нүхэдүүд! Хүдөө ажахын амжалтатайгаар хүгжэжэ байхадань, экономико бүхыдөөшье түргэнөөр хүгжэхэ, совет зоной байдалшье түргэнөөр һайжарха байнал. Сохом тиимэһээ тоосоото үе соо хүдөө ажахыда тон ехэ анхарал хандуулагдаһан байгаа. Хүдөө ажахын асуудалнуудай үнинһөө хойшо үргэнөөр хэлсэгдэжэ, олон тогтоол шиидхэбэри урдань абтаһан туладань, тэдэ асуудалнуудта хандаха талаар һүүлэй үедэ бии болоһон онсо өөрэ зарим таланууд тухай съездын делегадуудта элидхэжэ үгэхэ шухала гээд Центральна Комитет тоолоно.

Тэдэ онсо өөрэ хандалгануудай нэгэниинь юун бэ гэхэдэ, ЦК-гай 1965 оной мартын Пленумэй хараалһан, XXIII съездын тогтоолоор бэхижүүлэгдэһэн хараа шугам шууд баримталан, Центральна Комитет болбол хүдөө ажахын үйлэдбэриин хүгжэлтэдэ туһалха экономическа талаараа тогтууритай һайн эрхэ байдал бии болгохо гэжэ илангаяа ехэ оролдолго гаргаһан байгаа. Продукци бэлэдхэхэ талаар олон жэлэй, хубилхагүй шанга түсэбүүдые колхоз ба совхозуудта тогтоохо тухай, түсэбһөө гадуур тушааһан продукциинь түлөө ехээр түлэхэ тухай эндэмнай хэлэгдэнэ ха юм. Эдэ ба бусад хэмжээнүүд үйлэдбэриин хүгжэн дэбжэхэдэнь туһалха зэргэтэй байнал.

Үшөө нэгэ онсо өөрэ хандалга юун бэ гэхэдэ, агротехническэ болон эмхидхэлэй шэнжэтэй зарим хэмжээ ябуулгануудаар хизаарлабал дутуу гэжэ тоолоод, хүдөө ажахын хүгжэлтэ тодорхойлхо эрхэ нүхэсэлнүүдые бүхы дээрэнь хараадаа абаха гэжэ оролдоһон байгаабди. Хүдөө ажахые техникэ ба утэгжүүлгээр хүсэдөөр хангаха, капитальна барилга үргэдхэхэ, газар һайжаруулха, кадрнуудые һурган бэлэдхэхэ, үйлэдбэриин эмхидхэлгэ улам һайжаруулха асуудалнууд тэдэ эрхэ нүхэсэлнүүдэй тоодо оролсоно. Энэнэй тулада хүдөө ажахын эрилтые тодорхойгоор шэнжэлжэ үзэхэ, тэрээниень хангаха мүнгэ зөөри бэдэржэ олохо хэрэгтэй байгаа.

Тиигэжэ хандаһанайнгаа үндэһөөр хүдөө ажахые бүхы дээрэнь хүгжөөлгын үргэн ехэ программа 1970 оной июлиин Пленум дээрэ Центральна Комитет зохёоһон байха юм. Тэрэнь удаан болзорой, бүтэмжэтэй һайн программа болоо һэн. Нүхэдүүд, хүдөө ажахын асуудалнууд бэрхэшээлтэй хүндэ байдаг, тиимэһээ нэгэ-хоёр гү, али табаншье жэлэй турша соо тэрэниие хүсэдөөр шиидхэхын аргагүй; тэрэнэй тулада нилээд ута саг, айхабтар ехэ мүнгэ зөөри, гансашье хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй бэшэ, мүн манай бүхы промышленностиин ехэ оролдолго хэшээл хэрэгтэй.

Пленумэй тогтоолнууд энэ табан жэлэй даалгабаринуудай үндэһэ һууринь боложо үгөө һэн. Тэдэ даалгабаринуудай дүүргэгдэхэдэнь, улад зониие — эдеэ хоолой зүйлөөр, промышленностиие — түүхэй эдээр бүрил һаяын жэлнүүдтэ улам ехээр, һайнаар хангахаар — тиимээр хүдөө ажахые хүгжөөжэ болохо юм. Хүдөө ажахын үйлэдбэриин асуудалнуудые хойшодоншье хүсэдөөр шиидхэлгэдэ, байгаалиин гэнтын аюулда газар тарялангай орохо ябадалые үсөөрүүлгэдэ туһалхаар — хүдөө ажахын материальна ба техническэ тиимэ үндэһэ һуури байгуулха талаар шэнэ табан жэл соо урагшаа томо алхам хэхэ гэжэ юрын, үдэр бүриин зорилгонуудые шиидхэхынгээ хажуугаар оролдохо ёһотойбди.

Тэрээнһээ уламжалан, хүдөө ажахыда зорюулагдаха капитальна һомололгын хэмжээе Центральна Комитет тодорхойлһон байна. Гүрэнэй ба колхозуудай талаһаа энэ табан жэлэй турша соо 129 миллиард түхэриг хүдөө ажахыда гаргашалагдаха. Ондоогоор хэлэхэдэ, энээнэй урда тээхи хоёр табан жэлэй турша соо гаргашалагдаһандал хэмжээнэй мүнгэн хүдөө ажахыда зорюулагдаха болобо.

Айхабтар ехэ зорилгонуудай шэнэ табан жэл соо шиидхэгдэхэ болоод байһан дээрэһээнь хүдөө ажахын зургаануудай, хүдөөгэй партийна организацинуудай, колхозууд ба совхозуудай харюусалганьшье баһал ехэ болохо байна бшуу. Хүдөөгэй ажалшад жэл соогоо дунда зэргээр 195 миллион тонно хүрэтэр ороһо таряа ургуулха, түсэбөөр ба түсэбһөө гадуур үндэр сэнгээр 80—85 миллион тонно хүрэтэр ороһо таряа худалдаха ёһотой. Энэ табан жэл соо жэлдээ мяха үйлэдбэрилгэ — 14 миллион тонноһоо, һү һаалга — 92 миллион тонноһоо дээшэ гараха ёһотой юм. Жэлэй 46 миллиард хүрэтэр үндэгэн абтаха ёһотой. Бэшэшье түхэлэй продукци нилээд ехээр абаха гэжэ хараалагдана.

ЦК-гай июлиин Пленумэй тогтоолой ёһоор, тэдэ даалгабаринуудые дүүргэлгэдэ ехэ гэгшын мүнгэ, материальна зөөри табигдана. Трактор, комбайн, автомашина болон хүдөө ажахын бусадшье техникые, минеральна утэгжүүлгэ ба химиин бусадшье элдэб зүйлнүүдые, малай фермэнүүдэй ба шубуудай фабрикануудай хэрэгсэл түхеэрэлгые, зайн галые, барилгын материалнуудые үнгэрэгшэ табан жэлэйхидэ орходоо хүдөө ажахымнай һураггүй ехээр абаха байнал. Съездын делегадууд энээн тушаа тодорхой тоонуудые Директивэнүүдэй проектһээ мэдэжэ байна.

Эдэ бүгэдэ хадаа хүдөө ажахын үйлэдбэридэ, тэрэнэй ашаг үрэ дээшэлүүлгэдэ оруулагдаһан, оруулагдахашье тон ехэ бодото хуби мүн. Арга боломжоёо, хүдөө ажахыдахи мүнөөнэй бүхы хүсэ шадалые хүсэдөөр хэрэглэхэ шухала гэжэ тэрэнэйнгээ хажуугаар тусгаарлан тэмдэглэхэ дуран хүрэнэ. Теэд энэ талаар үшөөл олон алдуу дутуунуудые гарганабди гэжэ халаглан хэлэмээр.

Нүхэдүүд! **Ороһо таряа** ургуулха ажал хүдөө ажахыдахи гол зорилгонуудай нэгэниинь урид мэтэшэлэн мүнөөшье байһаар зандаа. Ороһо тарян жэлһээ жэлдэ манда бүрил ехээр хэрэгтэй боложо байдаг. Гансашье эдихэ ороһон тухай бэшэ, мүн малай тэжээл болохо ороһон тухай хэлэгдэнэ. Мал ажалые түргэнөөр хүгжөөхэ шухала болоһон дээрэһээнь ма[...] болохо ороһо бүри ехээр ургуулха хэрэгтэй.

Украина, Казахстан, Түбэй-хара хүрьһэтэ областно Кавказ, Поволжи, Ураалай ба Сибириин талын ра[...]хэ мэтын тарян ажалтай гол районуудшье, мүн тар[...] бэшэ районуудшье, ороной бусадшье нютагууд ор[...]ри ехээр ургуулжа абаха ехэнүүд, үшөө хэрэглэгд[...] боломжонуудтай гээд Центральна Комитет тоолоно. [...]гүй тэдэ арга боломжонуудынь юун бэ гэхэдэ, утэгж[...]шина техникые һураггүй һайнаар, зүбөөр ашаглаха, а[...]скэ гурим мүнөөнэйхиһөө бүри һайнаар сахиха, ажал[...]хэл улам һайжаруулха, ороһошье, ондоошье продук[...] ябадалтай тэмсэлээ улам шангадхаха хэрэгтэй.

Тарилгын талмайнуудай структура бүридэлые һай[...] гэжэ колхоз ба совхозууд, хүдөө ажахын зургаануу[...]гаар тэмсэхэ, тиихэдээ эгээн лэ һайн, элбэг ургасатай [...]нуудые, сортнуудые шэлэхэ ёһотой. Ороной урда [...]жэшээлхэдэ, Ставропольско хизаарта, Ростовско, По[...]сад зарим областьнуудта кукурузын тарилгые д[...] болгоо. Тиимэрхүү байдалые заһаха хэрэгтэй. Хүрпэ[...] малнуудые, түбхын түрүүн гэршүүхэ ба шара будаа [...]гуулдаг болохо. Рис тарижа ургуулхада хэрэгтэй болон[...]нерпэ барилга түсэбөөр хараалагдаһан болзор соонь [...] табан жэлэй һүүл багта жэлэй хоёр миллион тонно хүр[...] ургуулжа, оронойнгоо хэрэглэмжэ хүсэдөөр хангаха [...]

Мал ажалые дам саашадань хүгжөөхэ гэхэ мэтын [...]хын тон шухала асуудал манай урда айхабтар хурсаар [...] байха юм. Үлэмжэ үнэтэй эдеэ хоолой зүйлөөр у[...]таһалгаряагүйгөөр хангахын, эдеэ хоолой тэдэ шу[...]нүүдтэ совет хүнүүдэй улам ехээр ургажа байгаа эрил[...]хын тулада шэнэ табан жэл соо урагшаа горитойгоо[...] ёһотой болонобди. Энэ талаар колхозууд ба совхозууд[...] хэрэглэгдээгүй байһан арга боломжо бүрил дүүрэнээр э[...]хэ ёһотой.

Мал ажалые хүгжөөхэ үндэһэ һуури болгошо ма[...]лые колхоз ба совхозууд элбэгжүүлхэ ёһотой. Сабшалан[...] һайжаруулха ба хүсэд дүүрэнээр ашаглаха, үбһэ тэж[...]нэй гурил ба сенаж, силос ба шэмэтэ бусад тэжээл эл[...] бэлэдхэхэ, тэжээлэй ургамалай ургасыень д[...] гээшэ шухала зорилго байһаар зандаа. Үбшэн дээрэһэ[...]рууһалга дээрэһээ боложо, малай гарзалха ябадалые [...] бүхы хэмжээнүүд абтаха ёһотой. Фермэнүүдые бариха [...] һожоруулха талаар, малай үүлтэр һайжаруулха, мях[...] ба шубуу олоорнь үсхэбэрилхэ талаар ехэхэн юумэ хэ[...]гэтэй.

Айлай хубиин ажахынууд мяха, һү элбэгжүүлгээр [...] үүргэ дүүргэнэ. Тиигээд энэнь зарим газарта хүсэдөөр [...] абтанагүй. Ниитын үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ гол анхар[...] бихынгаа хажуугаар, мал ба шубуудые худалдажа а[...] тэдээнээ үбһэ тэжээлээр хангахадань колхознигуудта, [...]зуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ шухала туһаламжа үзүүлхэ [...]

Мал ажал хүгжөөхэ арга боломжо зарим республик[...] областьнуудта хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй гэжэ тэмдэгл[...]рэгтэй. Молдавиин, Армениин, Грузиин, Туркмениин [...] республиканууд, Россин Федерациин Воронежско, Омск[...] бинска, Костромской областьнууд, Украинын Одесска [...] Казахстанай Карагандинска ба Павлодарска областьнууд[...]шье тэдэнэй тоодо оролсоно. Тэндэхи зургаанууд зохи[...]лол энээн дээрэһээ хэхэ бэзэ гэжэ найдагдана.

Ороһо таряа үйлэдбэрилгые ехэдхэхын, мал ажа[...]хын хажуугаар хүдөө ажахын бусад түхэлэй продукци[...] тоодо техническэ ургамалнуудые улам ехээр үйлэдбэри[...]шэ арадай ажахыда ехэхэн удха шанартай. Мелиорир[...] газарнуудые үргэдхэлгэ, Дунда Азида, түбхын түрүүн У[...]танда зүб севооборот бии болгохо гээшэ хлопок мэтын, [...]мнай шухала хэрэгтэй, үнэтэй ургамал бүри ехээр ургу[...] туһалха байна бшуу.

Нүхэдүүд! Табан жэлэй үдэр бүриин, юрын асууда[...] шиидхэлгые хүдөө ажахые хүгжөөлгын холын хараата [...]лэлнүүдтэй манай түсэбүүд нягтаар холбоно ха юм. Т[...]рилгые шиидхэхэ харгы замые партимнай тодорхойлбо. [...] түрүүн хүдөө ажахые техническэ талаарнь дам саашада[...]нэлэн зэбсэгжүүлхэ, тэрэниие **оньһоморуулха, химижуул[...]хай, газарай мелиорациин** ехэ хүдэлмэри хэхэ тухай [...] хэлэгдэнэ ха юм.

Оронойнгоо экономическа бүхы хүсэ шадалые улам [...] ашаглаха гээшэ хүдөө ажахые амжалтатайгаар хүгжөөхэ [...] шагүй эрхэ нүхэсэл болоно гэһэн тобшолол энээн дээрэһ[...] гарана. Хүдөө ажахыда хэрэгтэй үйлэдбэриин зэмсэг хэр[...] мүн хүдөө ажахын продукци буйлуулха, шэрэхэ, хадагалха [...]маанда гаргаха түхеэрэлгэ ба техникэ бүтээн гаргадаг пр[...]ленностиин һалбаринуудые үргэнөөр хүгжөөхэ зорилгые [...] тиимэһээ партимнай тон хурсаар табиһан байна бшуу.

Тиимэ болохолоороо, хүдөө ажахын хүгжэлтэ гансаш[...] дөөгэй ажалшадһаа бэшэ, мүн промышленностиин хүдэлм[...]шэдэй, эрдэм-техникын ажал ябуулагшадай оролдолго [...]һээ бага бэшээр дулдыдаха болоно. Энэ ехэ, үнэхөөрөө [...] гүрэнэй, бүгэдэ арадай хэрэгтэ нэрэтэй солотой хубитаа [...]хыень тэдэниие партимнай уряална.

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта).

...ЙХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ҮРГЭЛЖЭЛЭЛ

(...жэлэл. Эхиниинь 1, 2-дохи нюурнуудта)

...ахы саашадаа бүрил ехээр тусхай мэргэжэлтэй ... hү болон бусад түхэлэй продукци үйлэдбэрилгэдэ ... арга метод нэбтэрүүлэгдэхэ байна. Теэд тэ... байха ёhотой. Яахадааб гэхэдэ, манай хүдөө ажа... шэглэлые, ерээдүйн шэнжые тодорхойлхо ажал ... хэлэгдэнэ ха юм. Гэхэтэй хамта энэ шухала, ... хэхэдээ, алдуу гаргахагүй, үлүүсэ яарахагүй гэжэ ...атайбди. Хүдөө ажахын тусхай мэргэжэлые гүнзэ... үйлэдбэриие промышленна үндэhэ hууритай бол... тус бүридэнь экономическа үндэhэтэйгөөр, бү...алдхалтайгаар хэхэ хэрэгтэй.

...ахын түргэнөөр хүгжэжэ байхадань, колхозууд ... гүрэнэй-колхозно үйлэдбэриин нэгэдэлнүүд, агро... комплекснууд бүрил олоороо бии болгогдожо бай... машина техникые, капитальна hомололгые ба хүдэлмэришэ зоноо бүрил ашагтай hайнаар хэрэглэдэг, хүдэлгэдэг, индустриальна арга метод бүри үргэнөөр хэрэглэдэг. Хүдөөдэхи үйлэдбэри эмхидхэхэ эдэ аргануудые партимнай хойшодоошье дэмжэхэ юм.

Нүхэдүүд! Хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилхэ даалгабаринуудые дүүргэхын тулада үсэд шанга ажал хэрэгтэй болохо. Хүдөөгэй партийна организацинууд, совет ба газар тарялангай зургаанууд, совхоз ба колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд хүдөө ажахые хүгжөөн дэбжээхэдэ ехэ үүргэ дүүргэхэ ёhотой. Тэдэнэй шэн зоригто ажалые партимнай үндэрөөр сэгнэжэ байдаг ха юм.

Эрэгтэй ба эмэгтэй колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй оролдолго хэшээлэй ашаар шэнэ ехэ амжалтанууд туйлагдаха бээ гэжэ этигэжэ байhанаа съездын нэрэhээ элирхэйлэн мэдүүлхыемни зүбшөөгыт.

...дай хэрэглэлэй промышленна эд бараа улам өхээр үйлэдбэрилхэ

...! Арадай хэрэглэлэй промышленна эд бараан үнгэ... жэл соо ехээр үйлэдбэрилэгдэжэ, улад зондо ху... гэжэ энээнэй урда тээ хэлэгдэhэн байгаа. Гэхэтэй ... янзын эд бараан мүнөөшье хүрэтэр дутаhан зан... мүнгэ ехээр абажа, олзо доходойнь бүри ехэ ... бараа бүри ехээр хэрэглэгдэдэг болохо, шанарай ... шанга эрилтэ табигдадаг болохо.

...ной байдал улам hайжаруулха гэhэн партиин хараа ... табигдаhан эрилтын шэнэ хэмжээндэ хүрэхөөр про...мнай бэлэн болонхой гү?

... арга боломжын талаар абажа харабал, бэлэн болон... хамаагүй. Арад зоной хэрэглэмжын эд бараа бүри ..., шанарыень hайжаруулха промышленна хүсэн ... хүсэд хүрэхөөр бии гээшэ. Улам ехэ болоhон эко... арга боломжомнай бүри ехэ мүнгэ зөөри энэ хэрэгтэ ... арга олгоно.

... хамта, ямаршье ажал хэрэгтэл адли, энэшье ажа... мүнөө дээрээ гансал бодото эрхэ байдалаар тодор...,—мүн хүтэлбэриин хэмжээн эндэмнай ехэхэн ... байшоо. Улад зоной хэрэглэдэг эд бараа үйлэд... хангалгаяа нилээд ондоо болгохо шухала байhанда ... ажахын зургаануудай, партийна, совет, проф...нүүдэй анхарал хандуулха гээд энээнтэй дашарам... Центральна Комитет тоолоно.

...миллион коммунистнуудай, партийнабэшэ зоной өөhэ... хэжэ байгаад, бэеhээ зорёон хаhадаг байhан, эгээн ... зүйлөөр сэдьхэлээ ханахаар бэлэн байhан, үлүүсэ ... эрилтэ табиха эрхэгүйбди гэжэ тоолодог байhан ... тиимэ олон жэлнүүдые дабажа гараабди, нү... хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ, эд ...шанарта, ассортиментдэнь тэрэ үеын байдал нүлөөгөө ... гээшэ ааб даа. Теэд тэрэ үедэмнай ондоо зо... шиидхэгдэжэ, ондоо ажал хэрэгүүд бүтээгдэжэ бай...hээ урдын тэрэ үеын байдалые ойлгожошье болохо, ... ондоошье аргагүй hэн гэжэ мэдэхэдэшье болохо. ... мүнөөнэй байдалые урдын ойлгомжоор тайлбарилжа, ... болохогүй ха юм. Зарим нүхэдэй тэрээниие ха...гүйдэнь, тэдэнэр хадаа ажалшадай байдал шууд ... гэhэн политикые нэгэ hаа ойлгоногүй, үгышье ... ябадалаа сагааруулан зүбтүүлхэеэ эрмэлзэнэ гээд ... тоолохо ёhотой болоно. Энэ асуудалые тон хурсаар, ...үүнь табиха хэрэгтэй гээд Центральна Комитет тоо...

... дундануудтаа «амгаланаар зэргэ оршодог», арадай ... эд бараанай муу шанартань хамаагүйгөөр хандадаг, ... болошогүй удаанаар гаргадаг хүдэлмэрилэгшэд ... холуур бэшэ, мүн түб центртэмнайшье hуужа ... Хэрэгтэй зүйлнүүдые гаргаха ажалые хороодог гү, али гаргахаяа оройдоо болижорхидог, хуушарhан түхэлэй эд бараан гэжэ нэрлэhэн бэеэрээ, үнэ багатайшье hаа, зүгөөр улад зондо ходо хэрэгтэй болодог продукци гаргахаяа болижорхидог — тиимэ зарим хүнүүд бии. «Жэжэ зүйлнүүд» гэжэ нэрлэгдэдэг зарим эд бараа эгээл тэрэнэй уршагаар дутадаг байна ха юм. Теэд хүнэй ходо хэрэглэдэг эд бараан тухай хэлэхэ болоо hаа, «жэжэ» зүйл гэжэ байха ёhогүй.

Эд бараагаар улад зониие хангаха хэрэг нилээд hайжаруулха арга боломжо энэ табан жэл соо байгуулагдаба. Эд бүд, гутал хубсаhа, трикотаж нилээд ехээр үйлэдбэрилэн гаргаха гэжэ хараалагдаба. Телевизор, холодильник, радиоприемник, хубсаhа угаадаг машина гэхэ мэтын удаан болзорто хэрэглэгдэдэг эд бараагаар улад зоной эрилтэ бүхыдэнь шахуу хангамаар бодото арга боломжо бии юм. Хүнгэн автомашина hурагтүй олоор худалдагдаха: 1970 онтой сасуулхада, 1975 ондо дүрбэ дахин олоор хүнгэн автомашина гаргагдаха байна.

Иимэнүүд зорилгонуудые шиидхэхэ хүсэд арга шадалтайбди—имагтал арга боломжоёо, нөөсэеэ хүсэд дүүрэнээр ашаглаха хэрэгтэй. Министерство бүхэндэ, республика ба область бүхэндэ, город бүхэндэ, предприяти бүхэндэ тиимэ арга боломжо бии.

Үнгэрэгшэ табан жэлэйхидэ орходоо хоёр дахин шахуу ехэ мүнгэ — 8,7 миллиард түхэриг энэ табан жэл соо хүнгэн промышленностиие хүгжөөлгэдэ, 14 миллиард шахуу түхэриг—эдеэ хоолой, hү, мяханай ба загаhанай промышленностиие хүгжөөлгэдэ табигдаха болобо. Энэ мүнгэ зөөри саг соогоо ашаглагдаха, тиихэдээ предприятинуудай түргэнөөр баригдахаар, шэнэдхэн hэльбэгдэхээр, мүнөө үеын эрхим машина түхеэрэлгэ абахаар — тиимэ зүбөөр ашаглагдаха ёhотой. Манай машина бүтээгшэдэй, эрдэмтэд ба конструкторнуудай урда тон шухала зорилгонуудые энэнь табина. Партийна ба ажахын зурганууудай талаhаа энээн тушаашье шанга хиналта табигдаха ёhотой.

Арадай хэрэглэлэй эд бараа элбэгээр бүтээжэ, наймаанай газарнуудта дамжуулха ехэ орёо зорилго шиидхэхэдээ, гүрэнэй розничнэ сэнгые тогтууритай, нэгэ хэмжээндэнь байлгаха ёhотой, тиигээд экономическа арга боломжын бии болоходонь, зарим янзын эд бараанай сэнгынь хямдаруулагдаха зэргэтэй. Эд бараанай сэн нэмэhэн баримтануудые эрид шангаар үгы хэхэ, улад зониие хангаhанай түлөө розничнэ сэн ба тарифнуудые тогтоолгын. хойноhоо хиналта шангадхаха, гүрэнэй тогтоогдомол гуримhаа хулжаха гэжэ hэдэдэг предприятинуудай ба ажахын зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдhөө шангаар асууха хэрэгтэй.

Эд бараагаар улад зоной эрилтэ хангалгые ехэ удха шанартай гэжэ тооложо байхадаа, промышленностиин бүхы hалбаринуудта тиимэ эд бараа ехээр гаргаха үргэн программа ойрын сагта зохёохо шухала гээд Центральна Комитет тоолоно. Энэ программые бэелүүлгэ совет арадай байдал улам hайжаруулха хэрэгтэ ехэ туhа нэмэри болохо.

Худалдаа наймаа хүгжөөхэ, хүн зоной ажаhуудалай эрилтэ хэрэглэмжэ хангалгые hайжаруулха

... байдалай саашадаа hайжаралга худалдаа наймаанай ... талаар бүри ехэ эрилтэ табина. Эдэ hалбаринуу...хын тулада hүүлэй жэлнүүдтэ ехэ хүдэлмэри хэгдээ.

... арбаад мянган шэнэ магазинууд, универмагууд, худал... бусад предприятинууд городуудта, хүдөө нютагууд...гада үгтэhэн байна. Гэбэшье худалдаа наймаанай ба ...глэмжэ хангалгын талаар манайда үшөөл олон ду... бии, тэдэниие зарим хүдэлмэрилэгшэдэй тэсэдэг, тэ... хэрэг гэжэ тооложо дадашанхай байhаниинь гэм... Худалдаа наймаанай организацинууд олон ушарта түр... хүдэлнэгүй, дэлгүүрэй хэрэглэмжэнүүдые ... зохидоор шэнжэлжэ hураагүй бай... эд бараан магазинуудта хаhа саг соогоо оро... али тэдэнэй хэрэглэгдэхэ газарта ошодоггүй байна. ... ямар нэгэн эд бараанда хэгдэhэн захилнууд олон ...дэhэ баримтагүйгөөр бага болгогдодог, тэдэниие бү...үүлдэг дээрэhээ иимэ эд бараан хомор, олдохонь ...шодог. Гэр доторой оёдолой машинануудай, утюгай... али ондоо эд бараанай талаар иимэ ушар тохёолдоhон ... ушарта худалдан абагшадай үшөөл болбосон бэшээр ... байhые шаналхаар.

...даа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй ажалые совет хү... хүндэлдэг байна. Зүгөөр хүдэлмэриин хэмжээ гори...дээшэлүүлхэ, худалдаа наймаа эмхидхэлгэ hайжаруул... үе сагай онол аргануудыень нэбтэрүүлхэ зорилго та... гэжэ худалдаа наймаанай организацинуудай хү...шэдтэ, илангаяа хүтэлбэрилэгшэдтэнь хандан хэлэхые ...

... эдеэ хоолдо манайда ехэ анхарал хандуулагдана. ...ово, кафе, ресторан бидэнэр баринабди, барихашье ... Гэбэшье энэ талаар, илангаяа предприятинуудта, эм...уудта, hуралсалай газарнуудта колхоз болон совхо...тын эдеэ хоол эмхидхэлгэдэ үшөө олон дутуу бии. ...удта hууринуудай дуталдадаг, амта муутай эдеэнэй ... бэлдэгдэдэг ушар үсөөн бэшэ үзэгдэнэ. Иимэ байда... болохогүй. Эдэ дутагдалнуудай түлөө бидэнэр ми...үүдтэ, нютагай органуудта, тэрэшэлэн предприяти... хүтэлбэрилэгшэдтэ бүри шанга эрилтэ табидаг болохо ... Профсоюзууд шухала үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй—пред...удтахи ниитын эдеэ хоолые тэдэнэр үдэр бүхэндэ ... хинажа байха ёhотой.

Нүхэдүүд! Хангалгын бүхы hалбаринуудай—ниитын эдеэ хоолой, хубсаhа оёлгын, хубсаhа хунар али болохоор хадхан заhалгын, ажалшадай амаралта эмхидхэлгын талаар хүдэлмэри горитойгоор hайжаруулхамнай шухала болоно. Энэ хадаа имагтал түсэб дүүргээд hууха үүргэтэй hалбаринууд бэшэ, харин зонтой, тэрэнэй бүхы элдэб олон хүсэл эрилтэнүүдтэй, хүнэй hанаантай сэхэ холбоотой албанууд болоно. Тэдэнэй хүдэлмэриие имагтал түсэбэй дүүргэлтын, олзын процентнүүдээр сэгнэжэ болохогүй гээшэ ха даа.

Ажаhуудалай хэрэглэмжэнүүдые хангалгаар хүнэй эрилтэнүүд ехэ боложол байдаг. Эдэ эрилтэнүүдыень бүри хүсэдөөр хангаха зорилгоор хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэ түлөөhэгүйгөөр хангалгые хоёр дахинhаа бага бэшээр шэнэ түсэбтэ табан жэлдэ дээшэлүүлхээр хараалагданхай.

Эндэшье арга боломжонуудаа хэрэглэхэ тухай бодожо үзэхэмнай шухала. Нютагуудта, тэрэ тоодо нютагай Советүүдэй зүгhөө гаргагдадаг үүсхэл эдэбхиhээ олон юумэн дулдыдаха байна. Тусхайлбал, гэртээ гансаараа гү, али кооперативуудта нэгэдээд, пенсионернүүдэй, гэрэй эзэн эхэнэрнүүдэй, инвалидуудай—хангалгын талаар шадаха зэргээрээ өөртөө, обществодо ашатай туhатайгаар хүдэлхэ эрхэ байдал бии болгохо асуудал тушаа бодожо үзэхэмнай шухала. Тиихэдээ энэ ябуулгые гуримшуулдаг зохихо хуули ёhые нарижуулан hайжаруулха, энэ ажал ябуулгые зохихо зэргээр дэмжэхэ хэрэгтэй даа.

Тобшоор хэлэхэдэ, хүгжэхынь тулада шухала болохо мүнгэ зөөри hомолхо талаар, кадрнуудаар хангаха, энэ hалбарида хүдэлдэг хүнүүдэй нэрэ хүндые олонниитын дунда дээшэлүүлхэ талаар хангалгын хэрэгтэ эгээн лэ ехэ анхарал хандуулагдаха зэргэтэй.

* * *

Нүхэдүүд, ажалшадай байдал hайжаруулгаар манай ажал ябуулгын гол шэглэлынь иимэ байна. Ээлжээтэ түсэбтэ табан жэл энэ талаар урагшаа ехэ алхам боложо үгэхэ, тиихэтэй хамта саашадаа бүри ехэ амжалтануудые туйлаха үндэhэ hуури табиха зэргэтэй.

Эдэ зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тулада манай ажахын, советскэ, профсоюзна, партийна кадрнууд—түбэйшье газарта, мүн нютагуудташье—хүнэй ажаhуудалай эрхэ байдалтай холбоотой бүхы асуудалаар гүрэнэй эгээн лэ шухала даалгабаринуудые дүүргэлгээр табигдадаг шэнги эрилтэнүүдые ехээр хэдэг байха ёhотой. Тус хэрэгтэ иимээр хандадаг байхые тэдэнэрhээ парти хүлеэнэ.

3. Научно-техническэ дэбжэлтэдэ үндэhэлэн, бүхы арга боломжонуудаа улам хүсэдөөр хэрэглэжэ, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ

...үүд! Экономическа политикын хоёрдохи тон шухала ...—урдаа табигдажа байhан зорилгонуудые шиидхэхын ...дэнэрэй элсүүлхэ ёhотой мүнгэ зөөри тухай хэлэжэ ... Эд зөөри, тусхайлбал, шухала hалбаринуудые түргэ...өөхын тулада хэрэгтэй болохо мүнгэн хаанаhаа абта...охо байнаб?

...hалбариhаа нүгөөдэдэнь шэнээр хубаарилан дамжуулжа ... зарим зэргын юумэ абажа болоно, зүгөөр иимэ арга ... хизаарлагданги байhаниинь ойлгосотой. Арадай ажа...тын тоогой талын эрхэ нүхэсэл гэдэг бүри хизаарлаг...доложо байна; 1971—1975 онуудта үнгэрэгшэ түсэбтэ ...жэлэйхидэ орходоо хүдэлмэриин хүсэ нэмэжэ хабаадуул... боломжо хорохо болоно. Капитальна хүдэлмэридэ мүнгэ ... түргэнөөр ургалта мүн лэ өөрын хилэ хизаартай. ... болохолоороо, бидэнэй найдаха гол юумэн гэхэдэ, үй...н ашаг үрые дээшэлүүлгэ болоно. Хэрбээ тобшоор хэлэ... hаа, асуудалай удхань гэхэдэ ажалай, материальна ба мүнгэ зөөриин единицэ бүхэноор үйлэдбэриин хэмжээе, национальна доходые нэмээхэ ёhотойбди. Энэ хадаа эсэстээ ниитын ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ ябадал болоно.

Ерэхэ түсэбтэ табан жэл соо ажалай бүтээсые дээшэлүүлhэнэй ашаар национальна доходой ургалтын 80 процентhээ бага бэшэнь, промышленна продукциин ургалтын 87—90 процентнь абтаха, барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин ургалтын 95 процент, түмэр замай транспортаар ашаа шэрэлгын хэмжээнэй бүхы ургалта туйлагдаха байна. Хүдөө ажахын продукциин талаар хараалагдаhан ургалта бүхы дээрээ ажалай бүтээсые дээшэлүүлhэнэй ашаар хангагдаха.

Имагтал иимэ хараа бодолтойгоор, ажалай бүтээсые бүри түргэнөөр дээшэлүүлхэ шухала байhые хараада абан, экономическа хүгжэлтын гол асуудалнуудта хандаха хэрэгтэй. Тиихэдэ ээлжээтэ зорилгонуудые, мүн холын түсэб хараануудые дүүргэхэ ябадал анхаралда абабал, научно-техническэ дэбжэлтые түргэдхэлгэ түрүүшын ээлжээндэ табигдана.

Научно-техническэ хубисхал. Үйлэдбэритэй эрдэм ухаанай холбоон

Үнгэрэгшэ табан жэлэй үедэ совет эрдэм, техникэ түргэнөөр хүгжөө, бидэнэр тэрэнэй туйлалтануудаар омогорхохо ёhooроол омогорхонобди. Гэбэшье научно-техническэ дэбжэлтые шууд сэхээр түргэдхэлгэ гол зорилгонуудай нэгэн байhан зангаараа. Үйлэдбэрилгын хүсэн сэхэ боложо үгэдэг эрдэмэй үүргын улам бүри ехээр харагдадаг боложо байhан үе сагта хэршье толотомо байгаашье hаа, тэрэнэй тус тус туйлалтануудынь бэшэ, харин бүхы үйлэдбэриин научно-техническэ үндэр дээдэ хэмжээн гол шухала боложо үгэнэ.

Энэ хадаа манай эрдэм наукын үмэнэ бүри ехэ харюусалгатай зорилгонуудые табина, тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлхэ, томо томо шухала шэнжэлгэнүүдые саашадань хэхэ, научно-техническэ дэбжэлтын эгээн лэ шухала, саашанхи хараа замтай шэглэлнүүдтэ эрдэмтэдэй хүсэ болон анхаралые тон ехээр хандуулха эрилтэ хэнэ. Арадай ажахыда нэбтэрүүлхын тулада шэнэ түхэлэй техникэ болон шэнэ технологиие эрдэм шэнжэлэлгын, конструкторска организацинууд, туршалгын үйлэдбэринүүд наринаар шалган тааралдуулха үүргэтэй. Эрдэм, техникын талаар гүрэнэй комитедэй, Науканuудай академиин, министерствэнүүдэй үмэнэ бүри ехэ зорилгонууд табигдана.

Үйлэдбэритэй эрдэм наукын бүхы орёо нарин холбоонуудые шэнжэлжэ үзэбэл, эрдэмэй туйлалтануудые бодотоор бэелүүлэтэй, тэдэниие үйлэдбэридэ үргэлжэдэнь нэбтэрүүлгэтэй холбоотой hалбаринуудай эгээн лэ hула байhые обёорон харахань бэрхэтэй бэшэ. Энэ талаар манайда hайншье жэшээнүүд үсөөн бэшэ бии,—Патоной нэрэмжэтэ электро-гагналгын институдай ажал ябуулгые гү, али изопреновэ каучук бүтээн гаргадаг болоhые дурдабал, яhала эли боложо үгэнэ. Зүгөөр зарим газарта энэ хэрэгэй оройдоошье иимэ бэшэ байhаниинь гэмшэлтэй.

Бии байhан бэрхэшээлнүүдые зайсуулхын тулада нэгэ талаhаа үйлэдбэриин эгээн шухала зорилгонуудта зохихо научна организацинуудай анхарал бүри ехээр хандуулдаг болохо хэрэгтэй. Нүгөө талаhаа шэнэ түхэлэй продукци гаргахыень, гоёор хэлэхэдэ, санзайн утаанhаа шүдхэрэй айдаг гэhэн шэнгеэр научно-техническэ шэнэ юумэнүүдhээ зайсангүй, харин тэдэниие сэхэ хам шүүрэхыень предприятинуудые баадхахаар эрхэ байдал бии болгохо хэрэгтэй. Техникэ ба технологиие нарижуулан hайжаруулхын түлөө мүнөө сагай эрилтэнүүдтэ тааруу продукци гаргахын түлөө үнэхөөрөөл тэмсэдэг тиимэ коллективүүд эгээн лэ булюу hайн байдалтай болгогдохо зэргэтэй.

Арадай ажахын түсэб научно-техническэ дэбжэлтэ хангаха хүсэтэ арга боломжо үгэхэ ёhотой. Арадай ажахыда эрдэм, техникын туйлалтануудые хэрэглэхэ асуудалнууд манай түсэбүүд соо мүнөө хүрэтэр ёhотойл hайнаар харуулагдадаггүй. тиихэдэ табигдаhан зорилгонуудые нилээд олон министерствэнүүд дутуугаар дүүргэдэг байна. Тусхайлбал, энэ хадаа Ой модоной, модо болбосоруулгын промышленностиин министерствэдэ, Тракторна ба хүдөө ажахын машина бүтээлгын министерствэдэ хабаадана. Ондоогоор хандаха хэрэгтэй: техникэ ба технологиие саашадань үргэлжэдэнь хүгжөөхэ программые зохёохо, энээниие хараада абан—түсэбүүдэй бүхы бүлэгүүдые, тэрэнэй гол даабаринуудые бэлдэхэ хэрэгтэй. Иимээр хандалга Директивэнүүдэй проект соо харуулагданхай.

Научно-техническэ дэбжэлтые түргэдхэхын тулада индустри эмхидхэлгын түхэл янзые нарижуулан hайжаруулха, мүнөө үе сагай эрилтэнүүдтэ тааралдахаар үйлэдбэриин ёhотойл түхэл шарай гэдэгые хангаха шухала. Энэ хадаа промышленность дотор шэнжэлэлгэ, зохёолгонуудые горитойгоор үргэдхэхэ, предприятинуудта туршалгын хүсэтэ баазануудтай конструкторска бюронуудые байгуулха, научна хүдэлмэрилэгшэдэй нилээд олоор промышленностьда ошохо ябадал хараална. Эдэ бүгэдые имагтал томо нэгэдэлнүүдэй, комбинадуудай бэелүүлжэ шадаха байhаниинь ойлгосотой, энэ хадаа тэдэниие байгуулха ябадалые илангаяа шухала болгоно. Предприятинуудтай научно-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудые нэгэдүүлхэ, научно-үйлэдбэриин хүсэтэ бүлэглэлнүүдые байгуулха гээшэ олон ушарта горитой ашаг үрэ үгэжэ шадаха байна. Научно-техническэ мэдээсэлнүүдые hайжаруулга, тэрэшэлэн хиналта хэхэ үрэ ехэтэй онол аргануудые, мүн мүнөө үе сагай эгээн лэ дээгүүр эрилтэнүүдтэ тааруу бэшэ машинануудые, приборнуудые, технологическа онол аргануудые зохёохо ябадалай гарахын аргагүйгөөр бэеэ даанхай, зургаануудай газаа тээгүүр хэгдэдэг шалгалтануудые тодорхойлон бии болгохо гээшэ шухала асуудалнууд болоно.

Нүхэдүүд, научно-техническэ дэбжэлтые түргэдхэхэ тухай манай түсэблэлгын болон ажахын органуудhаа гадна, бүхы партийна кадрнуудай хүсэд hайн оролдолго гаргадаг болохонь шухала. Энэ асуудалай удха шанар манай ажахын мүнөөнэй бодото дүршэлэй шухала эрилтэнүүдээр, мүн саашадаа табигдаха эрилтэнүүдээр тодорхойлогдоно. Эрдэм, техникын дэбжэлтэ хадаа коммунизмын материально-техническэ үндэhэ hуури байгуулха гол арга болоно. Эгээл иимэhээ эрдэм, техникые хүгжөөхэ иимэ шухалын шухала асуудал шиидхэхэдээ, саашанхи хараа замаа бидэнэр тодоор обёорон хараха, тэдэниие бодото хүдэлмэридөө анхаралдаа абаха ёhотойбди.

Саашанхи хараа замнай ямар бэ гэхэдэ, эрдэмэй, тэрэнэй туйлалтануудай нүлөөгөөр үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хүгжэлтэдэ боложо эхилhэн эрид хубилалта улам бүри ехэ ба гүнзэгы байха болоно. **Нүхэдүүд, научно-техническэ хубисхалай туйлалтануудые социалис ёhоной ажахынуудай булюу hайн талатай бодотоор холбохо,** эрдэм наукые үйлэдбэритэй холбохо өөрын, социализмын шэнжэтэй аргануудые бүри үргэнөөр хүгжөөхэ—түүхэтэ шухала зорилго маанадай үмэнэ табигдана.

Научно-техническэ дэбжэлтэ түргэдхэхэ хэмжээнүүдые абахадаа, байгаалиин баялигуудта эзэн ёhoор хандалгатай энэ дэбжэлтын тааралдадаг байхыень, агаар болон уhые бузараaха, газарые үрэжэлгүй болохо эшэ үндэhэн болохогүйн тулада бүхы юумэ хэхэ шухала. Байгаалиие аршалан хамгаалха хараа бодолтойгоор шэнэ предприятинуудай проектнүүдые зохёохо, тэдэниие бариха, хуушануудайнь хүдэлмэри hайжаруулха хэрэгэй түлөө түсэблэлгын, ажахын органуудта, проект зохёодог организацинуудта, манай бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ парти бүри ехэ эрилтэ хэдэг болежо байна. Манай Эхэ ороной гайхамшаг hайхан байгаалиин бүхы ашаг үрыень бидэнэр, мүн удаадахи үетэн хэрэглэхэ арга боломжотой байха ёhотой. Байгаалиие хамгаалха, тэрэнэй баялигуудые гамтай hайнаар хэрэглэхэ уласхоорондын хамтын хэмжээ ябуулгануудта хабаадалсахаар бидэнэр бэлэн байнабди.

Промышленна үйлэдбэриин бүридэлые нарижуулан hайжаруулха, ашаг үрыень дээшэлүүлхэ

Нүхэдүүд! Үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ хараа шэглэл арадай ажахын hалбаринуудай хоорондоо эгээн лэ таарамжатай зохидоор хүгжэлгые хангаха талаар хэдэ хэдэн шухала, орёо зорилгонуудые маанадай үмэнэ табина.

Байгууламжа, бүридэлэй асуудалнуудые зүбөөр шиидхэлгэhээ экономическа ургалтын хурдабшалал, ажахые хүгжөөхэ, арадай байдал hайжаруулха шухала нөөсэлгэнүүдые хэхэ арга боломжо нилээд ехээр дулдыдаха байна. Капитальна хүдэлмэридэ hомологдоhон түхэриг бүхэнэй ашаяа харюулгань нэгэ зарим hалбаринуудта ехэ, нүгөөдүүлдэнь бага байдаг, гаргашалагдаhан мүнгэ зөөри нэгэ зарималдань түргэнөөр, нүгөөдүүлдэнь удааншагаар тэхэрин бусаадаг гэжэ hайн мэдээжэ. Энээниие ямаршье ажахыда, манайхидал адли иимэ үгаа ехэ ажахыда хараадаа абаха шухала байна.

Хүдөө ажахые, хэрэглэлэй эд бараа гаргадаг hалбаринуудые, хангалгын хэрэгые түргэнөөр хүгжөөлгэ ажалшадта зорюулагдадаг материальна баялиг гаргалгые нэмээхэhээ гадна, манай экономикодохи тааралдалые hайжаруулгада, тэрэнэй тэнсүү байлгые хангалгада, национальна доходые ба нөөсэлэлгэнүүдые нэмээхэ арга боломжонуудые үргэдхэлгэдэ, мүнгэнэй эрьесые түргэдхэлгэдэ туhалха байна.

Хүндэ индустриин байгууламжые нарижуулан hайжаруулга үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ ехэ эрхэ нүхэсэл боложо үгэнэ. Үйлэдбэриин гаргаша бага болгохо, гол продукци абалгые нэмээхэ, хүндэ промышленностьда, мүн бусад hалбаринуудта ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ ябадал хангадаг тиимэ hалбаринуудыень түргэнөөр хүгжөөхэ тухай эндэ хэлэгдэнэ.

Промышленностьда үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ хүдэлмэри саашанхи жэлнүүдтэ хэдэн гол шэглэлнүүдээр хэгдэхэ болоно. Тэдэнэй нэгэниинь—материалай ехээр оролгые хороохо, түүхэй эд болон материалнуудые алмаха ябадал болоно. Энэ хадаа үнэхөөрөөл гүрэн түрын удха шанартай хэрэг гээшэ.

Арадай ажахын хүгжэлтэhөө уламжалан, элдэб түхэлэй түүхэй эд хэрэглэлгэ угаа түргэнөөр дээшэлнэ. Эдэ хэрэглэмжэнүүдые хангахын тулада бидэнэр ашагта зүйлнүүдые малтан абадаг hалбаринуудые саашадаа бүри хурдан түргэнөөр хүгжөөхэбди. Тиихэдээ тэдэнэрэй улам ашаг үрэ ехэтэйгээр хүдэлхыень, түүхэй эд бүри гүнзэгы hайнаар болбосоруулхыень, шанарыень hайжаруулгые, үлэгдэлнүүдэй гаралга хороохыень туйлажа шадахаар ажал хэрэгые эрхилхэ шухала. Гэбэшье ашагта малтамал абадаг hалбаринуудай гаргаhан продукциин единицэдэ үйлэдбэрилэн болбосоруулдаг hалбаринуудайхитай сасуулбал хүдэлмэриин хүсэн, мүнгэ зөөри нилээд ехээр гаргашалагдадаг гэжэ мартажа болохогүй.

Тиимэ болоходоо арадай ажахын аша туhада тааруу хараа бодол баримталбал, болбосоруулдаг промышленностиин үйлэдбэриие нарижуулан hайжаруулбал, түүхэй эд алмахада эды шэнээн хэмжээнэй түүхэй эд нэмэжэ абаhанда орходоо hурагтүй ашаг олзотой байна. Орон дотор гаргагдадаг продукцида материалай оролгые имагтал нэгэ процентээр доошолуулга национальна доходой гурба-дүрбэ миллиард түхэригөөр нэмэжэ ургаhантай адли удхатай болоно.

Үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ хүдэлмэриин нүгөөдэ шухала шэглэлынь гэхэдэ, хүдэлмэриин хүсэ бүри гамтайгаар хэрэглэхэ, хамагай түрүүндэ гар ба бар хүсэнэй хүшэр хүдэлмэри хороохоной ашаар хүсэ гаргашалгые хороохо ябадал болоно. Предприятинуудта технологиие, ажалай эмхидхэлые hайжаруулхатай хамта, энэ зорилго шиидхэхын тулада хуушаржа хойшо гараhан техникые бүри түргэнөөр шэнэдхэхэ, hэлгэхэ ябадал хангадаг тиимэ hалбаринуудые али болохоор хүгжөөхэ хэрэгтэй. Шэнэ бүтээсэ ехэтэй техникые, мүн хүдэлмэриие үргэлжэдэнь оньhожоруулха технологическа онол аргануудые, автомадаар бэелүүлгэдэ дамжан орохо арга олгодог бүлэг олон машинануудые үйлэдбэрилдэг hалбаринууд тухай эндэ хэлэгдэнэ. Промышленностиие үйлэдбэриин-техническэ талаар хангалтые, хамhабариин хүдэлмэри оньhожоруулгые бэелүүлхэ арга олгодог hалбаринуудые үргэдхэлгэ мүн лэ ехэ удха шанартай болоо.

Гурбадахи шэглэл гэхэдэ, бүтээгдэдэг продукциин шанар hайжаруулха, энээндэ тааруугаар тус зорилго шиидхэлгые хангадаг үйлэдбэринүүдые хүгжөөхэ хэрэгтэй. Мүнөөнэй эрхэ байдалда хэрбээ бүхы арадай ажахын ашаг үрые хараада абабал, эрхим гэhэн үгэ хододоо шахуу ехэ гэhэн удхатай байдаг. Тоото аргаар хүдэлгэгдэдэг мүнөө үе сагай нэгэ станок хуушарhан түхэлэй хэдэн арбаад станогуудтай, ехэ ашаа даадаг нэгэ автомобиль—хэдэн юрын ашаанай машинатай, самолёдой дээшэлүүлэгдэhэн арга боломжотой нэгэ двигатель—урдын түхэл янзын хоёр-гурбан двигательтэй тэнтэй байна бшуу.

Промышленна үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, бүридэлыень hайжаруулха зорилгоор бидэнэр тодорхой программын ёhoop хүгжэдэг аад, хоорондоо нягта холбоотой бүхэли hалбаринуудые нарижуулха хараа шэглэл баримталнабди.

Түлишын-элшэ хүсэнэй бүхэли бүридэлнүүдые булюу түргэнөөр, бүри ашаг үрэ ехэтэйгээр хүгжөөхэ гээшэ түсэбтэ табан жэлэй гол шухала зорилгонуудай нэгэн мүн. Энээниие тус бүридэлдэ ородог hалбаринуудай байгууламжые нарижуулан hайжаруулха, холын хараата, эгээн лэ гаргаша багатай hалбаринуудыень түргэнөөр хүгжөөхэ аргаар туйлахабди. Хамагай түрүүндэ ороной хэрэглэдэг түлишэдэ нефть ба газай хубитые нэмээхэ, нүүрhэнэй промышленностиие техникээр шэнэлэн зэбсэглэхэ тухай, эгээн лэ гаргаша багатай гидравлическа ба түлишөөр хүдэлдэг электростанцинуудые ашаглалгада үгэхэ тухай, тэрэшэлэн атомна электростанцинуудай барилга үргэдхэхэ тухай, элшэ хүсэнэй түхеэрэлгэнүүдые бүри гаргаша багатай болгохо тухай хэлэгдэнэ.

Металлургиин, машина бүтээлгын үмэнэ харюусалгатай зорилгонууд табигдана. Үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлгые хангахаар эрхэ нүхэсэлнүүд эндэ түрүүшын ээлжээндэ табигдана гээшэ.

Энэ хадаа технологиие нарижуулан hайжаруулха, хүдэлжэ байhан предприятинуудай түхеэрэлгэнүүдые hэльбэн шэнэдхэхэ, мүн металлай шанар hайжаруулгые, тэрэнэй түхэл янза үргэдхэлгые, нарин нягта түхэлтэй дабтамал зүйлнүүдые бүри олоор бэлдэлгые хангадаг тиимэ үйлэдбэринүүдые хүгжөөхэ эрилтэ табина.

Машина бүтээлгын hалбаринууд мүн лэ иимэ шэглэлтэйгээр хүгжэхэ ёhотой. Хүсэ ехэтэй, гаргаша багатай, нарин нягта ба найдамтай машина, түхеэрэлгэнүүдые олоор бүтээн гаргалгада тэдэнэй гол анхарал хандуулагдаха болоно. Кузнечно-прессэвэ машинануудай, шудхалаагай болон хабсаралгын түхеэрэлгэнүүдэй удельнэ хэмжээе дээшэлүүлхэ, тоогой аргаар хүдэлгэгдэдэг станогуудые, автомат ба автомат шахуу аргаар хүдэлгэгдэдэг лининүүдые булюу түргэнөөр олон болгохо гэжэ хараалагдана.

Электронико, радиопромышленность, прибор бүтээлгэ, тайлбарилан хэлэбэл, үйлэдбэридэ автомат хэрэглэхэ, тэрэниие хүтэлбэрилхэ техническэ үндэhэ hуури табижа үгэдэг бүхы бүлэг hалбаринууд саашадаа хурдан түргэнөөр хүгжэхэ. Энэ бүлэг hалбаринууд научно-техническэ дэбжэлтые түргэдхэгшэд гэжэ нэрлэгдэжэ шадаха байна. Ерэхэ түсэбтэ табан жэлдэ мүнөө үе сагай электронно-тоололгын машинануудые бүтээн гаргалгые үргэнөөр эмхидхэлгэ энэ талаар тусгаар удха шанартай болохо байна.

Химическэ ба нефтехимическэ промышленностиие хүгжөөлгэдэ шэнэ түсэбтэ табан жэлдэ ехэ анхарал хандуулагдаха. Арадай ажахыда хими хэрэглэлгэ хадаа ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ хүсэн түгэлдэр арга болоно. Химиин продукци олонхи hалбаринуудта үргэнөөр хэрэглэгдэжэ, үнэтэй сэнтэй байгаалиин бодото зүйлнүүдые hэлгэнэ, юумын шанар hайжаруулгада, ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэдэ туhална.

Ой модоной, модо болбосоруулдаг ба целлюлозо, саарhанай промышленностьда үйлэдбэри эмхидхэлгые үндэhөөрнь hайжаруулха хүдэлмэри hүүлэй жэлнүүдтэ эхилэнхэй. Модо бэлэдхэлэй хэмжээе тиимэ ехээр үргэдхэнгүйгөөр энэ hалбариин гол продукт болгошо модон материалнууд, целлюлозо, саарhа, картон, мебель ба зоргодоhо хибэдэhээр бүтээгдэhэн плитануудые нилээд элбэгээр гаргадаг болохо зорилго табигдана.

Үйлэдбэриин-транспортын, хэлхеэ холбооной, материально-техническэ хангалгын ба бусад хэрэг хангаха үүргэтэй арадай ажахын hалбаринуудай үүргэ экономическа хүгжэлтын мүнөөнэй шатада бүри ехэ болоо. Манайда 16 миллион шахуу хүнэй хүдэлдэг эдэ hалбаринуудай ажал ябуулгаhаа арадай ажахын ашаг үрэтэй байлга нилээд ехээр дулдыдаха болоно. Энэ талаар зарим дэбжэлтын болоhон байгаашье hаань, эндэ шууд сэхээр нарижуулан hайжаруулга хэхэ хэрэгтэй; тэрэнэй хүгжэлтэ үйлэдбэриин ехэ хэмжээтэй, орёо нарин боложо байлгатай тааралдуулагдаха ёhотой.

Жэшээлхэдэ, транспортын хүдэлмэри мүнөөнэй хэрэглэмжэнүүдые хангажа шададаггүй дээрэhээ бэрхэшээлэй тохёолдодог газар болоо. Иимэ байдалай шалтагаануудай нэгэн гэхэдэ, урда тээхи түсэбтэ табан жэлдэ транспортын хүгжэлтэдэ мүнгэ зөөри дутамагаар hомологдоhон байгаа гээшэ ха.

Энэ байдал заhаха хэмжээнүүд юhэдэхи түсэбтэ табан жэлдэ абтаха байна. Түмэр замай магистральнуудые, станцинуудтахи замуудые шэнээр бариха, хуушандань поезднуудые түргэнөөр ябуулдаг байха шадабариие дээшэлүүлхэ, шэнэ

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта).

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ҮРГЭЛЖЭЛ

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1, 2, 3-дахи нюурнуудта)

автомобильна харгынуудые, трубопроводуудые түхеэрхэ, далайн ба гол мүрэнэй флодые саашадань хүгжөөхэ гэжэ хараалагданхай. Ехэ ашаа тээдэг 150 мянган автомобиль жэлэй туршаа соо бүтээн гаргаха томо заводой барилга Камын эрьедэ эхилээ; баһа нэгэ автомобильна завод баригдаха; вагон бүтээдэг шэнэ томо заводой һуури Абаканда табигдаа. Манай ороной үргэн дайда хараада абтахада, агаарай транспортые саашадань хүгжөөлгэ бүри ехэ удха шанартай боложо байнхай. Гаргаша тон багатай, аятай зохид шэнэ түхэлэй самолёдууд ашаглалгада үгтэхэ, аэродромно албан һайжаруулагдаха. Дэлхэй дээрэхи томо авиакомпани мүнөө болоод байһан аэрофлот шэнэ түсэбтэ табан жэлдэ 500 миллион шахуу пассажирые, 11 миллион тонно ашаа шэрэхэ байна. Хүдөө ажахыда, медицинэдэ туһаламжа үзүүлхэ, ой модоной баялигые хамгаалха, геологобэдэрэлгын хүдэлмэридэ хабаадаха гэхэ зэргээр манай гражданска авиациин ажал ябуулгын удха шанар дээшэлнэ. Бүхы түхэлэй транспортын саашадаа хүгжэхэтэй хамта тэдэнэй бүри тааруугаар хүдэлхэ, ороной үрэ ехэтэй нэгэдэмэл транспорт байгуулха ябадал хангаха шухала.

Эрдэм, техникын шэнэ шэнэ туйлалтануудта үндэһэлэн радио, телевидени, бүхы түхэл янзын хэлхеэ холбоон хүгжэхэ.

Гадаадын экономическа харилсаануудые нарижуулан һайжаруулга арадай ажахын экономическа ашаг үрые дээшэлүүлхэ ехэ нүхэсэл болоко үгэнэ. Социалис хани нэгэдэлэй бэхижэлгэтэй, гүрэнүүдэй энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха экономическа баазын бэхижэлгэтэй холбоотой политическэ дүхэм нүхэсэлнүүд, мүн манай арадай ажахын хэрэглэмжэнүүдһээ уламжалан гарадаг эрхэ нүхэсэлнүүд хилын саана худалдагдаха эд бараа промышленностиин бүхы һалбаринуудта бүри ехээр гаргаха эрилтэ табина. Энэ хадаа шухала эд бараа ондоо тээһээ бүри ехээр асаралгада туһалха байна. Уласхоорондын худалдаа наймаа үргэдхэлгэ манай бүхы промышленностиин хүдэлмэри һайжаруулгада тааруу нүлөө үзүүлхэ байһаниинь сохомтой.

Бусад оронуудтай байгуулагдадаг экономическа, научно-техническэ, холбоо барисаанай үүргын дээшэлэлгэһээ уламжалан, гадаадын экономическа бүхы ажал ябуулга хүтэлбэрилгые нарижуулан һайжаруулха, энэ шухала хэрэгээр өөрынгөө зургаанай тала харадаг ябадал зайсуулха тодорхой хэмжээнүүдые абаха эрилтэнүүдэй табигдаха байһаниинь сохомтой. Дэлхэйн дэлгүүрэй эрилтэ хэрэглэмжэнүүдэй ба арга боломжын түргэнөөр хараада абтаха, манай экономикые хүгжөөлгын аша туһада али болохоор хэрэглэгдэхын тулада үйлэдбэриин болон худалдаа наймаанай үүргэнүүдые тааралдуулгада энэ ажал ябуулга улам бүри ехээр үндэһэлхэ ёһотой.

Үйлэдбэриин фонднуудые, капитальна хүдэлмэридэ һомологдоһон мүнгэ ашаглалгые һайжаруулха

Нүхэдүүд! Мүноо Советскэ Союз айхабтар ехэ экономическа хүсэтэй байна. Манай ажахын ашаг үрэ энэ хүсэнэй, нэн түрүүндэ ашаглагдажа байгаа **үйлэдбэриин фонднуудые** хэр зэргээр ашагладаг дээрэһээ нилээд дулдыдаха байна.

Манай промышленность энэ талаар табан жэл соо зарим тэды дабшалта туйлаа — эдэ фонднуудые һайнаар ашаглаха, фондын ашаг дээшэлүүлхэ шухалын шухала зорилгонуудай нэгэн хэбээрээ үлэнэ.

Энэ талаар промышленна предприятинууд дээрэ һэлгэгдэнгүй хүдэлхэ болзорой богони байһан тухай нэгэл асуудал дээрэ анхаралаа табиха хүсэлтэй байнаб. Энээн тухай XXIII съезд дээрэ, КПСС-эй ЦК-гай хэдэн Пленумүүд дээрэ хэлэгдэһэн байха. Зүгөөр бодото дээрээ, илангаяа машина бүтээлгэдэ энэ хэрэг һайжарнагүй. Ажахын зарим зургаанууд халаанай болзор ехэ болгохын орондо шэнэ шэнэ предприятинуудые бариха гэжэ оролдоно. Халаанай болзор ехэ болгохо тухай асуудал табихада, хүдэлмэриин хүсэн дуталдана гэжэ шалтаг барина. Зүгөөр шэнэ предприятинууд дээрэ хэн хүдэлмэрилхэб — хүнүүд гү, али ондоо ямар юумэ гү? — гэжэ асуугдана. Үгы, нүхэдүүд, энэ асуудалда нарин шангаар хандаха, түхеэрэлгэнүүдые хүсэд ашаглаха ябадал хангадаг хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые зохёохо, бэелүүлхэ, энэ талаар предприятинуудай партийна комитедүүдэй, партиин горкомууд болон обкомуудай талаһаа һуларшагүй хиналта тогтоохо шухала.

Энэ хадаа манай арадай ажахын шиидхэгдэхэ ёһотой эгээн шухала зорилгонуудай — **капитальна барилгын бэелүүлэгдэхэ ёһотой асуудал** шиидхэлгэдэ туһалха байна.

Бидэнэр мүнөө материальна үйлэдбэриин талаар дэлхэй дээрэхи ямаршье ондоо орондо орходоо ехэ барилга хэнэбди. Днепрогэс, Магнитка, Волгоградай, Харьковай тракторна заводуудай баригдажа дүүргэгдэһэн ябадал манай түүхэдэ хэды ехэ гайхамшагта зүйлнүүд болоһыень аха үеын хүнүүд һанана ёһотой. Мүнөө жэл бүри олон хүсэ ехэтэй техническэ талаараа һайжаруулагдаһан предприятинууд болон барилганууд ашаглалгада оруулагдана. Һүүлэй жэлнүүдтэ байгуулагдагшадай дунда — дэлхэй дээрэхи айхабтар томо Красноярска ГЭС, Конаковско, Бурштынска, Криворожско тепловой шухаг электростанцинууд; Баруун Сибириин завод, Карагандагай комбинат — металлургиин эдэ гигантнууд; Тюмениин областьдохи болон Баруун Казахстандахи нефть абалгын комплекснууд. Волжско автомобилиин болон Павлодарай тракторна заводууд, химиин комбинадууд болон ехэ хүсэтэ заводууд; Братскын болон Сыктывкарай ой модоной промышленностиин комплекснууд оролсоно. Черногорско камвольно. Курска бүд нэхэлгын комбинадууд, хүнгэн, эдеэ хоолой промышленностиин бусад томо предприятинууд бии.

Гэхэтэй хамта капитальна барилгын хүдэлмэри хангалтатай гэжэ тоолохын аргагүй. Хэрбээ шиидхэгдээгүй асуудалай удхые богонёор хэлэхэ болоо һаа, юун бэ гэхэдэ, бидэнэр тон ехэ зөөри гаргашалнабди, теэд тэдэнһээ бусаажа абахаар юумэ багаар абанабди. Имэ байдал хэдэ хэдэн шалтагаантай байна.

Тэдэнэй нэгэн юуб гэхэдэ, түсэбүүдые табихадаа капитальна барилгын хэмжээн, барилганудай тоо үсөөн бэшэ ушарта ехэ болгогдоно. Бодото арга боломжонууд хараада абтанагүй. Эдэ бүгэдын эсэстэ зөөри тараагдан гаргашалагдана, дүүргэгдээгүй барилга олон болоно, ехэ зөөри хэрэгсэлнүүд эрьесэдэ орроногүй.

Гүрэнэй түсэбүүдые хаража үзэхэ бүридөө министерствэнүүд болон союзна республиканудай эрилтэнүүдые хороохо саатай бологдоно. Зүгөөр эдэшье түсэбүүдынь хүсэд дүүргэгдэнэгүй. Тиигэбэ ябашье олохон нүхэдүүд яаха аргагүй дээшэлүүлэгдэһэн захилнуудые хэжэ үргэлжэлһөөр. Имэ юумэндэ эсэс табиха хэрэгтэй. Барилга хэхэдээ ажабайдалайхи шэнгээр зөөриингөө хэмжээ хараадаа абаха хэрэгтэй.

Бэрхэшээлнүүдэй нүгөөдэ шалтагаан юуб гэхэдэ, капитальна хүдэлмэридэ һомологдоһон мүнгые шадажа хубаарилаагүй дээрэһээ болоно. Предприятинуудые шэнэдхэн байгуулха, техническэ талаарнь һайжаруулха-аргаар продукциин ургалта хангахада ашаг ехэтэй байһые дүй дүршэл харуулна. Зүгөөр тон ехэ зөөри хэрэгсэл шэнэ барилгада зорюулагдана, нилээд бага хубинь — үйлэдбэриие һайжаруулгада, түхеэрэлгэ шэнэдхэлгэдэ зорюулагдана. Тэрэнэй эсэстэ олохон заводуудые шэнэдхэн байгуулга болошогүйгөөр удааруулагдана. Шэнэ табан жэл соо ашаглагдажа байгаа предприятинуудые үргэдхэлгэдэ, шэнэдхэн байгуулгада ехэ хүсэн зорюулагдаха ёһотой.

Эсэсэй эсэстэ, мүн барилга дээрэшье горитой дутуу дунданууд бии. Түсэбэй болон мүнгэ зөөриин заршам сахигданагүй. Ашагтай шэнэ материалнууд болон конструкцинууд дутагдалтайгаар хэрэглэгдэнэ. Барилгын шанар муу хэбээрээ байна. Шэнэ барилгануудые ажахын нэгэшье хүтэлбэрилэгшэ проекттүйгөөр, сметэгүйгөөр захалдаг ябадалые болюулха гэһэн гурим хуулита болгон тогтоохо хэрэгтэй.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Центральна Комитет болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет капитальна барилгын талаар ажал хэрэгэй ямар байһаниие һайнаар, бүхы талаарнь шүүмжэлэн үзөө. Барилгашадай хүдэлмэриие сэгнэхэ гурим хубилгаһан хэдэ хэдэн тогтоолнууд баталагдан абтаа. Тэрээнэй үндэһэ һуури болгогдон ямар нэгэн забһарай хүдэлмэри бэшэ, харин эсэсэй үрэ дүнгүүд, хүсэнүүдые ашаглалгада оруулха ябадал, барилгые бүхы хэмжээгээрнь дүүргэлгэ оролсоно.

Зүгөөр капитальна барилгын хэрэгые үндэһөөрнь һайжаруулхын тулада, арадай ажахын энэ шухала хэрэгтэй холбоотой партийна организацинууд, барилгашад өөһэдөөшье тон ехэ юумэ хэхэ ёһотой болоно.

* * *

Нүхэдүүд! Манай арадай ажахыда бии байһан арга боломжонуудые шэнжэлэн үзэлгэ хадаа үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, экономическа ургалтыень түргэдхэхэ нөөсын манайда бии байһыень, тэрэнэй нилээд горитой байһые харуулна. Эдэ нөөсэнүүд научно-техническэ дэбжэлтэ дотор, арадай ажахы доторой байгууламжада, үйлэдбэриин фонднуудые хүсэдөөр ашаглалгада, капитальна барилга һайжаруулгада бии гэжэ хэлэгдэһэн байха. Зүгөөр энэ хэрэг энээгээр хизаарлагдана бэшэ. Имэ юумэнүүд предприяти бүхэндэ, колхоз, совхоз бүхэндэ бии байна.

Хүдэлмэриин саг миин баралга усадхаха, хүдэлмэриһөө кадрнуудай гаража ошохо ябадалнуудые болюулха жэгдэ бэшээр хүдэлдэг ябадал зайсуулха, түхеэрэлгын миин байлгые болюулха гээшые хараада абанаб. Түүхэй эд, материал, түлишэ болон электрын хүсэ алмаха, техникэдэ, станогуудта болон түхеэрэлгэдэ, тракторнуудта, комбайнууд болон автомашинануудта гамтайгаар хандаха гээшэ ехэ удха шанартай болонхой. Мүнөө орон дотор элдэб зүйлэй айхабтар ехэ техникэ бии, хэрбээ бидэнэр тэрэниие шадамар һайнаар бэшэ гү, али хүсэд бэшээр ашаглажа, үндэһэ баримтагүйгөөр хэрэггүй болгоо һаамнай, энэ ушар арадай аша туһада ехэ хохидол үзүүлхэ байна. Тус тус завод гү, али колхоз дотор арьбалалтын гурим зуун гү, али мянган түхэригэй олзо олгоо һаань, энэ хадаа арадай ажахын хэмжээн дотор олон зуун миллион, миллиардашье түхэриг болохо байна.

Арадай ажахы доторхи үйлэдбэриин нөөсэ ашаглалгые һайжаруулха тухай, арьбалалтын гурим сахиха тухай бэшэгтэйгээр КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, ВЦСПС болон ВЛКСМ-эй ЦК жэл урда тээ совет ажалшадта хандаһан байгаа. Энэ бэшэгынь ниитын ехэ хүдэлмэриин үндэһэ һуури боложо, муу бэшэ үрэ дүнгүүдые үгөө. Зүгөөр бүхы нөөсэнүүдые, ашаглалга, арьбалалгын гурим шангадхалга, эзэн бусаар хандаха, гамгүйгөөр үрихэ, үлүү ехээр гаргашалха ябадалтай тэмсэхэ гээшэ богонихон сагай хэрэг бэшэ юм. Партийна, совет, ажахын, профсоюзай болон комсомолой организацинуудай үдэр бүриин ажал ябуулгын шухала шэглэлнүүдэй нэгэн тухай хэлэгдэнэ гээшэ. Энэ талаар хүдэлмэриие бидэнэр бүхы хэмжээгээр шангадхаха ёһотойбди.

Шэнэ табан жэлэй зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тулада экономическа асуудалнуудта манай хүдэлмэрилэгшэдэй хандалгые хубилгаха заншал болошоһон зарим ойлгомжонуудые хубилгаха шухала гэжэ Центральна Комитет тоолоно.

Түүхын ёһоор, саг үеын эрхэ байдалһаа уламжалан, тоогой сэгнэлтэ — хэды тонно булад, хэды шэнээн нефть, хэды шэнээн таряа, хэды шэнээн — тракторнуудые үгэхэ гэһэн ябадал түрүүшын ээлжээндэ табигдадаг байгаа юм. Тоогой талын бидэнэртэ, мүн мүнөөшье шухала байһаниинь дамжаггүй. Зүгөөр энэ хадаа продукциин шанарта, предприятинуудай ажал ябуулгын экономическа талада хүсэдөөр эрид шууд хабаадуулагдаха ёһотой. Жэшээлхэдэ, али нэгэн хүтэлбэрилэгшэ продукци үйлэдбэрилхын түлөө тоосоо хэхэ болоо һаа, хүдэлмэридөө ямар аргаар туйлагдаһан тухайнь сэгнэлтэ үгэхэ ёһотой болоно. Хэрбээ сэнгынь хэтэрхы ехэ, хэрбээ өөрөө түсэбөө дүүргэһэн байгаашье һаа, хамжаага ёһоор дүүргэхэ юумэеэ таһалдуулжа, бусад предприятинуудта һаад хээ һаа, хэрбээ нэгэ газарта туйлагдаһан юумэнь ондоо тээ һаад хээ һаань, тиимэ хүтэлбэрилэгшэ магтагдаха бэшэ, харин шүүмжэлэгдэхэ ёһотой. Алдуу хэһэнэй түлөө, ямар нэгэн зэмэ хэһэнэйнь түлөө бидэнэр хүтэлбэрилэгшэдые шүүмжэлдэг байнабди. Энэншье зүб гээшэ — эрилтэеэ шангадхаха шухала. Гансашье алдуу хэһэн хүнүүдые бэшэ, мүн үйлэдбэриие хүгжөөхын тулада бүхы арга боломжонуудые ашагладаггүй, үүсхэл гаргадаггүй хүнүүдые шүүмжэлхэ хэрэгтэй гэжэ һанагдана.

Бидэнэрэй бултадаа өөрынгөө хүдэлмэридэ болон бусадай хүдэлмэридэ ехэ эрилтэ табиха бүримнай мүнөө партиин табиһан табан жэлэй түсэбүүд бүри амжалтатайгаар бэелүүлэгдэхэ байха.

4. Экономико хүтэлбэрилхэ гурим улам һайжаруулха

Нүхэдүүд! Партиин экономическа политикын гол шухала гурбадахи асуудал хадаа экономикые хүтэлбэрилхэ гурим һайжаруулха ябадал болоно. Гол удхань юун тухай хэлэгдэнэб гэхэдэ, экономическа болон социальна хүгжэлтые түргэдхэхэ талаар обществын ажал ябуулгые хайшан гэжэ һайнаар эмхидхэхэ, бии байгаа арга боломжонуудые хүсэд һайнаар хангаха, хэдэн зуун мянган коллективүүдые, хэдэн арбаад миллион ажалшадые партиин политикын гол уг зорилгонуудые тойруулан улам нягтаар жагсааха тухай хэлэгдэнэ гээшэ. Тиимэ болохолоороо, хүтэлбэрилгын асуудалнууд гансал хүтэлбэрилэгшэдтэ болон мэргэжэлтэдтэ хабаадана бэшэ, мүн бүхы партийна, совет болон ажахын организацинуудта, ажалшадай бүхы коллективүүдтэ хабаадана. Энэ хадаа хүтэлбэрилгые һайжаруулха гээшэ экономикые хүтэлбэрилхэ тушаа партиин бүхы ажал ябуулгын таһаршагүй шухала хуби мүн болоно. Центральна Комитет декабриин (1969 он) Пленум дээрэ энэл асуудал табиһан байгаа.

Хүтэлбэрилгын асуудалнууд мүнөө яахадаа имэ шухала болоо гээшэб?

Нэн түрүүндэ, энэ хадаа манай экономикын хэмжээнэй ургалта, шанарай дээшэлэлгэ шэнэ, үлэмжэ ехэ эрилтэнүүдые хүтэлбэриин хэрэгтэ табина, бии байһан түхэл маяг болон арганууд урдань хэды һайн байһаншье һаа, мүнөө заримдаа тааранагүй гэжэ хэлэгдээ һэн.

Мүн ондоо юумые хараада абаха шухала — һүүлэй үедэ хүтэлбэриие һайжаруулгын арга боломжонууд нилээд ехээр ургэдөө. Энэ хадаа манай кадрнуудай, үргэн ниитэ арад зоной эрдэм болон мэргэжэл шадабариин һайжарһантай, хүтэлбэрилгын болон электронно-тоололгын техникын хурдан түргэн хүгжэлтэтэй холбоотой байна.

Энэ асуудалай политическэ талашье тон шухала байна. Ажахын зургаанай һаадгүйгөөр хүдэлхэ гээшэ орон дотор хэрэгэй һайн эрхэ байдал хангалгада туһална, үргэн ниитэ арад зоной ажалай дэбжэлтэдэ туһална, ажалшадай үүсхэлые хүгжөөнэ, юундэб гэхэдэ, хүдэлмэридэмнай ашагтай туһа хүргэнэ, арадай, бүхы обществын жаргалта байдалда туһална гэжэ мэдэнэ бшуу. Һайнаар бодожо үзэгдөөгүй шиидхэбэринүүд, зарим хүдэлмэрилэгшэдэй нобшо гү, али албан хойрог ябадал ажалые, ниитын баялигуудые, үнэтэ зүйлнүүдые дэмы талаар таргашалдаг имэ баримтанууд нүгөө талаһаа хүнүүдые эмхигүй болгодог байна.

Тоосоото үе соо ажахын хэрэг һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэһэн байха юм. Һалбари һалбаряар хүтэлбэрилхэ аргые һэргэн бодхооһоной һүүлээр арадай ажахые түбэй газарһаа хүтэлбэрилгын хэмжээн һайжараа. Партиин шиидхэбэритэй зохилдуулан, промышленность түсэблэлгын, экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда оруулагдаа, тэрэнь экономико дотор урдань байһан таарахагүй юумэнүүдые зогсоохо арга олгоо. Демократическа үндэһэ һуурние саашадань хүгжөөхэ хараа шугам ажалшадые үйлэдбэри хүтэлбэрилгэдэ хабаадуулха, республиканууд болон областьнуудай ажахын эрхэ мэдэл үргэдхэхэ, тэрэшэлэн предприятинуудай бэеэ даанхай байдал үргэдхэхэ арга олгоо.

Гэхэтэй хамта ажабайдал, бодото хэрэг — энэ хадаа эрхим һайн һургаал мүн, — туйлаһан юумээрээ бидэнэрэй һанаагаа амаржа шадахагүй байһаниие харуулна. Хүтэлбэрилгын гурим һайжаруулха гээшэ ганса нэгэ хэмжээ ябуулга бэшэ, харин ажабайдалай табиһан шухала асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэг мүн. Эдэ асуудалнууд саашадаашье манай гол анхаралда байха ёһотой.

Энэ талаар Центральна Комитедэй һанамжын ёһоор шухала удха шанартай зарим тэды асуудалнууд дээрэ тогтожо хэлэхэ ёһотой бологдоно.

Түсэблэлгэ тухай. Социализмын эрхэ байдалда арадай ажахы хүтэлбэрилгын гол зүйл хадаа түсэблэлгэ болоно гээшэ. Манай орон энэ талаар ехэ туйлалтануудтай, тэрээгээрээ омогорхохо эрхэтэй байна. Зүгөөр нэгэ газартаа тогтон байжа болохогүй. Арадай ажахые түсэблэлгын теори болон бодото хүтэлбэриие һайжаруулха эршэмтэй шанга хүдэлмэри үргэлжэлүүлхэ хэрэгтэй.

Тэрэнэй научна хэмжээе саашадань дээшэлүүлхэ гээшэ түрүүшын ээлжээнэй удха шанартай зорилго болоно. Түсэблэлтын аргые һайжаруулха шухала болоо. Эдэ хадаа ниитын хэрэглэлые тодо һайнаар шудалан үзэлгэдэ, манай экономическа арга боломжонуудые научна ёһоор уридшалан хараха, элдэб зүйлэй шиидхэбэринүүдые бүхы талаарнь, тэдэнэй сэхэ үни удаан хойшолонгуудые шэнжэлэн үзэхэ зүйлһөө үндэһэлхэ ёһотой. Энэ харюусалгатай, орёо нарин зорилго шиидхэхын тулада экономическа түсэблэлгын далайсые үргэдхэхэ шухала.

Шухалын шухала экономическа болон социально-политическэ зорилгонуудые бэелүүлхын тула табан жэл бэшэ, харин хэдэн удаан болзор хэрэгтэй гэжэ бидэнэр мэдэнэбди. Энээнтэй дашарамдуулан холын хараата, удаан болзороор арадай ажахы хүгжөөлгые түсэблэхэ тухай асуудал гаража ерэнэ. Энэ хадаа ороной арад зоной, арадай ажахын хэрэглэлэй, научно-техническэ хүгжэлтын улам ургаха хэрэгһээ үндэһэлнэ. Үни удаан болзорой түсэбүүдые табан жэлэй болон жэлэй түсэбүүдтэй холбоотойгоор нигэжэ ябуулхада, манай хүгжэлтын үндэһэн асуудалнууд ашагтайгаар шиидхэгдэжэ болохо байна.

Арадай ажахын ехэ асуудалнуудые түсэблэлгэдэ болон баталан абалгада үргэлжэ дээрэнь хандаха гээшэ улам шухала хэрэг болоно. Манай урда байһан гол зорилгонуудай удхань ямар бэ гэхэдэ, тэдэниие шиидхэлгэ хэдэн олон һалбаринуудай болон экономическа районуудай хүсэл оролдолготой тааруулхые эринэ. Элдэб олон хэмжээ ябуулгануудые оруулалсана.

Энэ талаар бидэнэр һайн дүй дүршэлтэй гээшэ гүбди? Заатагүй бии. Хэрбээ гансахан һүүлэй жэлнүүд тухай хэлэгдэхэ болоо һаа, энэ хадаа хүдөө ажахые хүгжөөлгын программа, Баруун Сибирьтэ нефтеэр баян айхабтар ехэ газарые ашаглалгын программа, замбуулиниие шэнжэлэлгын болон бусад программа болоно. Мүноо бидэнэр үни удаан болзорой бусад олон программануудые үлэмжэ гүнзэгыгөөр зохёохо, тэдэниие ороной экономическа хүгжэлтын ниитэ түсэбүүдтэй холболдуулан ябуулха ёһотой болонобди.

Түсэблэлгын хүдэлмэридөө нютагуудай онсо илгаае хүсэдөөр хараада абаха хэрэгтэй. Манай айхабтар ехэ, эрхэ байдалайнгаа талаар элдэб условитой Эхэ орон дотор энэ зорилго түрүүшын ээлжээнэй удха шанартай. Үйлэдбэриие газар нютагуудта тааруулан хубаарилха хэрэгые һайжаруулха тушаа хүдэлмэри саашадань үргэлжэлүүлхэ хэрэгтэй.

Түсэблэлгын теоретическэ онол аргые наука улам баяжуулна, экономико-математикын талаар системнэ шэнжэлэлгын болон бусад арга дүршэлнүүдые зохёогоо. Эдэ арга дүршэлнүүдые үргэнөөр ашаглаха, хүтэлбэрилгын автоматизированнэ һалбариин гуримые түргэнөөр байгуулха, тиихэдээ бидэнэр информаци суглуулан, согсолхо ниитэ гүрэнэй автоматизированнэ гурим саашадаа байгуулха ёһотой болонобди. Энэ хадаа гансал зохихо техникэ үйлэдбэрилхэ бэшэ, мэргэжэлтэй нилээд олон кадрнуудые бэлдэхэ хэрэгые шухала болгоно.

Нүхэдүүд, түсэбэй ёһоор ажахые эрхилхэ гээшэ манай социалис экономикын бүхы амжалтануудтай таһалгарлагүй холбоотой байна. Түсэблэлгын шанарһаа тэрэнэй саашанхи амжалтын нилээд ехээр дулдыдаха байһаниинь элитэ. Эгээл имэһээ тэрэнэй һайжаралгань саашадаашье манай анхаралда байха ёһотой. Гүрэнэй түсэбүүд болон даалгабаринуудые дүүргэхын түлөө, арадай ажахые эрхилэлгын түсэбтэ заршамые бэхижүүлхын түлөө, кадрнуудай харюусалгые дээшэлүүлхын түлөө эрид шууд тэмсэхэ шухала.

Хүтэлбэриин захиргаанай эмхидхэхы байгууламжые улам һайжаруулха тухай. Үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй байдалаар, хүгжэлтөөр ажахые хүтэлбэрилгын байгууламжа һайжаруулгын тус тус зургаануудай үүргые тодорхойлон һайжаруулгын асуудалнууд табигданхай. Тодорхойлбол, юун тухай хэлэгдэнэ гээшэб?

Госпланай болон ниитэ гүрэнэй бусад зургаануудай үүргые дээшэлүүлхэ, хүдэлмэриень һайжаруулха нэн түрүүндэ шухала байна. Энээнэй тулада тэдэниие ябуулагдажа байгаа ажал хэрэгүүдһээ зариманһаань сүлөөлжэ, арадай ажахын хүгжэлтын гол асуудалнуудта тэдэнэй анхарал хандуулха болоно гээшэ ха. Министерствэнүүд болон ведомствэнүүдэй үүргые дээшэлүүлхэ, бэеэ даанхай байлгыень үргэдхэхэ тухай асуудал табигдана. Энэ хадаа тэдэнэй үүргэ, уялгые тодорхойлхо гэһэн эрилтэ табина.

Үйлэдбэриие улам томодхохо шухала байна. Гансал томо нэгэдэлнүүд хүсэд хүрэхэ мэргэжэлтэдые бүридүүлэн, хурдан түргэн техническэ хүгжэлтэ хангажа, бүхы ресурснуудые һайнаар, хүсэдөөр ашаглажа шадаха байна гэжэ дүй дүршэл харуулна. Нэгэдэлнүүд болон комбинадуудые байгуулха хараа шугам эршэмтэйгээр ябуулха — саашадаа эдэ зүйлнүүд ниитын үйлэдбэриин ажахын тоосоото һалбаринууд болохо ёһотой. Захиргаанай хилэнүүд болон предприятинуудай һалбаринуудта мэдэлтэй байлга хадаа захиргаанай ашаг туһатай түхэл маяг байгуулгада һаад болохогүй ёһотой. Хамтадхан нэгэдхэлгые хүгжөөхэ гээшэ хүдөө ажахыдашье шухала байна.

Хүтэлбэри захиргаанай байгууламжа һайжаруулхадаа партимнай даалгагдаһан хэрэгэй түлөө тусхайта нюурай харюусалгын ленинскэ ёһо гуримые эрид шууд бэелүүлхэ шухала гэжэ тоолоно. Шиидхэбэри баталагдан абтахадаа тэрэнэй түлөө хэн харюусахаб гэжэ тон элитэ байха болоно. Шухала хэрэгтэй болоһон шиидхэбэри абтаагүй гү, али һаатуулагдаа һаа, тэрэнэй түлөө хэнэй харюусалгатай байһаниинь элитэ байха ёһотой. Хүтэлбэри захиргаанай бүхы һалбаринуудта эрхэ болон харюусалгын хэмжээе элеэр тодорхойлхо шухала. Бага харюусалгатай хэрэгтэхи ехэ эрхэнүүд хадаа захиргаанай ёһоор аашалха, гансал өөрын шиидхэбэри гаргаха, бодожо үзэгдөөгүй шиидхэбэри гаргаха ябадал бии болгоно. Бишыхан эрхэнүүдые үгэһэн газарта ехэ харюусалга байха гээшэ юугээршье үлүү һайн бэшэ. Тиимэ ушарта хэдышье оролдосотой хүдэлмэрилэгшэ байгаа һаа, үсөөн бэшэ ушарта хүсэгүй болошодог, даалгагдаһан хэрэгэйнь түлөө тэрээнһээ хүсэд хэмжээтэйгээр эрилтэ табиханиинь бэрхэтэй.

Хүтэлбэрилгын олон шатые зайсуулхын тулада олонхи асуудалнуудаар шиидхэбэринүүд нэгэ шатаһаа нүгөө шатада оруулагдангүйгөөр нэгэ доро, эсэслэн абтабал таараха. Хүтэлбэрилгын байгууламжын шата бүхэн томо асуудалнуудһаа һамааржа, үдэр бүриин жэжэ асуудалнуудаар дээдэ шатын һаатахагүйнь тулада, мүн доодо шатынхид тэдэнэй мэдэлдэ байһан асуудалнуудые саг соонь бэелүүлхын тулада өөрынгөө хэрэг шиидхэхэ ёһотой. Тиигээ һаа, энэ зүб болохо байха.

Хүтэлбэрилгын байгууламжые һайжаруулга хадаа албан газараар, нютагай удхатайгаар хандадаг ябадалтай тэмсэхэ, хүтэлбэрилтын байгууламжые һайжаруулха эрилтэ табина.

Экономическа урмашуулгые һайжаруулха тухай. Арадай ажахын хүтэлбэрилгэ һайжаруулха хүдэлмэри эрхилхэдээ, партимнай түбэй зургаануудай директивнэ даалгабаринуудые, үйлэдбэридэ нүлөөлгын экономическа аргатай тааруулан ябуулна. Эдэ арганууд — ажахын тоосоон, сэн, олзо, кредит, материальна урмашуулгын түхэл маягууд гэхэ мэтэ болоно. Эдэ арганууд хадаа үйлэдбэриин коллективүүдэй, хэдэ хэдэн миллион ажалшадай амжалтатай ажал ябуулгада туһалмаар экономическа эрхэ байдал бии болгоно, тэдэнэй хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдые бодотоор сэгнэхэ болоно. Ажалай хэмжээе болон ха[...] жээе тодорхойлолго хадаа тиимэ бүхы арганууды[...] — мүнгэнэй харилсаа тааруулан һайжаруулхые э[...]

«Промышленностиие хүтэлбэрилгын хэрэг һай[...] сэблэлгэ улам нарижуулха, промышленна үйлэдбэри[...] ска талаарнь урмашуулга бүри һайжаруулха ту[...] сентябриин (1965 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй [...] энэ талаар хэдэн хэмжээнүүд бэелүүлэгдээ гэжэ с[...] дуудта мэдээжэ. Экономическа реформо бэелүүлгэ [...] партимнай ушар байдалые зүбөөр сэгнээ, арадай [...] бэрилгые һайжаруулха хэрэгтэ зүб хараа шугам [...] үнгэрһэн жэлнүүдэй дүй дүршэл нигэжэ хэлэхэ арга [...] хэтэй хамта үшөөл олохон асуудалнууд шиидхэ[...] дагдаагүй байһаар.

Хүсэл оролдолгоёо ямар гол шэглэлнүүд дээрэ [...] гэжэ манай олоһон дүй дүршэл харуулна. Энэ хадаа [...] ческа эрхэ байдал байгуулга болоно. Энэнь, нэгэдэлэ[...] приятинуудай тааруу уялга бэе дээрээ даажа абаха, т[...] хэлэбэл, ехэ ехэ түсэбүүдые абаха, капитальна [...] дэ һомологдоһон мүнгэ болон ажалай ресурснууды[...] һайнаар ашаглаха, хоёрдохёор, научно-техническэ [...] түргэдхэхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, хэрэг бүри [...] машуулха, гурбадахяар, продукциин шанар һайжаруул[...] эрид шууд тэмсэлдэ туһалха хэрэг үүсхээ.

Промышленна предприятинууд дээрэшье, колхоз[...] совхозуудташье, мүн ажахын дээдэ шатын һалбари[...] ажахын тоосоо бэелүүлгын гурим эрид шууд нэбтэрүү[...] шухалын шухала асуудал хэбээрээ үлэнэ. Ажахын [...] дай үүргые, тэдэнэй дүүргэлтын түлөө харюусалгые [...] хэ шухала. Нэгэдэлнүүд болон предприятинуудта то[...] хэдэ хэдэн жэлнүүдтэ тааруулагдаһан түсэбтэ даал[...] болон экономическа нормативууд зохёогдохо ёһотой.

Үйлэдбэриин ашаг үрын бага бэшээр дулдыдадаг [...] хилэлгын шухала талань юуб гэхэдэ, ажалай түлөө [...] жуулан һайжаруулга болоно. Оролдосотой нэтэрүү, [...] тэй ажал урмашуулагдаха, бүри ехээр түлэгдэхэ ёһо[...] кинско химкомбинадай дүй дүршэлэй харуулһанай ёһо[...] бэриие хүгжөөлгэдэ эгээн ехэ хубитаа оруулһан, [...] жэлээр хүдэлдэг, ниитын баялигта эзэн ёһоор, гамта[...] дадаг хүдэлмэрилэгшэд болон коллективүүдые ур[...] тулада предприятинуудта бүри ехэ арга боломжо [...] зохисотой гээшэ ха. Хүдэлмэрилэгшэдые матери[...] лаарнь улам һайнаар урмашуулха ябадал тэдэнэй ажа[...] моральна урмашуулгые үргэдхэлгэтэй нэгэн доро бэе[...] ёһотой.

Тобшохоноор хэлэхэдэ, нүхэдүүд, ажахыгаа эрхил[...] номическа арга методүүдые нарижуулан һайжаруулха [...] партийна организацинууд, манай ажахын органууд [...] шадай коллективүүд горитой хүдэлмэри ябуулха болоно.

Энээнтэй дашарамдуулан, совет экономическа эрдэ[...] дээ дааха харюусалга тухайшье хэлэлтэй. Һүүлшын [...] турша соо энэ эрдэм наука эли бодо амжалтануудые [...] Зүгөөр арадай ажахын хурдан түргэн хүгжэлтэ, [...] микын шиидхэхэ ёһотой шэнэ зорилгонууд хадаа ажа[...] нуудай, мүн эрдэмтэдэй һуларшагүй анхарал хандуу[...] теоретическэ болон бодото байдалай үсөөн бэшэ асууд[...] табина.

Ажахые хүтэлбэрилгэдэ ажалшадай бүри олоор [...] тухай. Үйлэдбэриие хүтэлбэрилгэдэ олониитэ ажалша[...] олоор хабаадуулха гээшэ партиин гол зорилгонуудай [...] мүн болоно. В. И. Ленинэй онсолон тэмдэглэһэнэй ёһо[...] ёһо мэдэхэ ажалшан бүхэнэй. ушар ёһо мэдэхэ хүдэлми[...] хэнэй «өөрынгөө завод дээрэ имагтал эзэн байһанаа [...] оронойнгоо түлөөлэгшэ байһанаа мэдэрхэ» ябадал туйлха[...] тэй (36-дахи том, 369—370-дахи нюур).

Энээнэй тула манайда ехэ арга боломжо бии. Эк[...] хүтэлбэрилгэдэ ажалшадай хабаадалсадаг ушар юрэд[...] нэгэ үйлэдбэриин коллективэй шиидхэдэг ажахын [...] дые шиидхэлгээр хизаарладаггүй юм. Экономикые хү[...] гэдэ манай партиин, Совет гүрэнэй дүүргэдэг үүргые [...] абажа байгаад, энэ хэрэгтэ үргэн дэлисэтэйгээр хандаха[...] Тэдэнэй бэелүүлдэг политика — тэрэ тоодо экономическ[...] тика — ажалшадай үндэһэн шухала эрилтэнүүдтэ зорюула[...] бшуу. Энэ политикые һунгагдамал органуудта түлөө[...] ажалшадай түлөөлэгшэд зохёон табидаг, тон ехэ түсэбүү[...] шиидхэбэринүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ арад ниитын [...] хабаадалсаха үедэ энэ политика зохёон табигдадаг. [...] эдэ шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтын хойноһоо хэгдэдэг [...] дашье эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм. Парти хадаа [...] демократиин эдэ бүхы түхэл маягуудые саашадаашье [...] хэ байна.

Хэдэн миллион хүдэлмэришэд, колхознигууд боло[...] хаагшадые нэгэдүүлдэг партийна эхин организацинууд [...] хүтэлбэрилгэдэ ехэхэн үүргэ дүүргэдэг юм. Предпри[...] ажахыгаа хэр зэргэ эрхилнэб гэжэ хинаха эрхээ [...] зуураа, тэдэнэр үйлэдбэриин ажал хэрэгүүдтэ ашаг үр[...] нүлөөлдэг гээшэ. Ажахын асуудалнуудые шиидхэхэ, [...] мүрысөө, арад ниитын техническэ зохёохы хүдэлмэри [...] ажалай журам бэхижүүлхэ хэрэгтэ профсоюзуудай дүүргэ[...] гэ горитой.

Тоосоото үе соо үйлэдбэриин зүблөөнүүд, хүдэлми[...] суглаанууд, колхознигуудай хамгын суглаанууд эли [...] хитэйгээр үнгэргэгдэдэг болоо. Тэдэнэй нэрэ хүндые ул[...] шадань дээшэлүүлхэ тухай анхарал оролдолго гаргаха, [...] үзэмжэдэ предприятинуудай ажабайдалай шухалын шуха[...] далнуудые табиха хэрэгтэй. Хэһэн хүдэлмэри тухайгаа [...] дэлнүүдэй болон предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, [...] лэн министерствэнүүдэй хүтэлбэрилхы тушаалтадай хү[...] шэдэй урда саг үргэлжэ тоосожо байдаг гурим ху[...] шухала.

Үйлэдбэриин асуудалнуудтай зэргэ коллективүүдэй [...] харалда — ажалай гурим сахиха, ажаһуудалай эрхэ бай[...] жаруулха асуудалнууд эрхэ бэшэ байлсаха жэшээтэй. Ко[...] вүүдэй социальна хүгжэлтын түсэбүүдые табидаг гур[...] дэмжэмээр байна. Коллективнэ договорнуудые баталха, [...] гуримые һайжаруулха хэрэгтэй.

Ленинэй захяа заабаринуудые бодото хэрэг дээрэнь [...] дүүрэнээр бэелүүлхэ, бүхы хүдэлмэришэд, колхознигууд [...] теллигенциин — партиин экономическа политикые бэел[...] түлөө ушар ёһо мэдэхэ тэмсэлшэд болохо, тиихэ зуураа [...] дынгөө бэлиг шадабари, эдэбхи үүсхэл, ажахые эрхилхэ [...] гэн бэрхэ шанараа бүримүһэн харуулжа байгаад, гүрэн [...] мэдэрэлтэйгээр ажаллаха ябадал туйлаха гээшэ манай [...] мүн.

Нүхэдүүд! Экономикые хүгжөөхэ, арад зоной һууда[...] дал һайжаруулха тушаа партиин хараалһан түсэбүүдэй [...] та, эсэсэй эсэстэ, хүнүүдһээ дулдыдадаг юм. Хүдэлмэр[...] таряашадай, интеллигенциин, манай партийна, советскэ, [...] союзна, ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үнэн сэхэ, нэтэрүү [...] гай ажал — коммунис байгуулалтын зам дээрэ туйлагда[...] илалтануудай түшэг найдабари мүн.

Эгээл тиимэһээ манай экономикые хүгжөөхэ хараа [...] партийно-эмхидхэлэй, политическэ болон суртал-хүмүүжэ[...] үргэн ехэ хүдэлмэреэр батадхагдаха ёһотой. Энэ хүдэлм[...] даа социалис байгуулалта дотор бии байгаа туйлай ехэ [...] шадалые, мүн тэмсэлшын, ажалшын, зохёон байгуулагшын [...] хамшаг шэнжэ шанар шэнгээһэн совет хүнэй туйлай ехэ [...] шадалые бүримүһэн элсүүлжэ шадаха ёһотой.

Совет хүнүүдэй ажабайдалые бүри һайн, бүри гоё, [...] хүхюун жаргалтай болгохо гээшэ манай уг зорилго болоно. [...] ерэхэ шэнэ жэлнүүдтэ шэн габьяатайгаар, зориг бадаруул[...] ажаллаха, зохёон байгуулхы бүхы хүсэ шадалаа бүрин [...] байгаад ажаллаха байнабди. Энэ хадаа баян дэлгэр бай[...] лоп зол жаргал тээшэ, гэгээн гэрэлтэ коммунизмын [...] тээшэ бидэнэй дабшаха ори гансахан зам мүн болоно.

(Үргэлжэлэлынь 5-дахи нюурта)

ҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ҮРГЭЛЖЭЛЭЛ

(...ргэлжэл. Эхиниинь 1, 2, 3, 4-дэхи нюурнуудта).

III.

СОВЕТ ОБЩЕСТВЫН СОЦИАЛЬНО-ПОЛИТИЧЕСКЭ ХҮГЖЭЛТЭ БА ПАРТИИН ЗОРИЛГОНУУД

...!

...рһэн табан жэлэй турша соо совет обществын соци...литическэ болон соёлой хүгжэлтын асуудалнуудта Центральна Комитет нилээд ехэ анхарал хандуулһап байна. Энэ талаар юун хэгдээб гэжэ элидхэхыемни зүбшөөгыт.

Обществын социальна бүридэлдэ болоһон хубилалтанууд. Совет арадай бата нэгэдэлые улам саашадань бэхижүүлгэ

...й политическэ байгууламжые улам саашадань хүгжөөхэ ...мүн үзэл сурталай шэнжэтэй асуудал табихадаа, шиид... партиин политика болбол бүхы арадай аша туһые, мүн ...бүридүүлдэг ангинуудай ба социальна бүлэгүүдэй аша ...зүбөөр хараадаа абахадаал, тэдэниие нэгэн ниитэ ...руу шэглүүлхэдээл, энэ политика шухала хэрэгтэй дүн ...гэжэ Центральна Комитет тоолодог байгаа.

...лмэришэн ангиин, колхозно таряашадай, интеллигенциин ...бүри дүтэлхэдэнь, город болон хүдөө тосхоной хоо...ухаан бодолой болон бар хүсэнэй ажалай хоорондохи ...лгаануудые удаа дараалан дабан гарахадань туһалха ...партиин политика зорюулагданхай юм. Энэ хадаа ан...коммунис общество байгуулха гол участогуудай нэгэ...мүн болоно.

...ангинууд болон социальна бүлэгүүдэй бэе бэедээ дүтэ...совет арадай моральна болон политическэ шэнжэ шанар ...үлгэ, тэрэнэй социальна бата нэгэдэлые улам бэхи...хадаа **худэлмэришэн ангиин** социалис аша туһа болон ...нангин эрмэлзэл элирхэйлэн харуулдаг марксистско...үзэл сурталай үндэһөөр манайда бэелүүлэгдэдэг юм.

...лмэришэн анги—энэ манай обществын эгээл олон тоо...мүн. Табан жэлэй турша соо хүдэлмэришэдэй тоо ту... 8 миллион хүнүүдээр олошороо. Хүдэлмэришэн ан...нүүд совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдөөр нилээд нэмэһэн ...Хүдэлмэришэд хадаа оронноймнай ажал хэдэг улад зоной ...һээ олонхинь болоно. Тиигэбэшье социалис общест...хүдэлмэришэн ангиин эзэлдэг һуури имагтал тэрэ...рнь тодорхойлогдодог бэшэ, хүдэлмэришэн ангиин ...никын хүгжэлтэһөө, эрдэм-техникын хубисхалай хур...һөө дулдыдан хубилжа болохо ха юм. Хүдэлмэришэн ...хадаа обществын үйлэдбэрилгын гол хүсэн байгаа, байһаар...тэрэнэй хубисхалша шэнжэнь, журамтай, эмхидхэлтэй ...ба коллективизм болбол социалис ниитын харилсаануу...илдэлдэ тэрэнэй эзэлдэг түрүү һуурииие тодорхойлно бшуу.

...лмэришэн ангиин ниитэ соёл болбосоролой, эрдэм мэдэ...тэрэнэй политическэ эдэбхиинь дээшэлһэнэй зэргээр лэ ком...байгуулагша болохо хүдэлмэришэн ангиин түрүү үүргэ ...гээшэ. Хүдэлмэришэн ангиин соёл болбосоролой ургал...тодорхойлон хэлэхэдэ, хүн зоной тоо абалгын һүүл...рөөр бүридхэлэй тоо, баримтанууд үнэншэмөөр гэршэлнэ. ...мянган хүдэлмэришэн бүхэнэй 386 хүниинь манай...ба дунда һургуулитай байгаа, харин мүнөө 550 гара...дээдэ, дунда һургуулитай болонхой.

...дынгөө мэргэжэл эрхим һайнаар шудалһан хүдэлмэри...мүн дунда һургуулитай болоһон аад, саашаа һуража, эр...рын ба соёл культурын түрүү туйлалтануудые шудалжа ...хүдэлмэришэд мүнөө манайда бүри олон боложо байн...нима хүдэлмэришэд хэзээ бүхэндэ политическэ талаараа ...й байдаг, предприятиин, бүхы гүрэнэй аша туһые ...аша туһа мэтээр мэдэрдэг. Иимэл хүдэлмэришэдһөө ...олониитэ совет ажалшад жэшээ абадаг юм. Һүүлшын ...дэ Коммунис партиин зэргэнүүдтэ хүдэлмэришэдэй тоо...бэришэгүйгөөр олошоржо байһаниинь, Соведүүдтэ, манай ...организацинуудта хүдэлмэришэн ангиин түлөөлэгшэдэй ...олошоржо байһаниинь үндэһэ баримтатай.

...анай обществын ажабайдалай али бүхы һалбаринуудта ...лмэришэн ангиин нүлөөнэй ургаха, бэхижэхэ хэрэгтэ, тэрэ...ргадаг эдэбхиин, үүсхэлэй бүри ехэ аша үрэтэй дүн туй...хэрэгтэ партиин хүсэлэл оролдолго саашадаашье шэг...хэ байна.

...анай обществын политическэ үндэһэ һууринь—хүдэлмэри...анги ба **таряашадай** хани холбоон мүн болоно. Партиин ...промышленностиие, мүн хүдөө ажахые дэбжээхэ ту...тэрэнэй бэелүүлһэн бодото хэмжээнүүд агуухэ энэ хани ...улам саашадань бэхижүүлһэн байха юм.

...дөө ажахын үйлэдбэрилгын хүсэнэй ургалта, хүдөөдэхи ...удаа дараалан индустриальна ажалай түхэл шэнжэтэй ...хүдөө нютагай соёл культурые дээшэлүүлгэ болон хү...ажаһуудалые шэнэдхэн хубилгалга—эдэ бүгэдэ таряа...социальна шэнжэ шарайе, ухаан бодолые хубилгана ...Тэрэ хадаа хүдэлмэришэнтэй улам бүри нэгэн адли шэн...шанартай болоно. Машина, механизмуудтай сэхэ холбоотой ...колхознигуудай тоо олошорно, колхозно таряашадай эр...һургуули дээшэлнэ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дай...нда тэхэнэ хүдөөгэй ажалшадай ойролоол зургаан про...дээдэ ба дунда һургуулитай байгаа. Харин 1970 оной ...үеын мэдээгээр, хүдөөгэй улад зоной хахадһаа олонхинь ...гү, али дээдэ һургуули дүүргэһэн байба. Энэ хадаа манай ...ын ехэ илалта мүн.

...лхозууд хоорондын ба гүрэнэй-колхозно үйлэдбэриин холи...ндэлнүүдые, предприятинуудые бүри олошоруулха гээшэ ...на горитой хойшолонтой байха болоно.

...дөө нютагуудые шэнэ, бүри орёо оньһон техникээр—хү...тракторнуудаар, комбайнуудаар, автомашинануудаар зэбсэг...һэн, таряашадай һуудал байдал һайжаруулһан, соёлой бо...ажаһуудалай эрхэ байдалые дам саашадань түбхинүүлһэн ...хүдөөдэхи ажалые бүри татасатай, һонирхолтой, илангаяа ...лда татасатай, һонирхолтой болгоно, эрхим һайн мэр...шудалха арга боломжо тэрээндэ олгоно. Тэрэнэй эсэстэ ...й залуушуул мүнөө һургуулинуудые дүүргэхэдээ, хүдөө ...хүдэлхэеэ дуратайгаар үлэнэ. Энэ хадаа һайн шэглэл ...тэрэниие али болохоор дэмжэхэ хэрэгтэй. Тиин тиитэр ю ...ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэдэ хүдөө нютагта һайн мэр...тэй хүдэлмэрилэгшэдые олоор бэлдэхэ хэрэг гарана бшуу.

...мэдэһээр, колхознигуудай Бүхэсоюзна гурбадахи ...колхозой Жэшээтэ шэнэ Устав баталан абаа һэн. Кол...дай союзна Совет һунгагдаһан, районуудта, областьнуудта, ...нуудта ба республиканuудта колхозуудай Соведүүд һун...һан байгаа. Тэдэнэр таряашадай аша туһые түлөөлдэг юм. ...бүгэдэ хүдөө нютагуудай ажабайдалда, колхозно демокра...хүгжөөхэдэ шухала удха шанартай.

...дшье, нүхэдүүд, соёл культурые хүгжөөхын, ажаһууда...һайжаруулхын тулада, тиихэдэ онсолон тэмдэглэлтэй зүйл ...—хүдөөдэ барилгын талаар үшөө ехэ юумэ хэхэ хэрэг...гэжэ парти һайн мэдэнэ. Энэ талаар хэхэ юумэн урдамнай ...бэшэ бии. Тиибэшье энээнтэй хамта хэгдэһэн бүхы юумые ...өөр сэгнэнгүй байха үндэһэ баримта бидэндэ байхагүй.

...дэлмэришэн ангиин, таряашадай болон интеллигенциин ...ндоо улам дүтэрхы боложо байһан ябадал манай общество ...рхи социальна шухала хубилалтанудай тоодо оролсоно. ...эд энэ хүгжэлтэ улам бүри эли бодо боложо байнхай.

...рынгөө зохёон байгуулхы хүсэ шадалые арад зоной хэрэг...коммунис общество байгуулха хэрэгтэ зорюулха гээшэ бидэ...үялга мүн гэжэ манай совет **интеллигенци** тоолодог. Интел...нциин тоо ехэ түргэнөөр олошоржо байһан зандаа. ...тэдэй, инженернүүдэй, техникүүдэй, агрономуудай баг...болон врачнуудай тоо олошорно, харин эрдэм-техникын талаар хүдэлдэг интеллигенциин түргөөр олошоролго манайда һүүлэй жэлнүүдтэ бусад бүхы социальна бүлэгүүдэй олошоролгые булидаг болоһон байна. Иигэжэ хүгжэхэнь зүбтэй. Энэ хүгжэлтэ хадаа эрдэм-техникын дэбжэлтые али бүхы хэмжээгээр түргэдхэхэ, арад зоной соёл культурые, эрдэм болбосоролые улам саашадань дээшэлүүлхэ хэрэгтэ шэглүүлэгдэһэн партиин политикын үрэ дүн мүн болоно.

Манай интеллигенци, илангаяа эрдэм, техникын талаар хүдэлдэг интеллигенци, хүдэлмэришэд болон таряашадай дундаһаа туйлай олоор нэмэжэ байдаг. Тодоруулма нэгэ иимэ жэшээ дурдалтай. Первоуральска новотрубна заводой 42 процент инженер, техникүүдынь—хүдэлмэришэдэй дундаһаа, 32 процентнь — таряашадай дундаһаа, 26 процентнь алба хаагшадай дундаһаа гараһан байха юм. Манай ороной бусадшье промышленна предприятинуудта мүн лэ иимэрхүү байдал үзэгдэнэ.

Нүхэдүүд! Манай парти политикаяа ябуулхадаа, залуушуул, эхэнэрнүүд, пенсионернүүд мэтэ ниитын иимэ ехэ бүлэгүүдэй аша туһые хододоо хараадаа абадаг байһан, мүнөөшье абадаг.

Залуушуул тухай, залуушуулай дунда партиин ябуулдаг хүдэлмэри тухай хожомынь, Ленинскэ комсомолой ажал ябуулгатай дашарамдуулан хэлэгдэхэ байна. Эндэ юрэл нэгэ зүйл онсолон тэмдэглэхэ һанаатай һэм: парти залуушуулай шиидхэхэ асуудалда, тэрэнэй хүсэлэл оролдолгодо, эрилтэнүүдтэ ехэ анхарал хандуулдаг байгаа, саашадаашье хандуулха байна. 30 хүрэтэр наһатай залуу хүнүүд манай ороной улад зоной хахадһаа олонхинь болоно. Энэ хадаа манай ерээдүй, манай халаан гээшэ.

Үнгэрэгшэ табан жэлэй турша соо партиин үүсхэлээр эхэнэрнүүдэй ажалай эрхэ байдал һайжаруулха, нэгэн доро тэдэнэй гэрэйнь хүдэлмэри хүнгэдхэхэ зорилготой шухала хэдэ хэдэн хэмжээнүүд абтаһан байгаа. Нарайлха болоһон эхэнэрнүүдтэ үгтэдэг амаралта эмэгтэй колхознигуудта үгтэдэг болоһон, ясли болон хүүгэдэй саадууд, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг предприятинууд олошоруулагдаһан байгаа гэжэ захаһаань абаад һануулха байнаб. Нүхэдүүд, удаадахи табан жэлдэ энэ талаар саашанхи хэдэ хэдэн алхамууд бэелүүлэгдэхээр хараалагданхай гэжэ таанад мэдэнэ ха юмта даа.

Хүүгэдые хүмүүжүүлхын тулада, ниитын ажабайдалда бүри ехээр хабаадахын, амархын ба һурахын тулада, соёл культурын баялигуудта бүри ехээр хамжан хүртэлсэхын тулада совет эхэнэрэй шэнэ арга боломжонуудые абадаг болохо гээшэ партиин политикын зорилго мүн болоно. Эдэ бүгэдэ — шухала зорилгонууд, шэнэ табан жэлшье тэдэниие шиидхэхэ замда эли бодо шата болохо байһаниинь арсалтагүй.

Манай обществын горитой бүлэг—пенсионернүүд, ажалай болон дайнуудай ветеранууд гээшэ. Пенсидэ гараһан эрхэтэдтэ ажал хэхэ бүри ехэ арга боломжо һүүлэй жэлнүүдтэ олгогдонхой гэжэ съездын делегадууд мэдэнэ. Олохон партийна организацинууд пенсионернүүдтэй ябуулха хүдэлмэриин туһатай һайн онол аргануудые олонхой. Ниитын ба ажал эрхилэлгын ажал ябуулгада манай ветерануудай дүй дүршэл, хүсэ шадалые бүри эдэбхитэй һайнаар хэрэглэхэ тушаа хэмжээнүүдые абаа һаа, бидэ зүб алхам хэһэн болохобди.

Нүхэдүүд! Арадуудай тэгшэ эрхэтэй байлгын ба хани барисаанай политикые — **ленинскэ национальна политикые** партиин бодотоор бэелүүлһэн ушар социализмын эгээл ехэ туйлалтануудай нэгэниинь мүн болоно.

Һаяхан аха дүү олохон республиканууд өөһэдынгөө табин жэлэй ойн баярые тэмдэглэһэн байгаа. Энэ хадаа манай Эхэ ороной социалис нацинуудай һалбаран мандалгын, бүхы арадуудай эбдэршэгүй бата нэгэдэлэй сэдьхэлдэ хадуугдама һайхан эли тодо гэршэ болоо һэн. Ерэхэ жэлдэ бидэ Совет Социалис Республикануудай Союзай 50 жэлэй ойе тэмдэглэхэ байнабди. Өөрынгөө политическэ удха шанараар, социально-экономическа хойшолонгуудаар СССР-ые байгуулга манай гүрэнэй түүхэдэ элитэ һуури эзэлнэ.

Социализмын замда ороһон тэгшэ эрхэтэй арадуудай энэ хүсэн түгэлдэр хани холбоо байгуулгада, бэхижүүлгэдэ ба хүгжөөлгэдэ манай ороной бүхы нацинууд, арад үндэһэтэн, түбхын түрүүн агуухэ ород арад өөһэдынгөө үүргэ дүүргэһэн байгаа. Агуухэ ород арад хубисхалша эршэ хүсэтэй, шэн габьяатай, ажалша байһаараа, үнэн сэхэ интернационализм баримталдагаараа манай социалис Эхэ ороной бүхы арадуудай үнэн сэдьхэлэй хүндэлэлдэ хүртэхоөрөөл хүртөө юм.

Үнгэрһэн жэлнүүдтэ партиин хүтэлбэри доро аха дүү совет республика бүхэнэй али бүхы талаһаа хүгжэхэ зам дээрэ, манай ороной нацинууд болон арад үндэһэтэнэй хоорондоо дам саашадаа удаа дараалан дүтэрхы болохо зам дээрэ шэнэ алхамууд хэгдэһэн байгаа. Үндэһэ яһатанай онсо илгаануудые анхаралтайгаар харада абаһан, мүн социалис үндэһэ яһатанай соёл культурые хүгжөөһэн эрхэ байдалда энэ дүтэрхы бололго бэелүүлэгдэнэ. Манай бүхы Союзай ниитэ аша туһые, мүн тэрэниие бүридүүлдэг республика бүхэнэй аша туһые саг үргэлжэ хараадаа абаха гээшэ энэ асуудалаар партиин бэелүүлдэг политикын гол удхань болоно.

Социалис нацинуудай һалбаран мандаха, тэдэнэй хоорондоо удаа дараалан дүтэрхы болохо гэһэн ленинскэ хараа шугам хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлэн, парти хадаа Совет Социалис Республиканудай Союзые саашадаашье бэхижүүлхэ байна. Социалис интернационализмын үзэлөөр, национализмын ба шовинизмын үзэгдэлнүүдтэ эбсэшэгүй байха, үндэһэ яһа баримталһан холо бодолгүй ябадалда, мүн ямаршье түхэл маягтайгаар һайзгайталгада эбсэшэгүй байха үзэлөөр, бүхы нацинууд болон арад үндэһэтэниие үнэн сэдьхэлһээ хүндэлдэг байха үзэлөөр бүхы ажалшадые парти саашадаашье хүмүүжүүлхэ байна.

Социалис байгуулалтын жэлнүүдтэ манай орон дотор **хүнүүдэй хоорондын түүхэтэ шэнэ нэгэдэл — совет арад** урган бии болоо. Хамтын ажалай үедэ, социализмын түлөө тэмсэлдэ, тэрэниие аршалан хамгаалхын түлөө байлдаануудта ангинууд болон социальна бүлэгүүдэй хоорондо, нацинууд ба национальностьнуудай хоорондо шэнэ, тааруу һайн харилсаанууд — хани барисаанай, харилсан ажаллалгын харилсаанууд урган бии болоо. Манай хүнүүд нэгэл марксистско-ленинскэ үзэл сурталтай, коммунис общество байгуулха үндэр арюун зорилготой байһаараа бата нэгэдэлтэй юм. Бата бэхи энэ нягта жагсаалаа олонациональна совет арад өөрынгөө ажалаар, Коммунис партиин политикые нэгэн һапалаар һайшаадагаараа эли тодоор гэршэлэн харуулна.

Үнгэрһэн табан жэлэй турша соо манай обществын бата нэгэдэл улам саашадаа шэнээр бэхижүүлэгдэһэн байна. Манай обществын бүхы ангинууд болон социальна бүлэгүүдэй аша туһын нэгэдэлэй улам бэхижэхын тулада, тэдэнэй хоорондоо дам дүтэрхы болон хүгжэхын тулада бидэ саашадаашье бүхы юумэ хэхэ байнабди.

2. Совет гүрэниие бэхижүүлгэ. Социалис демократиие хүгжөөлгэ

Нүхэдүүд! Совет гүрэниие улам саашадань бэхижүүлхэ, манай обществын бүхы политическэ организациие нарижуулан һайжаруулха тушаа тоосоото үеын турша соо парти нилээд ехэ, яһалашье олон янзын хүдэлмэри ябуулһан байна. Энэ ажал ябуулгын гол шэглэлынь — коммунис байгуулалтын зорилгонуудтай зохилдуулан — социалис демократиие улам саашадань хүгжөөлгэ байгаа, байһааршье.

Социалис гүрэнэй үндэһэ һууринь, тэрэнэй демократическа шэнжын эгээл дүүрэн бэелэлынь манайда, хэнэйшье мэдэһээр, арадай засагай органууд — **ажалшадай депутадуудай Соведүүд** болоно. Энэ хадаа, нүхэдүүд, туйлай ехэ хүсэн гээшэ. Энэ мүнөөдэр — хоёр миллион үлүүтэй депутадууд гээшэ. Тэдэнэр манай арад ниитын бүхы гүрэнэй ажал хэрэгүүдые дороһоонь дээрэ хүрэтэр хүтэлбэрилнэ. Мүн тэдээнтэй хамта олон түмэн һайн дуратай туһалагшад — Соведүүдэй дэргэдэхи 25 миллион эдэбхитэд шэн габьяатайгаар ажаллажа байдаг.

Соведүүдэй үүргые дээшэлүүлхэ шухала гэжэ КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүд дотор онсолон тэмдэглэгдэһэн байгаа гэжэ һануулха байнаб. Үнгэрһэн жэлнүүдэй үедэ энэ талаар бага бэшэ юумэ хэгдээ. Арадай засагай органуудай үүргые дээшэлүүлхэ зорилгоор районно, городской, сельскэ ба поселково Соведүүдэй эрхэнүүд үргэдхэгдэһэн, тэрэ тоодо тэдэнэй газар дээрэ оршодог предприятинуудай, ажахын организацинуудай хүдэлмэриие өөһэдынгөө эрхэ соо тааруулан хүтэлбэрилхэ мэтэ тиимэ шухала асуудалаар эрхэнүүдынь үргэдхэгдэһэн байгаа. Соведүүдэй зөөри хөрэнгэ сэлэй, мүнгэнэй хэрэг бэхижүүлэгдээ, тэдэнэр мэргэжэлтэй һайн хүдэлмэрилэгшэдөөр олон боложо байнхай.

Соведүүдэй хүдэлмэри бүхы дээрээ бүри эдэбхитэй, олон янзын шэнжэтэй болоо. Депутадууд мүнөө өөһэдынгөө һунгагшадтай үргэлжэ уулзадаг, тэдэнэй үмэнэ тоосодог. Соведүүдэй хүдэлмэриие хэблэлэй, радио болон телевидениин бүри үргэнөөр харуулдаг ябадалай манайда дам саашадаа гуримшажа байһаниинь шухала байна.

СССР-эй Верховно Соведэй болон союзна республикануудай Верховно Соведүүдэй зүгһөө министерствэнүүд ба зургаануудай хүдэлмэриин хойноһоо, ажахын болон соёлой байгуулалтын гол участогуудта ажал хэрэгэй ямараар ябажа байһанай хойноһоо табигдадаг хиналта шанга болонхой. Саг үргэлжын комиссинуудай тоогой олошорһоной, тэдэнэй ажал ябуулгые бүри түсэблэмэл ёһоор эмхидхэдэг болоһоной ашаар депутадууд эдэбхи үүсхэл бүри ехээр гаргаха, гүйсэдхэхэ органуудай хүдэлмэридэ гүнзэгыгөөр хамааралсаха, хуулиин проектнүүдые бэлдэхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха аргатай болоо.

Совет хуули гаргалгые нарижуулан һайжаруулгада парти ехэхэн удха шанар олгоно. Арад зоной элүүрые һайнаар сахидаг болохо, гэр бүлые бэхижүүлхэ, ажалай харилсаануудые улам саашадань нарижуулан һайжаруулха, байгаалиие хамгаалха ба байгаалиин баялигуудые зүбөөр хэрэглэхэ гэхэ мэтэ асуудалнуудые хуулита ёһоор гуримшуулгада үнгэрһэн үе соо анхарал хандуулагдаһан байгаа. Эдэ бүхы асуудалнуудаар СССР-эй Верховно Совет, союзна республикануудай Верховно Соведүүд олон миллион эрхэтэдэй хабаадалсаһан үргэн ехэ зүбшэн хэлсэлгын һүүлээр таарамжатай хуулинуудые баталан абаһан байна.

Үшөө нэгэ юумэн тухай хэлэхэ байнаб, нүхэдүүд. Верховно Соведүүдһээ поселково Соведүүд хүрэтэрхи депутадуудай түлөөлэлгэ ба эрхэ, тэрэшэлэн депутадууд тушаа тушаалта хүнүүдэй дүүргэхэ уялгануудые тодорхойлһон тусхай хуули зохёохо гээшэ шухала болоод байна. Тиимэ хуули баталан абаад байбал, депутадуудай нэрэ хүндэ ба эдэбхинь ехэ болохо һэн гэжэ һанагдана.

Бидэнэй үмэнэ табигдажа байгаа зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын тула **гүрэнэй аппарадай** хүдэлмэриие тодо һонороор, гуримтай һайнаар ябуулха хэрэгтэй. Тиимэһээ захиргаанай аппарадта ехэ эрилтэнүүд табигдана. Һүүлэй жэлнүүдтэ нэбтэрүүлжэ эхилһэн захиргаанай ажал ябуулгын мүнөө үеын хэрэгсэлнүүд ба арга методүүд захиргаанай аппарадые бүри зүбөөр эмхидхэхэ, тэрэниие сомор болгохо, тэрэнэй тооень хороохо эрхэ байдал байгуулна. Энэ талаар хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэжэ эхилэнхэй, иимэ хэмжээ ябуулганууд саашадаа бэелүүлэгдэхэшье байна.

Гүрэнэй аппарадай хүдэлмэрилэгшэд ехэнхидээ һайн мэргэжэлтэй, арюун сэдьхэлтэй, анхаралтай хүнүүд юм. Тэдэнэй ажалые үндэрөөр сэгнэмээр, хүндэлмөөр байна. Тиигэбэшье шэрүүн зантай ноёд, нозогой нобшонор, бүдүүлиг аашатан үшөөл бии гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Тэдэнэй аяг зан совет эрхэтэдэй үнэн зүб зэбүүрхэл түрүүлнэ. Олониитын дэмжэлгэдэ түшэглэн, парти хадаа захиргаанай аппарадай хүдэлмэриие һайжаруулхын түлөө эрид шууд тэмсэдэг, саашадаашье тэмсэхэ байна.

Манай ойлгомжын ёһоор, зүб һайнаар захиран хүтэлбэрилхэ гээшэ ажалшадай хэрэглэмжэдэ, һанамжануудта анхаралтайгаар, һонирхолтой зохидоор хандаха, тэдэнэй хандалга болон гүйлтануудые түргөөр хаража үзэхэ гэһэн ябадалтай таһаршагүй холбоотой. Һайн һайханиие хүсэһэн байдал, хүниие хүндэлһэн байдал манай эмхи зургаан бүхэндэ тогтонижохо ёһотой.

Совет социалис демократи дотор **арадай хиналтын** органууд шухала һуури эзэлдэг. Тэдэнэй хүдэлмэридэ мүнөө хэдэн миллион хүдэлмэришэд, колхознигууд, алба хаагшад хабаадалсажа байдаг. Үргэн ниитэ арад зоной зүгһөө саг үргэлжын ба нүлөө ехэтэй хиналта табиха тухай ажабайдалда Ленинэй үзэл бодолой хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлэгдэхэ тушаа парти саашадаашье анхарха байна.

Нүхэдүүд! Манай орон дотор имагтал гүрэнэй органуудые дамжуулан, ажалшад обществые хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ хабаадалсадаг бэшэ, мүн ажалшадай олониитын үргэн олон организацинуудые — нэн түрүүн профсоюзууд ба комсомол мэтэ организацинуудые дамжуулан хабаадалсадаг ушар социалис байгуулалтын шухала онсо илгаань мүн болоно.

Мүнөө манайда **профсоюзуудай** 93 миллион үлүүтэй гэшүүд бии. Энэ хадаа бодото дээрээ бүхы хүдэлмэришэн анги, бүхы ажалша интеллигенци, хүдөөгэй ажалшадай олон тоото отрядууд болоно.

Профсоюзууд — социалис демократиин ниитэ бүридэл дотор гүрэнэй ба ниитын хэрэгүүдые хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ ажалшадые хабаадалсуулха шухалын шухала шатануудай нэгэниинь мүн болоно. Тэдэнэр гүрэнэй түсэбүүдые зохёохоһоо эхилээд, предприяти бүхэнэй хүдэлмэриие хүтэлбэрилхэ ябадал хүрэтэр — арадай ажахые хүгжөөхэ олохон зорилгонуудые шиидхэлгэдэ хабаадалсадаг. Тэдэнэр предприятинуудай, барилгануудай, эмхи зургаануудай коллективүүдэй үйлэдбэриин болон ниитын ажал ябуулгада шухала үүргэ дүүргэдэг байна. Тэдэнэр ажалда болов ниитын зөөридэ коммунис ёһоор хандадаг болохо хүмүүжүүлгэдэ хабаадалсадаг, ажалшадай соёлой-ажаһуудалай эрилтэнүүдые хангаха тухай, тэдэнэй элүүр энхэ байдал тухай анхардаг юм.

Ажалшадай хуулита аша туһые хамгаалха гээшэ профсоюзуудай гол зорилгонуудай нэгэниинь зандаа үлэнэ. Манайда, жэшээнь, хүдэлмэриин үдэрһөө гадуур ажал хүүлэжэ заншаһан, сэхэшье хэрэгэй гараагүй һаа, хүнүүдые амаралтын үдэр хүдэлгэдэг, эндэ-тэндэ аюулгүйе муугаар сахидаг предприятинууд нюулта далдалтагүй үшөөл бии байһаар. Гуримгүй иимэрхүү үзэгдэлнүүдые усадхахын тулада профсоюзууд горитой юумэ хэжэ шадаха байна.

Профсоюзуудай үүргые саашаданьшье дээшэлүүлхэ, тэдэнэй хүдэлмэриинь хэмжээе һайжаруулха гээшэ партиин бэелүүлдэг хараа шугам мүн болоно. Партийна организацинууд профсоюзна комитедүүдые жэжэ божо асуудалаар заабаришалангүйгөөр, тэдэнэй эдэбхи хэшээл болон үүсхэлые хүгжөөлгэдэ бүхы хэмжээгээр туһалха, хүдэлмэрилэгшэдөөр бэхижүүлхэ, профсоюзуудта хүдэлдэг коммунистнуудта хэгдэдэг эрилтээ дээшэлүүлхэ уялгатай.

Парти хадаа ажалшадай эгээн олониитын организаци болохо профсоюзуудай ажал ябуулгые саашадаашье саг үргэлжэ дэмжэхэ, хүтэлбэрилгын һургуули, ажахы эрхилэлгын һургуули, коммунизмын һургуули байһан үүргээ бүрин амжалтатайгаар дүүргэжэ шадаха тухайнь анхарха байна.

Ороной ниитэ-политическэ ажабайдалда **Ленинскэ комсомол** шухала һуури эзэлнэ. Тэрэ хадаа өөрынгөө зэргэнүүдтэ 28 миллион үлүүтэй хүбүүд, басагадые нэгэдүүлдэг юм. Комсомолшуудай хүсэ шадалаа, зохёохы эрмэлзэлээ, урагшаа һаналаа хандуулаагүй ажахын ба соёлой байгуулалтын тиимэ участогые ухаандаашье оруулхань бэрхэтэй. Комсомолшуудай габшагай барилганууд, залуу хүдэлмэришэдэй шадабариин бүлэглэмэл конкурснууд, студентнэрэй барилгын отрядууд, залуушуулай үйлэдбэриин бригаданууд, ажаллалгын ба амаралтын зунай лагерьнууд — эдэ бүгэдэ совет залуушуулые ударидагшын, комсомолой тодорхой ба тон хэрэгтэй ажал хэрэгүүд болоно.

Залуушуулые коммунис үзэл сурталаар, манай Совет Эхэ орондо үнэн сэхэ байха үзэл бодолоор, интернационализмын үзэл бодолоор хүмүүжүүлгэ, мүн манай обществын ёһо гурим болон оюун сэдьхэлэй баялигуудые эдэбхитэйгээр пропагандалга хадаа комсомолой гол зорилго байгаа, байһааршье.

Манай залуушуулай элдэб бүлэгүүд — залуу хүдэлмэришэд, таряашад, мэргэжэлтэд, студентнэр, һурагшад — өөһэдын онсо илгаатай. Комсомол хадаа эдэ бүлэгүүдэй туд бүхэнтэйнь хүдэлжэ шадаха ёһотой. Тэрээнһээ хүбүүд, басагадай зүбөөр, саг соонь мэргэжэлээ шэлэн олохо ябадал, завод болон фабрика дээрэ, фермэ болон таряалан дээрэ хэгдэдэг ажалда гүнзэгы ехэ хүндэтэйгөөр хандадаг байхаар залуу үетэниие хүмүүжүүлгэ гол түлэб дулдыдаха бшуу.

Ажалай, һуралсалай, залуушуулай амаралтын ба ажаһуудалай асуудалаар комсомолой зорилгонууд һүүлэй жэлнүүдтэ нилээд ехэ болонхой. Партийна организацинууд комсомолшуудта хүдэлмэриин харюусалгатай участогуудые зоримгойгоор даалгадаг болоо. Комсомолой ниитэ-политическэ эдэбхи хэшээл дээшэлээ. Гүрэнэй засагай органууд — ажалшадай депутадуудай Соведүүдтэ хахад миллионһоо дээшэ залуу хүнүүдэй һунгагдаһаниинь энээнэй гэршэ болоно. СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудай 20 шахуу процентнь залуушуул юм.

Парти хадаа комсомолһоо саг үргэлжэ шэнэ хүсэ абажа байдаг. XXIII съездын һүүлээрхи жэлнүүдтэ манай партида 1350 мянган комсомолшууд ороһон байна. Энэ хадаа партида ороһон хүнүүдэй 45 процентнь болоно. Тиихэтээ хамта комсомолдо хүдэлжэ байдаг коммунистнуудай тоо хоёр дахин олошороо. Энэ хадаа комсомолой организацинуудтахи партийна гол хүсые бэхижүүлхэ тухай XXIII съездын заабаринуудтай тааралдана. Партида абтаһан ВЛКСМ-эй гэшүүдэй партийна организациин ондоо даабари үгэтэр комсомолдоо эдэбхитэйгээр хүдэлжэ байлгые ёһо гурим болгоо һаа, болохотой гээшэ ха.

Коммунизмын залуу байгуулагшадаар парти омогорхохо ёһоороол омогорхоно. Өөһэдынгөө политическэ дүй дүршэл, экономикын болон соёлой байгуулалтын асуудалнуудые шиидхэхэ, залуушуулай үзэл сурталай хүмүүжүүлгые хүтэлбэрилхэ дүй дүршэл шэнэ үетэндэ дамжуулан үгэхэ, өөһэдынгөө эсэгэнэрэй хэрэг, агуухэ Ленинэй хэрэг тэдэнэй эрхимээр үргэлжэлүүлхын тулада бүхы юумэ хэхэ гээшэ манай уялга мүн.

Социалис демократиие хүгжөөхэ хэрэгтэ социалис обществын гол бүлгэмүүд бологшо манай **ажалша коллективүүдэй** үүргые дээшэлүүлхэ ябадал горитой һуури эзэлнэ. Эндэ совет хүнүүдэй ажалай болон ниитын эдэбхи хэшээлые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлэй шухала газар болоно. Эндэ ажалшадай шэнэ социалис шэнжэ шанар бүридүүлэгдэнэ, хани барисаанай болон нүхэд ёһоной харилсан туһалалсалгын харилсаанууд бии болоно бшуу. Коллективэй үмэнэ хүн бүхэнэй харюусаха, хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй түлөө коллективэй харюусаха гээшэ манай ажабайдалай таһаршагүй түхэл шэнжэ мүн.

Тоосоото үе соо Центральна Комитет, Советскэ правительство болбол **хуули заршам ба эрхэ сахиха гурим бэхижүүлгын**, хуулинуудые болон социалис хамтын байдалай гуримуудые сахилгын үзэл бодолоор эрхэтэдые хүмүүжүүлгын хэмжээнүүдые бэелүүлжэ үргэлжэлһэн байна. Милициин, прокуратурын, сүүдүүдэй ажал ябуулга һайжараа.

Хуули ёһо бэхижүүлгэ имагтал гүрэнэй аппарадай зорилго бэшэ юм. Партийна организацинууд, профсоюзууд, комсомол хуулинуудые нарин нягтаар сахиха ябадал хангахын, ажалшадай эрхэ сахилгын хүмүүжүүлгэ һайжаруулхын тулада бүхы юумэ хэхэ уялгатай. Эрхые, хуулиие хүндэлхэ гээшэ хүн бүхэнэй өөрынь ёһо заршам болохо зэргэтэй. Энэ хадаа тушаал даадаг хүнүүдэй ажал ябуулгада бүришье хабаатай. Ямараршье шалтагаалагдаа һаа, хуулиие хазагайруулха гү, али тэрэниие тоохогүй ямаршье һэдэлгэнүүдые тэсэхын аргагүй. Хүнэй эрхые хазагайруулха, эрхэтэдэй нэрэ хүндые доромжолохо ябадалшье тэсэмээр бэшэ байха ёһотой. Бидэндэ, коммунистнуудта, эгээн энэрхы нангин эрмэлзэл баримталагшадта, энэ хадаа ёһо заншалай хэрэг болоно.

Гэмтэ ябадал хэгшэдтэй тэмсэхэ гээшэ шухала зорилго байһан зандаа. Хуули хазагайруулһан, зарим тэды гэмтэ ябадалай түлөө бүри шанга харюусалга һүүлэй үедэ тогтоогдонхой. Хуулиин ёһоор хараалагдаһан хэһээлтын хэмжээнүүдые хэрэглэхын хажуугаар манайда гэмтэ ябадал һэргылхэ тухай тэрэниие хайшан гээд уридшалан болюулха, гаргахагүй тухай бүри ехэ анхарал хандуулагдана.

Империализм һүйдхэлтэ ябуулгаа үргэлжэлүүлһээр. Иимэ оршон байдалда **гүрэнэй аюулгүйе сахиха зургаанууд** шухала үүргэтэй юм. Тоосоото үе соо тэдэ зургаанууд политическэ талаараа бэлэдхэлтэй кадрнуудаар хангагдан бэхижүүлэгдэнхэй. Партимнай эдэ зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдые ленинскэ гол ёһонуудай үзэл бодолоор, социалис хуули ёһо хэлбэришэгүйгөөр сахиха үзэл бодолоор, совет обществые харша этэгээдүүдэй ябуулгаһаа, империалис тагнуулшадай хорото аашануудһаа хамгаалхын түлөө тэмсэлдэ тон һэримжэтэй байха үзэлөөр хододоо хүмүүжүүлнэ.

Нүхэдүүд! Арад зоной байгуулһан бүхы юумэниинь найдамтайгаар сахин хамгаалагдаха ёһотой. Совет гүрэниие бэхижүүлхэ гээшэ тэрэнэй **Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые** батадхаха, Эхэ оронойнгоо өөрыгөө хамгаалгын шадабариие али болохоор дээшэлүүлхэ гэһэн удхатай юм. Һанаа зоборитой дэлхэйдэ ажаһуугаал сагтамнай энэ зорилго нэгэн гол шухала зорилгомнай байха юм!

Совет Арми хадаа манай арадай хубинь мүн ба тэрээнтэйгээ нэгэн адляар оршон хүгжэжэ байдаг. Манайда сэрэгэй алба хэхэ гээшэ дайшалхы шадабарида һураха һургуули байхаһаа гадна, мүн үзэл бодолой, бэе махабадай талаар бэхижэхэ, тэрэшэлэн эмхи, журамтай болохо һайн һургуули мүн.

Арад зонойнгоо хүсэл бэелүүлэн, Коммунис партимнай оронойнгоо өөрыгөө хамгаалгын шадабари бэхижүүлхэ гэжэ эсэшэ сусашагүйгөөр оролдоно. Тоосоото үе соо сэрэгэй байгуулалтын асуудалнуудта манай гол анхарал хододоо табигдажа байгаа. Һүүлэй жэлнүүдтэ абтаһан хэмжээнүүдэй ашаар Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэймнай шадал хүсэниинь, дайшалхы шадабаринь нилээд ехээр бэхижээ. Алдарта манай Зэбсэгтэ Хүсэнүүд ямаршье дайсанай хаанаһаашье доботолоо һаань, үдэр һүни илгадгүй алишье сагта харюу сохилто үгэхөөр бэлэн байна гэжэ совет хүнүүдэй этигэн найдахада болоно. Манай орондо эсэргүүсэн ракетнэ ядерна доботолго хэхэ һэдэлгэ гаргаа һаа, эзэрхэг түримхэй ямаршье этэгээдүүд үй бута сохюулхабди гэжэ һайн мэдэнэ.

Алдар суута Совет Арми тухай хэлэхэ зуураа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ Эхэ оронноймнай эрхэ сүлөөе аршалжа абаһан манай фронтовигууд тухай, солдадууд болон командирнууд тухай һайн һайхан үгэ хэлэнгүй гаража болохогүй. Дайнай жэлнүүдтэ айхабтар ехэ эршэ хүсэ гаргажа тэмсэһэнэйнгээ һүүлээр фронтовигууднай амараншьегүйгөөр баһал дахин фронтдо — ажалай фронтдо ерээ бэлэй. Фронтдо ябаһан олон нүхэднай манай дунда мүнөө үгы. Гэбэшье фронтдо ябаһан олон миллион нүхэднай үшөөл жагсаһаар байна. Нэгэ зариманиинь сэрэгэй алба хэһээр, нүгөө зариманиинь завод, барилгануудта, колхоз, совхозуудта, эрдэм шэнжэлэлгын институдуудта, һургуулинуудта ажаллана, эрдэм бэлигээ, эршэ хүсэеэ Эхэ орондоо зорюулан үгэнэ. Эдэ бүгэдэндөө элүүр мэндэ, зол жаргалтай ябахыень, коммунизмын аша туһада хэдэг ажалдаа шэнэ ехэ амжалта туйлахыень хүсэебди.

(Үргэлжэлэлынь 6-дахи нюурта).

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ҮРГЭЛЖЭЛЭЛ

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1, 2, 3, 4, 5-дахи нюурнуудта)

Нүхэдүүд! Хэнэйшье мэдэhээр, демократи тухай асуудалнууд мүнөө үедэ социализмын оронуудай ба капитализмын оронуудай хоорондо болодог үзэл бодолой ба политическэ тэмсэлэй эгээл голынь мүн болонхой. Буржуазин номнолшод, ревизионистнууд хадаа манай орон дотор демократигүй байдаг хэбэртэйгээр худал хуурмаг шашалдаа гаргана. Тэдэ этэгээдүүд социализмые «hайжаруулха» тушаа, тэрэниие «демократизацилха» тушаа элдэб үнгын «зүбшэл» манда үгэхэ hанаатай байдаг. Теэд тэдэ этэгээдүүд болбол социализм тухай hанаагаа зобоно бэшэ ааб даа. Харин тэдэнэр маниие буржуазна гурим байгуулалтада дахин hөөргэнь абаашахаяа хүсэнэ, тиимэhээ буржуазна демократияа, арад зондо харша ба мүлжэгшэдтэ зорюулагдаhан демократияа манда баадхаха гэжэ оролдоно.

Энэнь даншье дэмы хооhон оролдолго мүн. Совет хүнүүд өөрынгөө, социалис демократитай юм, өөрынгөө гол ёho гуримтай, социалис демократиие хүгжөөлгын ёho заншалтай юм. Юрэнхы эрхэ сүлөө гэжэ байдаггүй, тэрээндэл адляар мүн юрэнхы демократи гэжэ байдаггүй. Эдэмнай ангиин удхатай ойлгомжонууд мүн. В. И. Ленин асуудал иигэжэ табидаг hэн, мүнөө энэ асуудалые манай партишье иигэжэл табина. Ороноо хүтэлбэрилгэдэ, ниитынгээ хэрэг эрхилэлгэдэ улам бүри олон зоноймнай хабаададаг ябадалые социалис демократиин удха шанарынь гэжэ бидэ тоолонобди. Обществын бүхы гурим ёho, ажалшадай хододоо ехэ болодог үүсхэл оролдолго хадаа манайда коммунизм байгуулгын аша туhада зорюулагданхай. Тиимэ демократи хадаа мандэ тон ехэ хэрэгтэй юм. Энэ болбол социалис ниитын харилсаае хүгжөөн бэхижүүлхэ шухала арга мүн.

Манай социалис демократиин саг үргэлжэ хүгжэжэ байхын тулада, хүн бүхэнэй ниитын хэрэгэй түлөө эрмэлзэн оролдожо, энэ хэрэгэй түлөө харюусадаг ёhотой гэтшын эрхэтэн байhанаа мэдэрхын тулада партимнай эсэшэ сусашагүйгөөр оролдоно. Энэ хараа шэглэлээ партимнай саашадаашье сэхэ шууд бэелүүлхэ юм.

3. Шэнэ хүниие хүмүүжүүлхэ гээшэ коммунизм байгуулгада партиин гол шухала нэгэн зорилго мүн

Тоосоото үеын хугасаа дотор партимнай үзэл сурталай хүдэлмэриин бүхы hалбаринуудые бүри саашадань хүгжөөхэ, олониитэ зоноо политическэ талаарнь хүмүүжүүлхэ, арад зонойнгоо соёл культурын хэмжээе дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ажал ябуулгынгаа ехэхэн хубиие зорюулаа. Хүниие өөрыень бүхы талаарнь хүмүүжүүлээгүй hаа, коммунизм байгуулгын агуухэ хэрэг урагшань ябуулхын аргагүй юм. Материально-техническэ зохихо зэргын үндэhэ hуури байгуулаагүй hаа, коммунизм тогтоохын аргагүй. Тэрээндэл адляар, соёл культурын, эрдэм гэтээрэлэй, ниитын мэдэрэлэй, хүнүүдэй дотоодын хүмүүжэлэлэй ехэ хүгжэлтэ туйлаагүй hаа, коммунизм тогтоохын аргагүй байна.

Совет хүнүүдэй үзэл сурталай-политическэ шанарынь манай ажабайдалай социалис бүхы түхэл янзаар, общество доторхи ажал хэрэгэй бүхы ябасаар хүмүүжүүлэгдэдэг болобошье, эгээн түрүүн партимнай, тэрэнэй бүхы организацинуудай үзэл сурталай талаар хэдэг хүмүүжүүлгын зорилго түгэс, оролдосотой шанга хүдэлмэриин ашаар энэ шанарынь эгээн түрүүн хүмүүжүүлэгдэнэ.

Партиин үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын бүхы хүдэлмэриин эгээн гол шухала зүйлынь гэбэл, **тон үргэн ниитэ ажалшадые коммунис үзэлөөр хүмүүжүүлхэ,** тэдэниие марксизм-ленинизмын үзэл бодолоор хүмүүжүүлхэ хэрэг мүн.

Зүгөөр эгээншье түрүү үзэл сурталтай байгаад, олониитэ зоной дунда үргэнөөр нэбтэржэ, тэдэ зониие эдэбхитэй ябуулгануудта зоригжуулан, үдэр бүриинь арюун зан заншалай жэшээ болоол hаа, тэрэ үзэл суртал ёhотой бодото хүсэн боложо шадаха юм. Партимнай бэелүүлдэг үзэл сурталай хүдэлмэриин нэгэн түрүү hуурие совет **хүнүүдэй ажал хүдэлмэридэ шэнэ, коммунис ёhoop хандаха** ябадал эзэлнэ. Энэмнай угаа ехэ зорилго мүн. «Ажалай шэнэ жаяг заршам бии болгохо, хүнүүдэй хоорондохи ниитын холбооной шэнэ маяг тогтоохо, хүнүүдые ажалда хабаадуулгын шэнэ шэнэ маяг, аргануудые бии болгохо ябадал олон жэлдэ, хэдэн арбаад жэлдэ хэгдэхэ хүдэлмэри мүн. Энэ хадаа эгээн ашатай, эгээн нангин хүдэлмэри мүн»,— гэжэ онсо тэмдэглэхэдээ В. И. Ленинэй тоншье зүб байhые бодото байдал угаа элеэр гэршэлэн харуулаа. (Бүхы зохёолнуудайнь сутлуулбари, 40-дэхи том, 116-дахи хуудаhан). Эдэ гайхамшаг сэсэн үгэнүүдhээнь тобшолол хэхэ ёhотойбди.

Манай орон дотор социализмын илаhанай ашаар стахановтанай хүдэлөөн, ажалда коммунис ёhoop хандалгын түлөө хүдэлөөн гэхэ мэтын олониитэ зоной ажалай үүсхэл хүн түрэлтэнэй түүхэдэ урда урдынхиhаа үзэгдөөгүй ехээр дэлгэрhэн байна. Ажалай мүрысөөн үнэхөөрөө бүгэдэ арадай шэнжэтэй болонхой.

Ажалдаа коммунис ёhoop хандалгын түлөө ниитэ зоной хүдэлөөе дэмжэхэ, совет хүнүүдэй зохёохы үүсхэл оролдолго али болохоор hайшааха ябадалые парти өөрынгөө зорилго гэжэ тоолодог байха юм. Агуухэ Октябриин 50 жэлэй ойдо, В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаhан социалис мүрысөөн, Бүхэсоюзна ленинскэ субботник мэтын хото, хүдөөгэй ажалшадай олониитын үүсхэлые hайшаан дэмжэжэ, үргэнөөр дэлгэрүүлхэ тухай хэдэ хэдэн тогтоолнуудай үнгэрэгшэ жэлнүүдтэ манайда баталагдан абтаhые таанар hанана ёhотойт. Центральна Комитеднай Москвагай болон Ленинградай ажалша коллективүүдэй гайхамшаг үүсхэлые hайшаан дэмжэhэн байна. Тэдэ коллективүүд өөhэдынгөө городуудай алдар солото заншалнуудта үнэн сэхэ байжа, табан жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысөө үүсхэhэн байха юм. Тэрэшэлэн металлургнуудай. нефтьшэд, нүүрhэшэдэй, автомобиль бүтээгшэдэй, транспортнигуудай болон ажалшадай бусад бүлэгүүдэй гаргаhан үйлэдбэриин бодото үүсхэлые Центральна Комитет баhал дэмжээ hэн.

Эхэ оронойнгоо түлөө, арад зонойнгоо түлөө, тэрэнэй агуухэ ажал хэрэгэй түлөө омогорхолой мэдэрэлые, өөрынгөө ороной үнгэрhэн сагай алдарта түүхэ хүндэлхэ мэдэрэлые совет хүнүүдтэ хүмүүжүүлхэ тушаа нилээд ехэ хүдэлмэри hүүлэй жэлнүүдтэ манайда хэгдэнхэй. Залуушуулые Эхэ ороноо хамгаалгада бэлдэхэ гээшэ ехэ удха шанартай юм. Эдэ хэрэгые комсомол, мүн армида, авиацида, флодто туhалха hайн дуранай бүлгэм, тэрэшэлэн бусад организацинууд болон спортивна бүлгэмүүд бэелүүлнэ. Совет литература, искусствын олохон зохёолнуудта патриотизмын темэ ёhотой hайнаар харуулагдана. Хубисхалай, дайшалхы болон ажалай алдар суута газарнуудаар ниитэ поход үнгэргэлгэ мэтын манай залуушуулай гаргаhан үүсхэлынь, мүн ондо ондоошье олон үүсхэл оролдолгонь hайшаан дэмжэгдэмээр байна.

Эхэ оронойнгоо түлөө ами наhаяа үгэhэн баатарнуудаа хэмгүй ехээр хүндэлжэ, хандадаг байhанаа гэршэлэн, совет хүнүүд тэдэ баатарнуудайнгаа дурасхаалда манай олон хото городуудта, хэдэн мянган хүдөө нютагуудта дайшалхы алдар солын хүшөө памятнигуудые бодхоонхой, Волгоградта, Ленинградта, Москва шадар, Смоленщинэдэ, Белоруссида, Украинада, Прибалтика, Кавказда асари томо хүшөөнүүдые табинхай.

Совет хүнүүдэй патриотическа эрмэлзэлые, өөрынгөө социалис Эхэ ороной hалбаран мандахын тула тэдэнэй бүхы хүсэ шадалаа үгэхөөр, революциин туйлалтые, социализмын хэрэгые хамгаалхаар тэдэнэй бэлэн байдаг ябадалые партимнай үндэрөөр сэгнэнэ.

Нүхэдүүд! Үнгэрhэн сагай үлэгдэлнүүдэй урдаhаа эсэргүүсэн саг үргэлжэ хэгдэдэг, эбсэшэгүй шанга тэмсэл соогуур лэ совет хүнэй шэнэ ёhоной шэнжэ шанар, тэрэнэй коммунис ёho заншал, үзэл бодол хүмүүжэн бэхижэдэг байха юм. Хара хубяа хараха, эдилгэ абаха ябадал, ажал хэхэгүй ябадал, хардалга хэхэ, нэрэгүй бэшэг бэшэхэ, архи намнаха ябадал мэтын коммунис ёho заншалда тон харша аашануудай урдаhаа эсэргүүсэн эрид шанга тэмсэл хээгүй hаа, коммунис ёho заншал диилэжэ шадахагүй байна. Манай парти, манай обществын ушар ёho мэдэхэ бүхы түрүү хүнүүд хадаа хүнэй ухаан бодолдо, аяг занда үлэhэн үнгэрhэн сагай үлэгдэлнүүд гэжэ бидэнэй нэрлэдэг юумэнүүдтэ эсэргүүсэн тэмсэхэ ябадалда анхаралаа саг үргэлжэ хандуулжа байха зэргэтэй.

Ниитын байдалай бүхы hалбаринууд дээрэ ажал хүдэлмэри дээрэ, ажаhуудал дээрээ хүнүүдтэ хүндэтэйгөөр, анхаралтайгаар хандахада туhалха, өортөө, мүн бусадта үнэн сэхээр, эрилтэтэйгээр хандаха ябадалда, харюусалга ехэтэйгээр аад, хүндэтэйгэдэг байха ябадалда; ёhотой нүхэдэй янзаар хандаха ябадалда, туhалха—тиимэ ёho заншалай оршон байдал манай общество дотор бадаруулхын тула партиимнай ЦК тоосоото үе соо хэмжээнүүдые абаhан байна. Тобшоор хэлэхэдэ, манай орон доторхи бүхы хүнүүдэй улам бүри hайн hуухынь, ажаллахынь түлөө бидэ оролдодог байгаабди.

Энэ хүдэлмэриин дүнгые ямар нэгэн тоо, баримтаар харуулхын аргагүй юм ааб даа. Теэд манай парти доторхи, манай общество доторхи ёho заншалай оршон байдалай hайжарhые совет хүн бүхэн мэдэрнэ ёhотой. Бидэ саашадаашье энэ замаар ябахабди.

Нүхэдүүд! Коммунизмда орохын тула экономикоhоо гадна, мүн бүхы обществынгоо соёл культурын бүри ехэ хүгжэлтэ туйлаха шухала.

Гэгээрэл болбосоролой, эрдэм наукын болон искусствын талаар hүүлэй үедэ партиин хэhэн хүдэлмэри тухайгаа, энэ талаар орон доторхи байдал тухайгаа юрэнхыдэнь юун гэжэ хэлэлтэйб?

1970 оной дүүрэхэ багта залуушуулые гол түлэб бүгэдэ ниитын дунда эрдэмтэй болгохо гэhэн зорилго КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүд дотор табигдаа. Тус зорилгоор бүтэдэ ниитын дунда hургуулинууд (үдэрэй ба үдэшын hургуулинууд), тусгаар hургуулинууд (техникумүүд гэхэ мэтэ) нэмэжэ олон болгогдоhон, тэрэшэлэн hурагшадта хүсэд дунда эрдэм олгодог мэргэжэлэй техническэ училищинууд олошоруулагдаhан байна. Эдэ бүтэдын эсэстэ, хараалhан зорилгоё бүримүhэн бэелүүлжэ шадаашьегүй hаа, тэрэнээ бэелүүлээ шахуубди: наймадахиие дүүргэhэн hурагшадаймнай 80 шахуу процентнь саашаа hуража, хүсэд дунда эрдэмтэй болоод гарана. Саашадаа бүгэдэ ниитын дунда эрдэмтэй болохо шухала арга замуудай нэгэниинь гэбэл, ниитэ эрдэмэй hургуулиие түрүү үүргэтэй байлгахын хажуугаар, дунда эрдэм олгодог профтехучилищинуудые улам хүгжөөхэ хэрэг мүн гэжэ бидэ тоолонобди.

Дээдэ hургуулинуудай тоо олон боложол байна. Үнгэрэгшэ табан жэл соо орон доторнай 60 гаран дээдэ hургуулинууд, тэрэ тоодо юhэн университет нээгдэбэ. Мүнөө союзна республика бүхэнhөө гадна, автономито олон республиканууд өөhэдынгөө университедтэй болонхой.

Манай hургуулинуудай болон дээдэ hургуулинуудай hуралсалай удха шэнжые шэнэдхэхэ тушаа мүн лэ ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Энэнь научно-техническэ дэбжэлтын эрилтэтэй, мүнөө сагай эрдэмэй ниитэ хэмжээнтэй улам тааруу болгогдожо байна.

Арадай гэгээрэлэй бүхы hалбаринуудай хүгжэhэнэй ашаар партиин XXIII съездын үшөө нэгэ шухала Директивэ сүм дүүргэгдээ: дээдэ ба дунда тусгаар эрдэмтэй 7 миллион гаран мэргэжэлтэд табан жэлэй туршада орон доторнай бэлэдхэгдээ. Энэ хадаа коммунизм байгуулагшадай зэргэдэ ороhон hайншье, тон шухалашье нэмэри мүн.

Арадай гэгээрэлэй hургуулинууд олон шэнэ мэргэжэлэй ехэ ехэ бүлэг мэргэжэлтэдые бэлэдхэжэ гаргаха ёhотой. Мүнөө үедэ бүхы hалбаринууд тон түргэнөөр хүгжэнэ. Тиимэhээ залуудаа олоhон эрдэм хадаа тэрэ эрдэмээ хододоо дээшэлүүлжэ байха, имагтал үндэhэ hууринь мүн болоно. Иимэ ушарhаа кадрнуудай мэргэжэл хододоо дээшэлүүлжэ байха ябадал ехэ удха шанартай байна.

Ниитын байдал болон байгаали шэнжэлдэг наукануудые бүхыдэнь үрэжэлтэй hайнаар хүгжөөн дэлгэрүүлхын тула манай парти хүсэ шадалаа гамнангүй оролдоно.

Орон доторнай табан жэл соо эрдэмтэдэй ниитэ тоо 1,4 дахин олошоржо, мүнөө 930 мянга шахуу болонхой. Уралда, Алас-Дурнада, Хойто Кавказда шэнэ шэнэ научна түб газарнууд байгуулагдаба.

Үнгэрэгшэ табан жэл соо СССР-эй Наукануудай академи үргэн ехэ, үрэжэлтэй hайн хүдэлмэри хээ. Энэ Академи болбол эрдэм шэнжэлэлгын холын хараата түсэб тодорхойлно, саашадаа обществодо эгээн шухала, хэрэгтэй шэнжэлхы хүдэлмэринүүдэй шэглэл, маягые бэдэрэн олоно, ороноойнгоо эрдэмтэдэй эршэ хүсые элсүүлэн нэгэдхэнэ.

Хэдэ хэдэн тон шухала hалбаринуудта манай эрдэмтэд дэлхэй дээрэ түрүү hуури эзэлбэ гэжэ бидэ баяртайгаар тэмдэглэнэбди. Манай эрдэм шэнжэлгын хүгжэжэ байгаа бүхы шэглэлнүүдые нэрлэхэнь, гол удха шанартай, мүн хамhабариин шэнжэтэй наукануудай эгээн шухалашье амжалтануудые тоолохонь бэрхэтэй ба бодото дээрээ тоолохыншье аргагүй байна.

Эрхим hайн автомат лини, лазерна техникэ, электронно тоололгын шэнэ түхэлэй машинанууд бүтээгдээ, ашагта малтамалнуудай тон ехэ хэбтэшэнүүд олдоо. Эдэ бүгэдые, мүн ондоошье олон юумэнүүдые hүүлэй жэлнүүдтэ совет эрдэмтэд Эхэ орондоо үгөө. Замбуулиниие шэнжэлэлгэдэ шэнэ шэнэ амжалтанууд туйлагдаа. Табан жэл соо энэ талаар бага бэшэ зам гаталагдаба. «Союз» гэдэг залан ябагша онгосонуудай олон сүүдхэ соо бүлэг бүлэгөөрөө амжалтатайгаар ниидүүлэгдэhэн байха юм. hара дээрэ эгээн түрүүн зөөлэнөөр буулгахаhаа эхилээд, hарын шоройе газар дээрээ асарhан «Луна-16», эсэшэгүй ажалшан — луноходтой «Луна-17» мэтын тиимэ нарин hайн түхеэрэлтэнүүдые бүтээлгэ хүрэтэр; Үүрэй Солбон руу түрүүшын ниидэлгэнүүдhээ эхилээд, тэрэнэй нюрууhаа научна шухала баримтануудые сэхэ шууд абалга хүрэтэр — иимэ гайхамшаг ехэ үрэ дүнгүүд замбуулинай автомадуудай ашаар туйлагдаhан байна.

Научно-техническэ дэбжэлтын талаар, эрдэм наукын туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ талаар манай эрдэмтэдэй урда табигдаhан зорилгонууд тухай би түрүүн хэлээ hэм. Тэрэшэлэн ниитын эрдэмэй урдашье бага бэшэ шухала зорилгонууд табигдана. Тус асуудалаар КПСС-эй ЦК тоосоото үе соо дэлгэрэнгы тусгаар тогтоол батал ан абаа hэн. КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи марксизм-ленинизмын институдай болон Ниитын эрдэмэй академиин зорилгонууд үргэдхэгдэhэн, тодорхойлогдоhон байна. hүүлэй жэлнүүдтэ Наукануудай академиин hалбаринуудта хэдэ хэдэн шэнэ гуманитарна институдууд байгуулагданхай. Энэнь СССР-эй болон хилын саанахи оронуудай социально-экономическа хүгжэлтын, дэлхэйн революциин ябасын асуудал бүри hайнаар шэнжэлхэ, научна мэдээсэл hайжаруулха арга олгоо. Ниитын эрдэмэй анхаралые мүнөөшье, ерээдүйдэшье шухала хэрэгтэй асуудалнуудта сэхэ шууд хандуулха ябадал манда хэрэгтэй байна.

Совет эрдэм наукын амжалтань нилээд ехэ юм. Гэбэшье манай научна эмхи зургаануудай ажал хүдэлмэридэ мүн горитойхон дутагдалнуудшье бии. Оронойнгоо сэхэ шууд бодото эрилтэнүүдhээ, мүн тэрэшэлэн эрдэм наукын гол шухала hалбаринуудай үнэн бодото зорилгонуудhаа нилээд таhаранги юумэнүүдые мүнөө хүрэтэр хэhээр байдаг научна хүдэлмэрилэгшэд бии ха юм даа. Тиимэhээ зарим ушарта хии талаар ажал хэгдэжэ байhан болоно. Энээнтэй эбсэжэ болохогүй.

Научна хүдэлмэрилэгшэдые шэлэн абахадаа бүри ехэ эрилтэтэйгээр хандаха шухала. Научна коллектив бүхэндэ бодото творческо оршон байдал, зоримгойгоор шэнжэлэн бэдэрхэ ябадал, арсалдаата асуудалнуудые үрэ ехэтэйгээр зүбшэн хэлсэхэ, нүхэдэй ёhoop эрилтэтэйгээр хандаха гээшэ шухала байна. Эрдэмтэдэйнгээ туйлаhан амжалтануудые hайнаар сэгнэхэ зуураа, коммунизм байгуулгын эгээн шухала зорилгонуудые манай эрдэмтэд бүри оролдосотойгоор шиидхэхэ бээз гэжэ совет араднай найдан хүлеэнэ.

Нүхэдүүд! Коммунизм байгуулгын замаар манай обществын дабшаха тудам совет хүнэй үзэл бодолые хүмүүжүүлэн болбосоруулгада, hанал сэдьхэлые хүмүүжүүлгэдэ **литература болон искусствын** үүргэнь бүри ехэ болоно. Тиимэhээ манай литература, искусствын үзэл бодолой удхада, мүн общество доторнай литература, искусствын бэелүүлдэг үүргэдэ партиин ехэ анхарал табидагшье, табижашье байhаниинь эли гээшэ ааб даа. Бүхы янзын уран зохёолнуудые хүгжөөхэдөө, коммунис байгуулалтын бүгэдэ арадай агуухэ хэрэгтэ хабаадалсуулха шэглэлтэйгээр хүгжөөхэ зорилготойбди гэжэ тоолодог байгаабди. Тиихэдэ партийна байха тухай ленинскэ гол ёhые баримталнабди.

Үнгэрэгшэ табан жэл соо манай литература, театр, кино, телевидени, зураг бүтээлэй искусство, хүгжэм хадаа совет хүнүүдтэ шэнэ шэнэ, hонирхолтой, бэлигтэй зохёолнуудые үгөө. Бэшэгдэhэн шэнэ зохёолнууд, зүжэгүүд дотор манай арадай хуушанай ба мүнөөнэй байдал үнэн зүбөөр, партиин хараа бодолой ёhoop, хэтэрхы ехээр гоёогдонгүй, тиихэ зуураа дутагдалнуудаа бахархан тэмдэглэнгүй бэшээтэй. Тэндэнь коммунис хүмүүжүүлгын болон байгуулгын үнэхөөрөө шухала асуудалнуудта гол анхарал табигдана. Хэрбээ уран зохёолшо совет арадайнгаа олон янзын бүхы ажабайдалтай улам холбоотойл байгаа hаа, зохёохы ажалдаа туйлаха амжалтануудайнь зам бүри зүб байха байна гэжэ тэдэ зохёолнууд дахин гэршэлэн харуулна.

Тоосоото үе соо Ленин тухай темэ уран зохёолдо, уран зуралгада онсо ехэ hуури эзэлээ. Ленин тухай хэдэ хэдэн hонин романууд, зүжэгүүд, кинофильмнүүд бии болоо. Тэдэнь революционно эршэ зоригоор, ленинизмдэ үнэн сэхэ байлгын үзэл бодолоор нэбтэрэнхэй юм.

Литература болон искусство манай бүхы республиканuudта СССР-эй арадуудай хэдэн олон хэлэнүүд дээрэ, олон янзын национальна эли тодо маяг дүрсэтэйгөөр, үрэжэл түгэсөөр хүгжэнэ. Энэ баримта маниие ехээр баясуулна.

hүүлэй жэлнүүдтэ болоhон манай ороной зохёолшодой, уран зураашадай, композиторнуудай, кинематографистнуудай холбоонуудай хуралдаанууд совет искусствын ажабайдалда тон шухала удха шанартай байгаа. Эдэ хуралдаанууд болбол манай зохёолшо интеллигенциин үзэл сурталай болон политическэ талаараа урган хүгжэhые, өөhэдынгөө бэшэдэг зохёолнуудай удхын ба уран hайханай шанарай талаар харюусалгаяа дээшэлүүлhыень элеэр гэршэлэн харуулна.

Тиимэ совет искусствын хүдэлмэрилэгшэд hүүлэй жэлнүүдтэ ехэ юумэ хэhэн байна. Манай арад зон эдэнэй туйлаhан амжалтые үндэрөөр сэгнэнэ. Эдэнэй хэhэн юумэниинь совет хүнүүдэй коммунис мэдэрэл хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ горитой туhа нэмэри болоо.

Теэд уран hайханай зохёохы ажалай талаар, илангаяа зохёолнуудай шанарай талаар булта hайн гэхын аргагүй байна. Удхаараа гүнзэгы бэшэ, маяг хэлбэреэрээ ахиршаг зохёолнууд манайда үшөөл гараhаар гэжэ эндэ тэмдэглэхэ ёhотой бологдоно. Заримдаа мүнөөнэй шэнжэтэй, hайн темэдэ зорюулагдаhан аад, зохёолшын өөрынгөө зорилгодо бэлэн мүрөөр хандаhан, бүхы бэлиг шадабаряа хүсэд гаргангүй бэшэhэн зохёолнуудшье үзэгдэдэг. Өөртөө, мэргэжэлэйнгээ талаар өөрынгөө нүхэдтэ бүри ехэ эрилтэтэйгээр хандахыень искусствын хүдэлмэрилэгшэдhээ хүлеэхэ эрхэтэйбди гэжэ hанагдана.

Хэрбээ манай уран hайханай литературын шүүмжэлэгшэд партиин хараа шугамые бүри эдэбхитэйгээр бэелүүлэн, бүри шууд сэхээр оролдон бэшэдэг байгаа hаань, тиин уран hайханай баялиг байгуулагшадта эрилтэтэйгээр хандахынгаа хажуугаар мүн тэдэндэ зохид hайнаар, гамтайгаар хандадаг байгаа hаань, советскэ литература, искусствын амжалтань бүри ехэ байха, дутагдалнуудынь улам түргэнөөр зайсуулагдаха байhаниинь элитэ.

Манай искусствын хүгжэлтэдэ орёо бэрхэтэй ондоошье янзын ушарнуудай тохёолдодог байhые дурдангүй гаража мүн лэ болохогүй. Зарим нэгэн хүнүүд мүнөөнэй олон янзын шэнжэ шанартай совет бодото байдалые ганса нэгэн хүндэ шүтэлгын хойшолон зайсуулха тушаа партиин хэhэн хүдэлмэриин ашаар үни шиидхэгдэhэн асуудалнуудтай холбохо hэдэлгэ гаргадаг hэн. Зарим литераторнуудай зүгhөө мүн баhа ондоо тээшээ хазагайрха ябадал үзэгдэhэн байна — эдэнэр партиин зүгhөө эрид шангаар, сэхэ шууд шүүмжэлэгдэhэн хуушанай юумые сагааруулха гэжэ, hүүлэй жэлнүүдтэ практическа болон теоретическэ ажал ябуулгадаа партиимнай бэелүүлhэн шэнэ зохёохы юумэнүүдтэ харша үзэл бодол тарааха гэжэ оролдоhон байна.

Үнэн дээрээ хадаа энэшье, тэрэшье ушарта партиин болон арад зоной бэелүүлhэн юумэнэй удха шанарые бага болгохо гэhэн, анхарал бодолые мүнөөнэй байдалай асуудалнуудhаа, партиин гол шэглэлhээ, совет хүнүүдэй зохёохы ажал хэрэгhээ hамааруулан холодуулха гэhэн hэдэлгэ мүн байгаа.

Литература, искусствын ажал ябуулагшад үзэл сурталай талаар хэгдэдэг тэмсэлэй эгээл шухала газарта жагсанад. Манай үзэл сурталай зэбсэгые hуларуулха гэhэн, манай нангин тугые гутааха гэhэн hэдэлгэнүүдэй алишье зүгhөө гаргагдаа hаа, партимнай, арад зомнай эбсэдэггүй байгаа, эбсэхэшьегүй юм. Хэрбээ литератор хүн совет бодото байдалаа хардан муушалжа, тиин үзэл сурталаймнай дайсадта социализмын урдаhаа эсэргүүсэн тэмсэхэдэнь туhалжа байгаа hаа, тиимэ хүндэ олониитэ зон тон ехээр зэбүүрхэн дураа гутаха байна.

Эдэ үзэгдэлнүүд тушаа партиин үнэн сэхэ, бодото тодорхой хараа шугамаа мэдүүлээд байхадань, совет литература болон искусствын хүгжэлтын гол шухала шэглэл дээрэ хүдэлжэ байhан соёл культурын ажал ябуулагшадта бүри найдамтайгаар, этигэнгеэр ажаллахадань туhатай байха бээз гэжэ ЦК бодомжолно. Үнгэрөөшэ табан жэл соо тэдэнэр үрэжэл ехэтэйгээр ажаллаа ха юм.

Совет литература искусствын хүдэлмэрилэгшэдые Коммунис парти хүмүүжүүлээ. Эдэ хүдэлмэрилэгшэд хадаа арад зонойнгоо ажал хэрэгтэй, хүсэл эрмэлзэлтэй нягта холбоотойгоор ажалладаг, тэдэнэй зохёохы ажалынь социалис Эхэ оронойmнай аша туhатай таhаршагүй холбоотой юм.

Зохёол бэшэлгэдэ бидэ анхаралтайгаар хандахын түлөө, тус тус зохёолшодой бэлиг шадабариие хүсэд бадаруулхын түлөө, социалис реализмын арга методэй үндэhөөр бэшэгдэдэг зохёолнуудай элбэг баян маяг хэлбэритэй байхын түлөө оролдонобди. Партийна хүтэлбэриин хүсэниинь гэбэл, уран зохёолшые арад зондоо алба хэлгын нангин зорилгоор зоригжуулха, обществые коммунис ёhoop шэнэдхэлгэдэ үнэн сэдьхэлhээ этигэн, эдэбхитэйгээр хабаадуулха ябадал мүн болоно.

Нүхэдүүд! Социализм болбол олониитэ ажалшадта үзэл бодолой баялигуудые ашаглан хэрэглэхэ арга олгохоhоо гадна, тэдэниие соёл культураяа өөhэдөө байгуулагша хүнүүд болгоо. Арадай уран hайханай творчествын айхабтар ехээр хүгжэhэниинь өнөөнэй эли бодо гэршэ болоно. Мүнөө үедэ уран hайханай самодеятельностиин бүлгэмүүдтэ 13 миллион хүн, hургуулиин 10 миллион hурагшад хабаадалсана. Арадай уран hайх… чество хадаа манай ажабайдалай нэгэн онсо шэнжэнь…

Шэнэ хүниие хүмүүжүүлхэ ехэшье, орёошье хэр… капитализмын дэлхэйн урдаhаа эсэргүү үзэл сурталай… хэхэдэ **олониитын мэдээсэлэй ба пропагандын** хэрэгсэ… газетэ, журналнууд, телевидени, радио, мэдээсэлэй… партимнай хүсэтэ зэбсэг болоно.

Тоосоото үе соо партиин Центральна Комитет мэд… лон пропагандын хэрэгсэлнүүдэй хүдэлмэри тухай… хэдэ дахин хаража үзэhэн байна. Тиихэдээ тус хэрэ… шанарые бүри hайжаруулха, эдэнэй нүлөөгөөр улам үр… зониие хабаадуулха гэжэ оролдоо.

Манай хэблэл, радио, телевидени болбол оронойм… дын байдал, уласхоорондын хэрэгүүд тухай совет… үнэхөөрөө hонирходог, мүнөө үеын шухала асуудал… ры дамжуулан харуулха тушаа ехэ юумэ хэнэ. социа… гуулгын түрүү дүй дүршэлые нэбтэрүүлхэдэ туhална… дайсадай үзэл сурталай талаар хэдэг добтолгодо харю… үгэнэ.

Мэдээсэлэй хэрэгсэлнүүдэй техническэ арга болон… боложо, материальна үндэhэ hууринь hайжарhан байна… газетэнүүдэй нэгэн доро хэблэгдэдэг тираж 140 милли… хэhэг, журналнуудай тираж — 150 миллион хэhэг… Илангаяа хүдөө нютагуудта газетэ, журналнууд олоор… абтадаг болонхой. Табан жэлэй урда тээ 65 миллион… зетэ, журналнууд тэндэ захигдадаг байhанаа, мүнөө 10… миллион хэhэг газетэ, журналнууд захигдажа абтана.

Манай орон дотор номуудые тон ехээр hонирходо… арад дэлхэй дээрэ ном эгээн ехээр уншадаг зон гэжэ з… доно. Жэшээнь, имагтал КПСС-эй XXIII съездын hүүлээр… 6,5 гаран миллиард хэhэг ниитэ тиражтай ном, … хэблэгдэбэ. Тэрэ тоодо ниитэ политическэ темээр милли… тэй хэhэг номууд толилогдоо. Имагтал 1969—1970 о… нинэй зохёолнуудай болон Ленин тухай, ленинизм тухай… дай тираж 76 миллион хэhэгhээ үлүүлhэн байна. Эдэ жэлнүү… дүү социалис оронууд номуудые мүн лэ ехээр абадаг… Тус оронуудай номууд оршуулагдажа, манайда 1966-… онуудта 72 миллион хэhэг тиражтайгаар хэблэгдэнхэй.

Мүнөө манай телевидениие айхабтар олон зон — о… хүн зоной 70 процентнь хэрэглэдэг болонхой. «Орбита»… левизионно онhон арга ашаглалгада үгтэжэ, Холын хойт… Алас-Дурнын, Сибириин болон Дунда Азиин районуудта те… харадаг болонхой.

Нүхэдүүд! Үзэл сурталай, нэбтэрүүлгын болон ой… жын-ниитэ хүдэлмэри хадаа партиимнай ажал ябуулгын… салгатай, шухала hалбари мүн. Энэ талаар бага бэшэ… дээ. Зүгөөр тус hалбарида хэгдэдэг ажал хэрэгнай hана… үшөөл хүсэд хүрэнэгүй гэжэ хэлэхэ ёhотой. Манай үзэл… бүхы хүдэлмэриие бүри hайжаруулха, эгээн түрүүн ком… бодолые, манай байгуулалтын бодото зорилгонуудые н… хэ хэрэг улам эдэбхитэй, зорилго түгэлдэр болгохо шуха… Центральна Комитет тоолоно. Эгээн ойрын сагта пар… нэбтэрүүлгын болон ойлгууламжын-ниитэ хүдэлмэриин го… хала нэгэ зорилгонь гэбэл, манай съездын шиидхэбар… удха шанарые ажалшадта гүнзэгы hайнаар ойлгуулха ябада… хо зэргэтэй. Энэ талаар манай гол зорилгонууд иимэ: манай… сурталай талаар тоншье hаа сэхэ шууд байдагые олониитэ… шадта хүсэд hайнаар, дүүрэнээр ойлгуулха; совет хүниие… нис үзэлөөр хүмүүжүүлгэдэ ёhотой hайнаар, үнэхөөрөө… скоор хандаха хэрэг болоно.

Үзэл сурталай талаар саг үргэлжын шанга тэмсэлэй… байhан үе сагта ажаhуунабди. Империализмын пропа… манай орондо эсэргүүгээр, социализмын оронуудта… эгээн харатай муухай аргануудые, техническэ хүсэтэ хэр… нүүдые ашаглан үзэл сурталай тэмсэл саг үргэлжэ хэжэ… Хүнэй толгой мунхаруулха гэhэн буржуазин гарта байга… бүхы арга хэрэгсэлнүүд—хэблэл, кино, радио болбол хүн… мэхэлхын тула, капитализмын үедэ hуухада жаргалтай… байдаг хэбэртэйгээр хүнүүдые арга мэхэдээ оруулхын тула… циализмые хардахын тула элсүүлэн хэрэглэгдэдэг байна… Манай ороной, аха дүү социалис оронуудай байдал тухай… худал хуурмаг хардалганууд агаараар эхи захагүй дамжу… дажал байна.

Үзэл сурталай талаар хэгдэдэг эдэ бүхы добтолгонууд… дары, эрид шанга, ойлгосотой тодо харюу үгэхэ, социалис… щество тухай совет хүнүүдэй байдал тухай, манай орон… коммунизм байгуулга тухай олон түмэн зондо үнэн зүбөөр… гуулжа үгэхэ гээшэ нэбтэрүүлгын, ойлгууламжын ниитэ… дэлмэри ябуулагшадаймнай уялга мүн. Тиин энэ хүдэлм… этигэл түгэлдэрөөр, этигэмэ hайнаар, эли тодоор я… хэрэгтэй. Советскэ Союз тухай үнэн зүб үгэнүүд бүхы… дэ зэдэлэн дуулдаха ёhотой.

Тиин, нүхэдүүд, тоосоото үе соо манай партиин ажал… гадань совет обществын социально-политическэ хүгж… асуудалнууд, ажалшадые үзэл бодолой талаар хүмүүжүү… эрдэм наука, соёл культура хүгжөөлгын асуудалнууд ехэ… эзэлhэн байна. Коммунизм байгуулгын эдэ шэглэлнүүдтэ… той амжалта туйлагдабашье, урдамнай бүри ехэ, орёо бэр… зорилгонууд табигданхай. Тэдэ зорилгонуудые шиидхэхэд… най парти амжалта туйлаха, энэ хэрэгые бүхы совет ар… нэгэн hаналтайгаар, эдэбхитэйгээр дэмжэхэ гэжэ бидэ н… набди.

Арад зонойнгоо нягта жагсанхай, ушар ёho мэдэдэг… hээл манай орон хүсэтэй юм. Манай хүсэ шадалай энэ… үндэhэниинь бологшо совет арадай үзэл бодолой—полити… бата нэгэдэлые партимнай саашадаашье эсэшэ сусашагүй… бэхижүүлхэ юм.

IV. ПАРТИИН ХҮГЖЭЛТЭ, ПАРТИ ДОТОРОЙ БАЙДАЛАЙ ЗАРИМ АСУУДАЛНУУД

Нүхэдүүд! Обществын саашадаа хүгжэхэ гол хараа бодолые, политическэ зүб шэглэлые тодорхойлхо гээшэ, энэ хараа шэглэл бэелүүлхын тула ажалшадые элсүүлэн эмхидхэхэ гээшэ Коммунис партиин ажал ябуулгын гол шухала хубинь мүн. КПСС болбол хүдэлмэришэн ангиин, бүхы ажалшадай политическэ хүтэлбэрилэгшэ байха үүргээ нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлнэ, совет арадаа Ленинэй зааhан зүб замаар залан ударидана гэжэ манай бүхы бодото байдал гэршэлэн харуулна. Зохёон байгуулхы ажалаймнай үргэн дэлисэтэй байха тудам, шиидхэдэг асуудалнуудаймнай орёо бэрхэтэй байха тудам олониитые толгойлогшо Коммунис партиимнай үүргэ, харюусалгань улам ехэ болоно.

Манай съезд ээлжээтэ табан жэлдэ хэхэ хүдэлмэри… бодото программые, политическэ хараа шугамые тодорх… байна. Энэ программа амжалтатайгаар бэелүүлхын тула… тиин, арад зоной бүхы хүсэ шадалые элсүүлхэ ёhотой. Эндэ… шухалаб гэхэдэ, партийна организацинуудай эмхидхэлэй… политическэ ажал ябуулгын маяг хэлбэри, онол аргань… хын болон соёлой байгуулалта хүтэлбэрилдэг тэдэнэй хүт… ринь манай үе сагай эрилтэдэ хүсэд тааража, партиин, орон… гоо үмэнэ КПСС-эй XXIV съездын табиhан ехэ ехэ зорилгонууд… тааража зэргэтэй.

1. КПСС-эй зэргын олошоролго, парти доторой демократиин хүгжэлтэ

КПСС-эй XXIII съезд эмхидхэлэй талаар ленинскэ гол ёhонуудые баримталжа, тэдэниинь шэнэ эрхэ байдалда тааруулан хүгжөөхэ зуураа, партиин байгуулалтын гол шухала асуудалнуудаар эли тодо заабаринуудые үгэнхэй. Тэдэ заабаринуудай үнэн зүб, бата бэхи байдалые дүй дүршэл гэршэлэн харуулаа.

Тоосоото үедэ партиимнай **зэргэ саашадаа олошороо,** шанарынь hайжараа. Мүнөө КПСС-тэ 14.455. 321 хүн тоологдоно, тэрэ тоодо партиин 13.810.089 гэшүүд, 645.232 кандидат бии. Ороноймнай бүхы хүн зоной 9 процентнь коммунистнууд юм. Партиимнай 40,1 процентнь хүдэлмэришэд, 15,1 процентнь колхозникууд, 44,8 процентнь алба хаагшад юм. Тиихэдэ алба хаагшад-коммунистнуудай гурбанай хоёр хубиhаа үлүүнь инженерүүд, агрономууд, багшанар, врачнууд, научна хүдэлмэрилэгшэд, литература болон искусствын ажал ябуулагшад юм гэжэ хараада абтаха ёhотой.

XXIII съездhээ хойшо 3 миллион хүн манай партида абт… Эдэнэй миллион 600 мянга шахуунь гэхэ гү, али хаха… үлүүнь хүдэлмэришэд юм. Московско, Ленинградска, Свердл… ско, Горьковско, Донецкэ, Карагандинска болон бусад зар… томо томо промышленна областьнууд дотор партиин кандидаты… болгогдон абтагшадай 60—70 процентнь хүдэлмэри… Тиихэлээрээ, партиин социальна хубида хүдэлмэришэн а… түрүү hуури эзэлхэ ёhотой гэhэн съездын заабари сэхэ шууд… бэелүүлэгдэнэ. Саашадаашье иимэ хараа шугамаа баримта… бди. Энэ хараа шугам манай партиин гол удхада, манай совет… щество дотор хүдэлмэришэн ангиин эзэлдэг hуури болон үүргэ… сүм таарана.

Партийна организацинуудай партида абаха ябадалда… анхаралтайгаар, партиин зэргэдэ орохо, хүнүүдтэ улам эрилт…

(Үргэлжэлэлынь 7-дохи нюурта).

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ҮРГЭЛЖЭЛЭЛ

(...лэл. Эхиниинь 1, 2, 3, 4, 5, 6-дахи нюурнуудта)

...хандадаг болоо гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энээнэй ...-тэ орогшодой тоо нэгэ бага үсөөрөө. XXII, XXIII ... хоорондохи үе соо партиин гэшүүнэй кандидадта ...760 мянган хүн дунда жэшээгээр абтадаг байһанаа, ... съезднүүдэй хоорондохи үе соо дунда жэшээгээр 600 ... хүн абтаһан байха юм.

...зэргын шанар һайжаруулха гээшэ саашадаашье ...ай гол анхаралда байха ёһотой гэжэ энээнтэй дашарамдан, дахин онсо тэмдэглэхэ шухала. Теэд зарим нэгэн ...шуудта шэнэ гэшүүдые абалгаар хэтэрхы дашуурдаг, ...тэ хайша хэрэгээр хандадаг ушарнууд үзэгдэнэ. Иимэ ... партийна байгуулалта тухай Ленинэй зааһан гол ... таарахагүй юм. Партиин зэргэнүүдэй олошоролгодо ...лхы нүлөө үзүүлхэ, хүдэлмэришэн ангиин, колхозно таряаланай, интеллигенциин эгээн һайн түлөөлэгшэдые тус тустань ...йна, партиингаа зэргые арьбадхаха, тиин партиин урдахи ...нүүдые жэшээтэ һайнаар бэелүүлгэдэ КПСС-эй зэргэдэ ...ри туһалха ябадал туйлаха зорилготойбди.

... программа, Устав эбдэдэг хүнүүдые парти өөрынгөө ...гаргадаг юм. Партийна организацинууд XXIII съездэй заабаринуудһаа зүб тобшолол хэжэ, албан тушаалаа урагшаа ... үргүүлдэг хүнүүдһээ, муу муухай ааша гаргажа, коммунист нэрэ гутаадаг хүнүүдһээ эрид шууд сүлөөржэ эхилээ. ...рам сахидаггүй хүнүүдтэ зөөлэноөр хандаха ябадал ...шье гаргаха ёһогүйбди. Партиингаа зэргые арюун сэбэр ... тухай анхарал оролдолго гаргаха гээшэ бүхы партийна ...цинуудай, коммунист бүхэнэй уялга мүн.

...! Эдэ бүхы жэлнүүдтэ манай парти, тэрэнэй Центральна Комитет **парти доторой демократиие саашадань хүгжөөхэ, ...йна ажабайдалда ленинскэ гурим сахиха, коммунистнуудай эдэбхи улам дээшэлүүлхэ** хараа шугам хэлбэришэгүйгөөр ...үүлжэ байгаа. Парти доторнай хүтэлбэрилхы зургаануудай ... һунгажа, тоосуулжа байха гурим сэхэ шууд бэелүүлэгдэжэ ... хамтаараа хүтэлбэрилгын, хамтаараа ажаллалгын ёһо ... бэхижэбэ. Партиин ажал ябуулга тухай асуудалнууд ...демократиин үндэһөөр зүбшэн хэлсэгдэдэг, шиидхэгдэдэг ...

...ото үедэ КПСС-эй Центральна Комитедэй 16 Пленум ... Партиин хэһэн олон янзын хүдэлмэри тушаа тэмдэглэгдээ ...зураа, Пленумүүд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн гол асуудалнууд тухай, тэндэ баталагдаһан шиидхэбэринүүдэй удха шанар тухай ... би хэлээ һэм. Неделидээ нэгэ дахин, саг соогоо ЦК-гай Политбюрогой заседанинууд манайда болоожо байдаг. Тэндэ ... дотоодын болон гадаадын политикын мүнөө үедэ ... эгээн шухала асуудалнууд хаража үзэгдэдэг. Недели ... ЦК-гай секретариадай заседанинуудшье үнгэргэгдэдэг. ... анхаралынь гол түлэб кадрнуудые шэлэн олохо, шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые шалгаха хэрэгтэ зорюулагдана. Нютагай ... комитедүүд болбол пленумүүдээ, бюрогойнгоо заседанинуудые мүн лэ саг соонь үнгэргэнэ, хамтаараа хүтэлбэрилгын ... бодожо ажаллана.

...ин ажабайдалай ба ажал ябуулгын демократическа гол ... һүүлшын үедэ үнгэргэгдэһэн тоосоото һунгуули ... эли тодоор харагдаа. Партийна суглаануудта ... процент коммунистнууд хабаадажа, 3 миллион үлүү... уга хэлээ. Суглаануудшье, партийна конференцинүүдшье, союзна республикануудай компартинуудай съезднүүдшье ...ойтэйгээр, табигдаһан асуудалнуудые сэхэ шууд зүбшэн хэлсэлгын оршон байдалда үнгэргэгдөө. Тэдэ суглаанууд ... коммунистнууд партиингаа политика, ажал хэрэг ... өөһэдынгөө организацинуудай хүдэлмэри тухай, амжалтануудай дутагдалнууд тухайгаа, шиидхэгдэхэ зорилгонууд тухай ...шадаа хэгдэхэ тобшололнууд тухайгаа һанажа бодожо ... һайса хөөрэлдэһэн байна. Тиин манай ленинскэ партиин нэгэдэлтэй, нягта жагсаалтай байһаниинь дахин тодоор харагдаба.

...үлэй жэлнүүдтэ бодото ажал хүдэлмэри дээрэ бэеэ һайнаар харуулһан олон шэнэ хүнүүд партийна организацинуудай ...рилхы зургаануудта һунгагдаа. Тэдэнэй тоодо хүдэлмэришэд, колхозниигууд, мүн бүхы социальна бүлэгүүдэй, оронойнгоо бүхы үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд, гүрэнэй, ниитын, ... болон культурна хүдэлмэри хэдэг элдэб һалбариин хүдэлмэрилэгшэд оролсоно. Парторганизацинуудай бюродо, мүн ...удта мүнөө 423 мянган хүдэлмэришэд ба колхозниигууд ...ай. Энэнь урзанданайхиһаа нилээд олон болоно. ... районно ба городской комитедүүдэй гэшүүдэй, гэшүүндэ ...удай 40 процент шахуунь хүдэлмэришэд ба колхозниигууд болоно. Мүн обком, райкомуудта, союзна республиканудай компартинуудай ЦК-да һунгагдаһан хүдэлмэришэд, колхозниигуудай тоо баһал олошороо.

... үе соо парти доторой ажабайдал тухай мэдээсэл ... КПСС-эй Центральна Комитет хадаа партиин ажал ... тухай, оронойнгоо дотоодын болон гадаадын ... байдал тухай тон шухала асуудалнуудаар ... партийна зургаануудта, эдэбхитэдтэ, бүхы коммунистнуудта саг соонь мэдээсэжэ байгаа. Дороһоо өөдөө—ЦК хүрэтэр ... мэдээсэлнүүд бүри түргэн, удхаараа һайн боложо байна. Тиимэ мэдээсэлнүүд оршон байдалые улам һайнаар ойлгоходо туһална, асуудалнуудые шиидхэлгэдэ партийна организацинуудай, ажалшадай дүй дүршэл, һанал бодол бүри һайнаар хараадаа абахада туһална. Парти доторой байдал тухай мэдээсэлые саашадаашье һайжаруулха ёһотойбди. Тэрэнэй нүлөөе дээшэлүүлхэ, тэрэниие хүтэлбэрилгын арга зэбсэг болгон, хүмүүжүүлгын, хиналтын хэрэгсэл болгон бүри үргэнөөр хэрэглэхэ ёһотойбди.

Дутагдалнуудые заһаха, ажал хэрэгыемнай һайжаруулха шалгагдамал арга метод бологшо шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ парторганизацинуудаймнай ажал ябуулгада улам саашадаа хүгжөөгдөө. Олонхи партийна комитедүүд коммунистнуудай шүүмжэлхы ажаглалта, дурадхалнуудые анхаралдаа бүри һайнаар абадаг болоо, тэдэ ажаглалта, дурадхалнуудые бэелүүлгын хойноһоо бүри һайн хиналта табидаг болоо. Гэхэтэй хамта зарим партийна организацинууд, тэдэнэй хүтэлбэрилхы зургаанууд тус асуудалаар XXIII съездын заабаринуудһаа зохихо зэргын тобшолол хээгүй байна гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Зарим хүтэлбэрилэгшэд шүүмжэлхы ажаглалтануудые анхаралтайгаар хүлеэн абажа шаданагүй, тиимэ ажаглалтануудта тэсэбэритэй зүбөөр хандажа шаданагүй. Теэд шүүмжэлэлые тоодоггүй, хараадаа абадаггүй хүн заатагүй өөрөөл буруутаха байна. Эрид сэхэ шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэлгэ үргэнөөр дэлгэрүүлхэ ябадал партийна организациин политическэ талаараа бата хүсэтэй байһые, партиингаа, арад зонойнгоо урдахи уялгаяа партийна организациин зүбөөр ойлгодогые харуулна.

Парти доторой демократиие хүгжөөхэ гээшэ партийна журам бэхижүүлгэтэй нягта холбоотой юм. Демократическа централизмын гол ёһониинь хэр зэргэ сэхэ шууд, зүбөөр бэелүүлэгдэнэб —тэрээнһээл партиин хүсэ шадалынь, мэргэжэл шадабаринь дулдыдаха байна гэжэ дүй дүршэл харуулна. Демократиин хооһон хэбэр үзүүлдэг, анархис ёһоной задагай ябуулгашье, мүн коммунистнуудай үүсхэл эдэбхиие дарадаг, бюрократ ёһоной централизацишье—алинииньшье марксистско-ленинскэ партида харша юм.

КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи партийна хиналтын комитедэй ажал ябуулгань бүри олон талын шэнжэтэй болонхой. Тус комитет партийна журам бэхижүүлгэтэй холбоотой асуудалнуудые шэнжэлжэ үзэнэ, коммунистнуудай зүгһөө жаяг заршам хазагайруулдаг баримтанууд тушаа шанга хэмжээ абана. Тэрэшэлэн союзна республиканудай, компартинуудай ЦК-гай, крайкомуудай, обкомууд, горкомууд болон райкомуудай партийна комиссинуудай хүдэлмэри улам эдэбхитэй болоо. Парти доторхи журамые саашадаашье бэхижүүлхэ, КПСС-эй программа, Уставай эрилтэнүүдые коммунист бүхэнэй заатагүйгөөр бэелүүлхэ ябадал туйлаха шухала.

Мүнөө партдокументнүүдые һэлгэхэ тухай асуудал партиимнай урда табигдаад байна. Тиин энээн тушаа хэдэ хэдэн һанамжануудаа эндэ хэлэхэ һанаатайб. Эгээн һүүлдэ документнүүдые һэлгэһээр 17 жэл үнгэрбэ. Партбиледүүдэй хэрэглэгдэхээр хараалагдаһан болзор дүүрэбэ. Партийна документ һэлгэлгые ёһо тэды хэрэг бэшэ, харин эмхидхэлэй-политическэ шухала хэмжээ ябуулга гэжэ тоолоо һаамнай зүб болохо байна. Партийна биледүүдые һэлгэлгэ партииемнай саашадань бэхижүүлгэдэ, коммунистнуудай эдэбхи үүсхэл, журам сахилга бүри дээшэлүүлгэдэ туһа болохоор энэ хэрэг эмхидхэгдэхэ ёһотой. Советскэ Союзай Коммунис партиин үндэһэ һуури табигша, вождь Владимир Ильич Ленинэй дүрсэнь партбилет дээрэмнай байһай гэжэ коммунистнуудай хүсэһэн олон тоото хүсэл дурадхалнуудыешье бэелүүлхэдэ болохо байгаа.

Нүхэдүүд! Коммунистнуудай үзэл бодолой талаар үнэн сэхэ, үүсхэл эдэбхитэй, шударгы зоригтой байдаг дээрэһээ манай парти хүсэтэй юм. Мүнөө партимнай зохёохы агуусхэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ арад зоноо хүтэлнэ. Коммунист бүхэнэй үзэл бодолой, һанал сэдьхэлэй талаараа арюун һайхан байха тудам, партиимнай нэрэ хүндэ улам ехэ болодог юм.

Гэбэшье политическэ ёһотой тэмсэлшэд байһанаа харуулдаггүй зарим гэшүүд партидамнай үшөөл бии. Дутуу дунда зүйлнүүдые хаража байгаад, энээниие мэдээшэгүй болодог хүнүүд, «энэ намда хабаатай бэшэ, энээн тухай ондоо хүнүүд бодог лэ» гэжэ хара амяа хараад ябадаг хүнүүд бии. Нүгөө талаһаа, наагуураа эдэбхи гаргаһан хэбэр үзүүлэн, даб дээрэ бэеэ харуулха гэжэ оролдодог хүнүүд дайралдана. Тэдэнэр али нэгэн хэрэг ябуулха шухала гэжэ байжа хэнһээшье үлүүгээр хөөрэдэг, иигэхэ тиигэхэ гэжэ байжа бүхы зониие хододоо һургадаг, уряалдаг байха юм. Теэд ажал хэрэгые бодото дээрээ хэхэ болоходоо, тиимэ хүнүүд хаанашьеб харагдахаяа болишоод байдаг.

Коммунистнууд иимэ үзэгдэлнүүдые улам шангаар шүүмжэлэн зэмэлнэ. Эдэбхигүй хойрог, хайша хэрэг ябадал гаргадаг ушартай парти эбсэхэгүй байна. Хэрбээ ши коммунист юм һаа, бэрхэшээлһээ зүрхэсэхэ, айхагүй, гээгдэнги һанал бодолые дэмжэхэгүй, харин партиингаа ушар ёһо мэдэдэг эдэбхитэй тэмсэлшэнь байха уялгатайш. Коммунист хадаа хэзээдээшье, хаанашье—ажал хүдэлмэридөөшье, ниитын ажабайдалдашье, һургуули һуралсалдашье, ажаһуудалдаашье — коммунист зандаал ябаха, манай ленинскэ партиин гэшүүнэй үндэр дээдэ нэрэ зэргые арюун нангинаар абажа ябаха уялгатай.

2. Партийна организацинуудые бэхижүүлгэ. Хүдэлмэрилэгшэдые шэлэн томилолго ба хүмүүжүүлгэ

...дүүд! Партиин политикые бэелүүлгэдэ **партийна эхин ...цинууд** шухалын шухала һууринуудай нэгые эзэлнэ. Ма... мүнөө 370 мянга гаран — XXIII съездын урда тээхидэ ...45 мянгаар олон эхин организацитай. Партийна эдэ гол ...удтэ партиин Центральна Комитет, союзна республиканска компартинуудай ЦК-нууд, крайкомууд болон обкомууд тоо... үе соо саг үргэлжын анхарал хандуулдаг байгаа. Арадай ..., гүрэнэй захиргаанай элдэб һалбаринуудай предприяти... болон эмхи зургаануудтахи хэдэ хэдэн партийна эхин организацинуудай хүдэлмэри КПСС-эй ЦК-да зүбшэн хэлсэгдэһэн ... юм. Эдэ асуудалнуудаар баталан абтаһан шиидхэбэринүүд ... дүй дүршэлые, бодото хүдэлмэриие шэнжэлэлгын үрэ ... боложо үгөө. Тус шиидхэбэринүүд мүнөөнэй эрилтэнүүдые ... хүдэлмэридөө бүри хүсэдөөр хараадаа абаха, шухала зорилгонуудые шиидхэлгэдэ гол анхаралаа хандуулха хэрэгтэнь партийна ...удта, эхин организацинуудта туһалаа. Энэ яахадаа бүри шухала болоноб гэхэдэ, һулаар хүдэлдэг, үүсхэл эдэбхи ... гаргадаг, дутуу дундануудтай эбсэдэг тиимэ организацинууд манайда үшөөл бии.

Партийна эхин организацинуудай бүридэлые һайжаруулха ... абтаа. Жэшээлхэдэ, энэ үе соо түмэр замай тран... узловой парткомууд, үйлэдбэриин нэгэдэлнүүд болон ... нэгэдэмэл партийна организацинууд байгуулагдаа. ... гаран коммунисттай зарим эхин организацинуудта туршалгын, бүри олон хүнһөө бүридэһэн парткомууд һунгагдаһан ...

Предприятинуудай, эмхи зургаануудай хүдэлмэридэ эхин партийна организацинуудай үзүүлдэг нүлөөе саашадаашье шангадхаха шухала. Энээнтэй дашарамдуулан, захиргаанай ажал ябуулгые хи... тухай КПСС-эй Устав соо найруулагдаһан дүримые бү... болгохо тухай коммунистнуудай, партийна комитедүүдэй ... олон тоото дурадхалнуудта анхарал хандуулхаар бай... үйлэдбэриин парторганизацинуудһаа гадна, научно-шэнжэлэлгын институдуудай, һуралсалай газарнуудай, культурно-гэгээрэлэй болон эмнэлгын эмхи зургаануудай эхин парторганизацинуудые мүн лэ иимэ эрхэтэй болгохо тухай хэлэгдэнэ. Түбэй ба ... советскэ, ажахын эмхинүүд болон зургаануудай партийна организацинууд тухай хэлэхэ болоо һаа, парти, правительствын Директивэнүүдые дүүргэхэ талаар аппарадай ажал ябуулгые ... хинаха ёһотой.

...иналта бэелүүлхэдэ, тус тус предприятиин гү, али эмхи ... онсо өөрэ эрхэ байдалай хараада абтаха ёһотой байһаниинь ойлгосотой. Жэшээлхэдэ, министерствын парторганизацинууд министерствын мэдэлдэ байһан предприятинууд болон ... зургаануудай ажал ябуулгада сэхэ нүлөө үзүүлжэ шадахагүй байһаниинь сохомтой. Зүгөөр министерствын аппарадта хүдэлмэрилэгшэд ямараар табигдаһые, партийна ба гүрэнэй журамые ...рилэгшэдэйнь хэр зэргээр сахидагые хинаха гээшэ энэ ... сэхэ уялгань болоно.

... партийна органуудай байгууламжые нарижуулха, ажал ябуулгыень һайжаруулха талаар хүдэлмэри тоосоото үе соо үргэлжэлүүлэгдээ. Гол түлэб Дунда Азиин республикануудта партиин 9 обком, тиихэдэ 21 горком, городуудта 38 райком, 291 хүдөөгэй райком байгуулагдаа. Партийна шэнэ организацинуудые, тэдэнэй хүтэлбэрилхы органуудые байгуулһан ушар хүдэлмэриин хэдэ хэдэн шухала һалбаринуудта партийна нүлөө шангадхаха арга олгоо. Тэдэнэй аппарадууд урдын штадуудһаа гол түлэб бүридүүлэгдээ. Энээнтэй дашарамдуулан, иигэжэ хэлэхые хүсэнэб: һүүлшын 14 жэлэй турша соо КПСС-эй гэшүүдэй тоо хоёр дахин—7-һоо 14 миллион хүн хүрэтэр нэмээ, харин тиихэдэ, партийна штадай аппарат энэ үе соо 30 гаран процентээр үсөөрһэн байна.

Мүнөө үедэ КПСС союзна республиканудай компартинуудай 14 ЦК, партиин 6 крайком, 142 обком, 10 окружком, 760 горком, 448 городской райком болон 2810 хүдөөгэй райкомтой.

Республиканска, хизаарай, областиин, округуудай, городууд болон районуудай партийна организацинууд партиин политикые шууд сэхээр бэелүүлдэг, КПСС-эй Центральна Комитедэй үнэн сэхэ түшэг тулгууринь болодог дээрэһээ манай парти орон дотороо, уласхоорондын оршондо нэгэдэмэл, нягта жагсаалта хүсэн боложо, хододоо этигэл түгэдөөр ябуулга хэдэг байгаа, хэнэшье гэжэ мэдүүлхэ хүсэд үндэһэ баримта бии.

Нүхэдүүд! Партиин бүхы һалбаринуудые саашадань бэхижүүлхэ, хүдэлмэридэ бии байһан дутуу дундануудые зайсуулха, парти доторой ажабайдалые нарижуулха зорилготой олон дурадхалнуудые коммунистнууд съездэдэ бэлдэлгын үедэ оруулһан байха юм. Тэдэнэй нилээд олониинь нютагуудта сэхээр бэелүүлэгдэхэ ёһотой. Зарим дурадхалнуудынь ниитэ партийна шэнжэтэй. Тиимэһээ тэдэниие съезд дээрэ хаража үзэбэл таараха байна. Эхин парторганизацинуудай үүргые дээшэлүүлхэ тухай асуудалтай дашарамдуулан, тэдэнэй нэгэн тухайнь би хэлээ һэм. Мүнөө нүгөөдэ дурадхал тухай тогтожо хэлэхыемни зүбшөөгыт.

КПСС-эй ээлжээтэ съезднүүдые дүрбэн жэл болоод бэшэ, харин табан жэл болоод зарлаха хэрэгтэй гэжэ олон нүхэд тоолоно. Асуудал иигэжэ табиха үндэһэ баримта бии гэжэ маанадта һанагдаха байна. КПСС-эй съезднүүдые табан жэл болоод лэ үнгэргэлгэ арадай ажахые түсэблэлгын манайда заншал болоожо тогтоһон дүршэлэй ёһоор ээлжээтэ түсэбтэ табан жэл бүхэнэй дүнгүүдые гаргаха, зорилгонуудые хараалха арга партида олгохо байгаа.

Союзна республиканудай компартинуудай съезднүүдые табан жэл соо нэгэ дахин зарладаг байха гэжэ мүн лэ дурадхагдана. Хизаарай, областной, окружной, городской ба районно партийна конференцинүүд тухай хэлэхэ болоо һаа, тэдэниие табан жэл соо съезднүүдэй хоорондо хоёр дахин, тайлбарилан хэлэбэл, хоёр-гурбан жэл болоод үнгэргэхэдэ таараха байна. Парткомуудтай эхин парторганизацинуудай тоосоото һунгалтын суглаануудые болон конференцинүүдые зарлаха саг болзор ниимээр лэ тогтооходо таарамжатай гэжэ эли болоожо үгэнэ. Бүхы үлдэгшэ эхин ба цехүүдэй парторганизацинуудта тоосоонууд болон һунгалтануудые урда мэтэ жэл бүхэндэ үнгэргэдэг байхаар гээшэ ха.

Хэрбээ эдэ дурадхалнуудые съездын делегадуудай һайшаагаа һаань, тэдэниие КПСС-эй Устав соо оруулжа болохо байна.

Нүхэдүүд! Обществын ажабайдалай, олониитын дунда хэгдэдэг эмхидхэлэй ба политическэ хүдэлмэриин бүхы талые бүри һайнаар хүтэлбэрилдэг болохо гээшэ хүдэлмэрилэгшэдые шэлэн томилхо, хубаарилан табиха, хүмүүжүүлхэ хэрэг һайжаруулгатай таһаршагүй холбоотой. Энэ талаар манай парти мүнөө угаа ехэ арга боломжотой. Хүдэлмэришэдэй, колхозниигуудай, интеллигенциин политическэ ушар ёһо мэдэлгэ, эрдэм, профессиональна бэлэдхэл дээшэлээ. Коммунис байгуулалтын бүхы һалбаринуудта хүдэлхын тулада эгээл эдэнэрэй дундаһаа, арадай гүн гүнзэгыһөө оюун бэлигтэй, шадабари ехэтэй хүтэлбэрилэгшэдые парти дэбжүүлнэ. Союзна республиканудай компартинуудай ЦК-нуудай, крайкомууд болон обкомуудай мүнөөнэй секретарьнуудай, Министрнүүдэй Соведүүдэй, хизаарай болон областной гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэрэй 80 гаран процентнь, СССР-эй министрнүүдэй, гүрэнэй комитедүүдэй түрүүлэгшэнэрэй 70 шахуу процентнь хүдэлмэришэд ба таряашад байһанаа энэ ажал ябуулгаяа эхилһэн байха юм. Ороной томо промышленна предприятинуудай директорнүүдэй хахадһаа олониинь урдань хүдэлмэришэд байгаа.

Түбэй газарта, мүн нютагуудта партийна, советскэ, ажахын хүдэлмэридэ олон шэнэ хүдэлмэрилэгшэд тоосоото үе соо дэбжүүлэгдээ, шэнэ хүсэнүүд нэмэн орожо, хүдэлмэрилэгшэднай шэнэлэгдэһэн байна.

Крайкомуудай, обкомуудай зарим секретарьнууд, облгүйсэдкомой түрүүлэгшэнэр, республиканска, хизаарай ба областной шатын бусад хүдэлмэрилэгшэд түбэй органуудта — министрнүүдээр, гүрэнэй комитедүүдэй түрүүлэгшэнэрээр, мүн бусад хүтэлбэрилхы тушаалнуудта дэбжүүлэгдөө. Хилын саана хүдэлдэг хүнүүдые партийна, советскэ хүдэлмэрилэгшэдөөр бэхижүүлхэ хэмжээнүүдые ЦК һүүлэй жэлнүүдтэ абаһан байха юм.

Нютагуудтахи партийна, советскэ органуудай хүтэлбэридэ, тэрэ тоодо компартинуудай ЦК-нуудай, хизаарай ба областной комитедүүдэй нэгэдэхи секретарьнуудай тушаалда политическэ ба тусхай һайн мэргэжэлтэй олон шэнэ нүхэд дэбжүүлэгдээ. Тиихэдээ Центральна Комитет хадаа нютагай хүдэлмэрилэгшэдые дэбжүүлхэ хараа шугам шууд бэелүүлдэг байгаа, эдэ тушаалнуудта түбэй газарһаа хүнүүд имагтал онсо ушарта эльгээгдэдэг байһан юм. Хүдэлмэрилэгшэдые иигэжэ шэлэн томилхо, хубаарилан табиха гурим партийна организацинуудай, бүхы коммунистнуудай зүгһөө һайшаалтайгаар угтагдадаг, дэмжэгдэдэг байна бшуу.

Манай кадрова политикын шэглэл ямар бэ гэхэдэ, урдын хүдэлмэрилэгшэдтэ анхаралтай гамтайгаар хандахатаяа, тэдэнэй дүй дүршэл болон эрдэм мэргэжэлые эгээн лэ ехээр хэрэглэхэтээ хамта, саашадаа ургахаар залуу хүдэлмэрилэгшэдые дэбжүүлдэг байнабди. Энэ хадаа партиин политическэ хараа шэглэлэй, тэрэнэй революционно заншалнуудые залгамжалдаг байха зайлашагүй эрхэ нүхэсэл болоно гээшэ.

Мүнөө манайда кадрнуудтай ябуулха хүдэлмэриин иимэ дүршэл тогтонижонхой гэбэл, хүнүүдтэ этигэлтэйгээр, хүндэтэйгөөр хандаха, тэдэндэ шууд сэхэ эрилтэ табиха ябадал тааруугаар бэелүүлэгдэдэг. Эдэ бүгэдэ таарамжатай, нүхэр ёһоной оршон байдал бии болгожо, өөрынгөө шадабариие бүри хүсэдөөр харуулха арга хүдэлмэрилэгшэдтэ олгоно.

Ажабайдалһаа уламжалан, хүдэлмэришэдэй үмэнэ улам бүри ехэ эрилтэ табигдана. Политическэ ушар ёһо һайнаар мэдэхэтээ хамта, профессиональна эрхим бэлэдхэлтэй, экономикын болон соёлой хүгжэлтын асуудалнуудые шадамар бэрхээр шиидхэдэг, захиргаанай мүнөөнэй онол аргануудые шудалһан хүнүүд маанадта хэрэгтэй. Шэнэ юумые обёорон мэдэрдэг хүдэлмэрилэгшэдые парти хододоо үндэрөөр сэгнэдэг. Шэнэ юумые обёорон мэдэрхэ гээшэ холын хараата хүгжэлтые обёоржо, ерээдүй тээшээ урид хаража, табигдаһан зорилгонуудые шиидхэхэ эгээн лэ зүб зам оложо шадаха гэһэн удхатай. Мүнөө ниитын ажабайдалда, үйлэдбэридэ гүнзэгы ехэ хубилалтанууд түргэнөөр болоожо байһан үедэ иимэ шанар илангаяа шухала удхатай болоно.

Хүнүүдые эмхидхэхэ, хүмүүжүүлхэ гээшэ манай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй ажал ябуулгада шухалын шухала һуури эзэлнэ. Хүтэлбэрилэгшэ өөрын онсо эрхэтэйшье һаа, тэрэ имагтал захиралтын хүсэндэ найдажа шадахагүй байна бшуу. Ажахын ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин нягта холбоотой байха шухала тухай манай парти саг үргэлжэ мэтил онсолон тэмдэглэнэ бэшэ ха юм. Өөһэдынгөө гаргаһан экономическа ба захиргаанай шиидхэбэринүүдэй хүмүүжүүлхэ хойшолонгууд тухай саг үргэлжэ һанажа ябаха эрилтэ парти хүтэлбэрилэгшэдтэ табина.

Заримдаа хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэ ажабайдалай бүхы нюусануудые ойлгодог, бүхы юумые мэдэдэгби гэжэ һанадаг байха юм. Тиимэ хүн бусадай дүршэл болон эрдэм шадабариие шадамараар хэрэглэхын орондо, бүхы асуудалнуудаар заабаринуудые үгэжэ, бултаниие албадан захиржа эхилдэг байха юм. Өөрынгөө эрхэ түлөөлэлгэдэ хамаатай асуудалнуудые зүбөөр шиидхэжэ шадаха мэргэжэлтэй хүдэлмэрилэгшэд манайда үни хада урган гаранхай. Тэдэндэ бүри ехээр этигэхэ, мүн лэ тэрэнэй зэргээр ехэ эрилтэ табиха хэрэгтэй.

Даалгагдаһан хэрэгэй түлөө тус тус хүнүүдэй харюусалгатай байлгые хамтаараа хүтэлбэрилгэтэй тааралдуулха гээшэ хүдэлмэрилэгшэдые ургуулан хүмүүжүүлхэ, манай бүхы хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэхэ зайлашагүй эрхэ нүхэсэл болоно. Хамтаараа хүтэлбэрилхэ ябадал хүгжөөхэтээ хамта, хүтэлбэриин шухала гол ёһонуудай нэгые мартаха ёһогүйбди. В. И. Ленинэй найруулһанай, тэрэниие манай партиин ойлгодогой ёһоор, «тусхай хүдэлмэри эрхилэлгын түлөө тусхайта хүн бүхэн харюусаха» ёһотой. Хүдэлмэрилэгшэдэй нюурай харюусалга дээшэлүүлгэдэ парти, правительствын Директивэнүүдэй гүйсэдхэл һайнаар шалгажа байха гээшэ шухала үүргэ дүүргэхэ байна.

Хүдэлмэрилэгшэдэй журам ба харюусалгые дээшэлүүлхэ гээшэ манай шухалын шухала зорилгонуудай нэгэн болоно. Тиихэдээ айлгаха, шангаар захирха онол аргануудаар дашуураад, хүнэй этигэлые, үүсхэл эдэбхиие хаһадаг, өөрыгөө аршалха оролдолго гаргадаг, хазагай ябадалда хүргэдэг журам тухай бидэнэр эндэ хэлэнэгүйбди. Хүнүүдэй ушар ёһо һайнаар мэдэлгэдэ, харюусалгаяа мэдэрэлгэдэ үндэһэлэн тогтоогдоһон журам тухай хэлэнэбди. Журам сахидаггүй, шүүмжэлһээ тобшололнуудые хэдэггүй, буруу ябадал гаргадаг хүдэлмэрилэгшэд тухай хэлэхэ болоо һаа, тэдээн тушаа шухала хэмжээнүүд абтаха ёһотой. Манайда хүтэлбэрилхы тушаалнууд хэндэшье хэтэдээ даалгагдадаггүй байна бшуу. Социалис журам хадаа обществын бүхы гэшүүдтэ хамаатай, бултанда, хүн бүхэндэ үялгата журам болоно.

Партийна ба советскэ хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэхэ, мэргэжэлыень дээшэлүүлхэ талаар саг үргэлжэ хүдэлдэг курсануудые олоор байгуулһан ушар кадрнуудтай хэгдэдэг хүдэлмэри һайжаруулгадахи горитойхон алхам болоно. Тэдэниие тоосоото үе соо 200 мянга шахуу хүн дүүргэжэ гараа. Мэргэжэл дээшэлүүлхэ институдууд, эрдэм шадабаряа дээшэлүүлхэ факультедүүд ба курснууд ажахын хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдтэ зорюулагдажа байгуулагданхай. Арадай ажахые хүтэлбэрилгын институт һаяхан хүдэлжэ эхилээ. Министрнүүдые оруулалсан, манай промышленностиин хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд тус институтда эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ юм. Иимэ хэмжээтэйгээр, иимэ олон хүнэй хабаадалгатайгаар хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ хүдэлмэри манайда урда тээнь хэзээдэшье хэгдэдэггүй байгаа.

Зүгөөр бэеэ даагаад хүдэлхэ гээшэ һуралсалай гол онол арга байгаа, саашадаашье байха. Ажабайдалһаа гээгдэхэгүйн тулада манай бүхы хүдэлмэрилэгшэд саг үргэлжэ һураха, өөрынгөө соёл сурталай-теоретическэ хэмжээе дээшэлүүлхэ, эрдэмэй ба түрүү дүршэлэй туйлалтануудые шудалха ёһотой.

Манай хүдэлмэрилэгшэд шэнэ общество байгуулхын түлөө тэмсэлэй бүхы шатануудта нэрэдээ хүрэдэг, тэдэндэ үзүүлэгдэһэн найдабариие харюулдаг байгаа. Тэдэнэр партиин политикые саашадаашье шадабаритайгаар, оролдосотойгоор бэелүүлхэ, арадтаа хизаарлашагүй үнэн сэхээр алба хэхэ гэжэ бидэнэр батаар этигэнэбди.

3. Партиин суртал бодолой, теоретическэ ажал ябуулга. Коммунистнуудай марксистско-ленинскэ һуралсал

Нүхэдүүд! Манай парти — научна коммунизмын парти мүн. Энэмнай марксистско-ленинскэ эрдэм ухаагаар, эгээн түрүү, революционно мүнөө үеын эрдэм ухаагаар хэлбэришэгүйгөөр хүтэлбэрилэгдэнэ, тэрэниие саашадань хүгжөөхын тула бүхы юумэ хэнэ. Ниитын саашанхи хүгжэлтые, тэрэнэй гол шэглэлые теоретическэ ёһоор бодожо үзэлгэ хадаа ниитын ажабайдалай ябасые уридшалан хараха, үнэн зүб политическэ хараа шугам зохёохо, алдуунуудые болон ганса өөрын сэгнэлтэ үгэдэг шиидхэбэринүүдые зайсуулха арга партида олгоно.

Манай партиин болон арадай революционно тэмсэлэй, социализм болон коммунизм байгуулгын олон янзын дүй дүршэл, дэлхэйн революционно хүгжэлтын шухала асуудалнууд, уласхоорондын харилсаануудай мүнөө үеын онсо илгаанууд—эдэ бүхы хадаа ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд соо, Октябриин 50 жэлэй ойдо, В. И. Ленинэй түрэһэнһөө хойшо зуун жэлэй ойдо зорюулагдаһан партиин документнүүд соо эли тодоор харуулагдаа. Эдэ документнүүд—партиин теоретическэ ухаан бодолой хүгжэлтын үрэ дүн, Центральна Комитедэй, манай партиин болон эрдэм ухаанай кадрнуудай хамтын хүдэлмэриин аша үрэ мүн. 1969 ондо болоһон коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөнтэй дашарамдан, мүн тэрэшэлэн уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй ажабайдалда ехэ үйлэ хэрэг болоһон Карл Марксын болон Фридрих Энгельсын 150 жэлэй ойтой, Парижай коммунын зуун жэлэй ойтой дашарамдан, нилээд ехэ теоретическэ хүдэлмэри хэгдэнхэй.

Агууехэ революциин вождь, тэрэнэй теоретик, хүдэлмэришэн ангиин партиие байгуулагша, дэлхэй дээрэ түрүүшын социалис гүрэнэй үндэһэ һуури табигша В. И. Ленинэй үүргые үлэмжэ хүсэдөөр харуулһан айхабтар ехэ зохёолнууд тоосоото үе соо хэблэгдээ.

Мүнхэдөө мандажа байдаг, хүгжэдэг һургаал мүн болохо ленинизм партиин үзэл сурталай ажабайдалай гол анхаралда, тэрэнэй бүхы революционно-шэнэдхэн байгуулгын ажал ябуулгын үндэһэ һууринь байгаа, байнашье, байхашье. В. И. Ленинэй үзэл сурталай заабарида хандаха зуураа, партимнай ленинскэ үзэл сурталай, ленинскэ шэнжэлхы онол аргын үндэһөөр коммунис байгуулалтын шухалын шухала асуудалнуудай шиидхэбэри олохо гээшые өөрынгөө шухалын шухала зорилго гэжэ тоолоно.

Коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулгын замууд һүүлэй жэлнүүдтэ нилээд ехээр тодорхой болгогдоо. Партиин ухаан бодолынь түсэблэлгын, хүтэлбэри захиргаанай мүнөө үеын дүршэлые, арадай ажахын ашаг үрые дээшэлүүлгын, материальна болон моральна урмашуулга һайжаруулгын арга зохёолгодо зорюулагдаһан байна. Мүнөө үеын эрхэ байдалда партиин аграрна политикын гол асуудалнуудые зохёон табиха гээшэ шухала теоретическэ удха шанартай.

Коммунис партиин хүтэлбэрилхы үүргэ тухай һургаал саашадань хүгжөөлгэдэ ехэ анхарал хандуулагдаа. Энэ хадаа революционно хүдэлөөнэй, шэнэ общество байгуулгын үндэһэн асуудалнуудай нэгэн мүн гэжэ бултанда мэдээжэ. Мүнөө энэ хадаа марксистнууд-ленинецүүд болон ревизионизмын элдэб түхэлэй түлөөлэгшэнэрэй хоорондохи тэмсэлэй гол зүйлынь болонхой. КПСС-эй гол хараа шугам парти тухай марксистско-ленинскэ һургаалай нангин байхын түлөө тэрэнэй эбсэшэгүй тэмсэл уласхоорондын ехэ удха шанартай байжа, коммунистнуудай болон олон миллион ажалшадай зүб заабаринь байгаа гэжэ аха дүү партинууд заана.

Партимнай манай гүрэнэй түүхые зүбөөр, жама ёһын заабаряар харуулха хэрэгтэ ехэ анхарал табина. Совет арадай түүхын замые партийна бэшээр, ангиин бэшэ талаһаа сэгнэхэ, тэрэнэй социалис туйлалтануудай удха шанарые бага болгохо гэһэн зарим һэдэлгэнүүд шангаар, үнэн зүбөөр шүүмжэлэгдээ. Тиихэтэй хамта, һүүлэй жэлнүүдтэ манай обществын ажабайдалда болоһон ехэ һайн һайхан хубилалтануудые тоодоггүй хуушарһан үзэлэй зүб бэшэ байһаниие партимнай харуулаа.

Ганса нэгэ хүндэ һүгэдэн шүтэхэ ябадалай хойшолонгуудые, тэрэшэлэн ганса өөрын сэгнэлтэһээ уламжалан гараһан алдуунуудые зайсуулга манай орон дотор ниитэ политическэ, нэн түрүүлэн, үзэл сурталай эрхэ байдалда һайнаар нүлөөлһые һүүлэй жэлэй дүршэл эли тодоор баталан харуулаа. Бидэнэр марксизм-ленинизмын үндэһэн һургаалда үнэн сэхэ байгаабди, байхашьебди, үзэл сурталай асуудалаар ямаршье юумэндэ сухарилта хэхэгүйбди.

КПСС засаг баридаг бусад коммунис партинуудтай хамта социализмын дэлхэйн байгуулалта хүгжөөлгын гол шухала асуудалнуудые зохёохо хэрэгээ үргэлжэлүүлээ. Өөһэд өөһэдынгөө дүй дүршэлые шэнжэлэн үзэлгэ, согсололго хадаа социалис байгууламжын ниитэ хуули ёһые зүбөөр тодорхойлхо, байгуулагдаһан социализмын гол зүйлнүүдые хүсэдөөр тайлбарилха арга олгоо. Экономическа харилсаа холбооной болон аха дүү оронууд болон партинуудай хани харилсаанай бусад асуудалнуудта тусхай анхарал хандуулагдаа.

Мүнөө үеын капитализмын хүгжэлтэдэхи шэнэ зүйлнүүдые, дэлхэйн социалис бэшэ хубиин хүгжэлтэдэ дэлхэйн социализмын нүлөөнэй зам болон түхэл шэнжые, тусхайлбал, научно-техническэ хубисхалай нүлөөн доро болоожо байдаг капиталис экономикодохи шэнэ зүйлнүүдые шэнжэлгэ партиин теоретическэ хүдэлмэридэ нилээд һуури эзэлээ.

Теоретическэ хүдэлмэри — манай ниитын, интернациональна, революционно уялгын шухала хуби мүн. Дэлхэй дээрэ капитализмын болон социализмын хүсэнүүдэй хоорондохи эсэргүү тэмсэл, мүн революционно һургаалые хооһон болгохо, социалис болон коммунис байгуулалтын бодото хэрэг хазагайруулха гэһэн элдэб түрэлэй ревизионистнуудай һэдэлгэ теориин асуудалнуудта, тэрэнэй теоретическэ хүгжэлтэдэ шанга анхарал саашадаа табихые бидэнэрһээ эринэ. Хуушаршаһан, хойшоо гараһан түхэл маягые дабталга, шэнэ асуудалнуудта шэнээр хандажа шадахагүй гү, али дурагүй байлга—эдэ бүхы хадаа ажал хэрэгтэ хоро хүргэнэ, ревизионис аашые марксизм-ленинизмдэ тааруулан тарааха арга боломжо байгуулна. Манай теоридо, ажал хэрэгтэ буржуазна ба ревизионис ёһоной халдан оролгые үнэмшэстэйгөөр шүүмхэлхэдээ, ниитын эрдэмые, марксистско-ленинскэ теориие эдэбхитэйгээр, үүсхэлтэйгээр хүгжөөлгые эшэ үндэһэн болгоболнай, тэрэ улам хурса, шанга болоожо үгэнэ.

Нүхэдүүд, иигэжэ бага бэшэ юумэн хэгдээ гээшэ. Гэбэшье Центральна Комитет теоретическэ хүдэлмэриин талаар манайда бүхы юумэн хангалтатай гэжэ тоолоногүй. Шиидхэхэ ёһотой олохон асуудалнууд юрэл хараалагданхай аад, гүнзэгыгөөр шиидхэгдэхээ хүлеэжэ байна. Партимнай теориин хүгжэлтэдэ улам ехэ анхарал табиха, эрдэм ухаанай эмхи зургаануудай хүдэлмэриие һайжаруулха, ниитын эрдэм ухаанай холбоо барисаае партийна болон гүрэнэй хүдэлмэриин бодото байдалтай, коммунис байгуулалтын тодорхой зорилгонуудые шиидхэлгэтэй нягта холбоотой байлгаха хэрэгтэ ехэ анхаралаа табиха ёһотой.

Марксизм-ленинизмын теориие. ниитын хүгжэлтын хуулиие, ажабайдалай шэнэ зүйлнүүдые һайнаар ойлгодог болохо, тэдэндэ зүб сэгнэлтэ үгэхэ, үнэн зүб бодото тобшолол хэхэ гээшэ коммунистнуудай тон шухала хэрэг гэжэ парти тоолоно. Коммунистнуудай үзэл сурталай хатуужал гээшэ манай партийна зэргэнүүдэй дайшалхы шадабариие дээшэлүүлгын зайлашагүй эрхэ нүхэсэл мүн.

Партийна организацинууд XXIII съездын һүүлээр марксистско-ленинскэ эрдэмые һайнаар эмхидхэхэ талаар ехэхэн хүдэлмэри хээ. Эхин, дунда болон дээдэ гурбан шатаһаа партийна һуралсалай байгууламжа манайда бии болонхой. Энэ хадаа теори, түүхэ болон партиин политика шата шатаарнь шудалха, һуралсал эмхидхэхэдээ, коммунистнуудай бэлэдхэл болон дура хүсэлыень хараадаа абаха арга партийна комитедүүдтэ олгоно. Экономическа һуралсал шангадхаха тушаа хэмжээнүүд абтаа, энэнь мүнөө үедэ ехэ удха шанартай болоо.

(Үргэлжэлэлынь 8-дахи нюурта).

Советскэ Союзай Коммунис партиин XXIV съезд

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ТҮГЭСХЭЛ

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7-дохи нюурнуудта).

Партийна hуралсалай бүхы шатануудта зорюулагдан, учебнигүүд болон hуралсалай туhаламжанууд олон хэhэгээр эгээн түрүүшынхеэ зохёогдоод, хэблэгдэн гаранхай. Мүнөө бүхыдөө партийна hуралсалда 16 миллион гаран хүн hуралсана, хэдэн миллион пропагандистнууд ажаллана.

Гэхэтэй хамта, зарим партийна комитедүүд энэ хэрэгтэ ёhотой гэгшын анхарал табинагүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Марксистско-ленинскэ hуралсалай удха шанарые тоодоггүй, өөрын үзэл сурталай-теоретическэ эрдэмые дээшэлүүлдэггүй үсөөн бэшэ коммунистнууд манайда үшөө бии, тиихэдэ парторганизацинууд тэдэнэртэ ёhотой гэгшын эрилтэ табинагүй. Теори шудалалгада ёhо тэдыгээр, хооhон номнолой гуримаар хандаха ябадал болюулагдаагүй.

Коммунистнуудай марксистско-ленинскэ hуралсал гээшэ тон ехэ, гансахан хэмжээгээрээшье бэшэ, мүн нэн түрүүндэ үзэл сурталай политическэ удха шанараараа ехэ хэрэг мүн. Зорилго юу байнаб гэхэдэ, энэ хүдэлмэриие саашадаа hайнаар табиха, политическэ hуралсалые коммунис байгуулалтын тодорхой зорилготой нягта холбоотойгоор табиха, партиин бүхы гэшүүдэй ушар ёhо мэдэхэ, эдэбхитэй байха ябадалдань хүсэтэйгөөр нүлөөлхэ шухала. Пропагандистнуудай кадрнуудта шэнэ эрилтэнүүд табигдана. Тэдэниие шэлэн олохо, hургаха хэрэгтэ тусхай анхарал табиха шухала.

Нүхэдүүд, тиимэ болохолоороо, XXIII съездhээ хойшо үнгэрhэн жэлнүүд КПСС-эй зэргэнүүдэй саашадаа үзэл бодолой-политическэ. эмхидхэлэй жагсаалай зэргэнүүд, коммунистнуудай ургалтын, арад нинтэтэй партиин холбоо барисаа бэхижүүлгын жэлнүүд болоо.

Партиин болон бүхы совет арадай ашэ хэрэгэй бата нэгэдэл манай обществодо эбдэршэгүй хүсэ, ямаршье бэрхэшээл зайсуулха шадабари олгоно гээшэ. Партиин болон бүхы ажалшадай эбдэршэгүй бата нэгэдэл хадаа урагшаа этигэл найдамтайгаар ябаха, эгээн орёо оньhон зорилгонуудые шиидхэхэ арга бидэнэртэ олгоно бшуу. Манай парти ажалшадай этигэл найдабариие юунhээшье үлүү, тэрэниие үнэтэй зүйл гэжэ тоолоно. Манай агууехэ партиие бүхы хэмжээгээр бэхижүүлхэ, арад зонтой, арад ниитэтэй тэрэнэй холбоо барисаае гүнзэгы ехэ болгохо гээшые агууехэ Ленин бидэнэртэ захяа заабари болгон табяа hэн, —бидэнэр Ленинэй энэ захяа заабарида үнэн сэхэ байхабди.

* * *

Нүхэд делегадууд!

Центральна Комитет үнгэрhэн табан жэлэй хүдэлмэриин дүнгүүд тухай, ерээдүй сагта партиин урда байhан гол зорилгонууд тухай, манай ороной хүгжэлтын хараа бодолнууд тухай таанарта элидхэбэ гээшэ. Партиин съезднүүдэй гол шухала зорилгонуудай нэгэн юуб гэхэдэ, бодото дүй дүршэлэй, туйлагдаhан бүхы үнэтэ, hургаал боломоор зүйлэй дүн гаргаха, дутуу дунданые шүүмжэлхэ, тэдэниие зайсуулха арга зам олохо гэжэ В. И. Ленин хэлэhэн байха юм. Съездын делегадууд манай парти дотор болодог ёhоор ЦК-гай тоосоото элидхэлдэ хандаха байhандань, ажал хэрэг hайн мэдэдэг ёhоор, партиин болон арадай үмэнэхи ехэ харюусалгаа мэдэдэг ёhоор зүбшэн хэлсэхэ байhандань hэжэг hанагданагүй.

Манай түсэбүүд бодото тоосоонууд дээрэ, ороной эрилтэнүүдые, ресурснууд болон арга боломжонуудые хараада абалгатайгаар үндэhэлhэн байха юм. Шэнэ табан жэл тушаа Директивэнүүдэй проектые зүбшэн хэлсэлгэ хадаа парти, бүхы арад тэдэниие халуунаар дэмжэн байhыень харуулна. Эдэ түсэбүүдые дүүргэлгэ бидэнэрэй хүн бүхэнэй ажалhаа, манай эмхитэй ябадал болон заршамhаа, ажал хэрэг эршэмтэй hайнаар ябуулжа шададагhаа болохо байна. Табигдаhан зорилгонуудые дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ арад ниитые элсүүлхэ, бүхы арадые коммунис байгуулалтын ленинскэ платформо дээрэ улам нягтаар жагсааха гээшэ партиин, тэрэнэй бүхы организацинуудай гол шухала зорилго мүн болоно.

Нүхэдүүд! Манай арга боломжонууд барагдашагүй. Ороной экономическа хүсэн хэзээнэйхиhээшье ехэ байна. Совет эрдэм ухаан болон соёл шэнэ ехэ юумэнүүдые туйлаа. Манай арадай морально-политическэ нэгэдэл эбдэршэгүй. Бидэнэр манай социалис ханинартай, союзнигуудтай хамтадаа нэгэ жагсаалаар ябанабди. Бүхы дэлхэйн революционно хүсэнүүдтэй холбоо барисаан бэхижэнэ.

Бидэнэр эрмэлзэhэн юумэеэ бултыень туйлахабди, бидэнэр табиhан зорилгонуудаа амжалтатайгаар шиидхэхэбди гэжэ нэбди. Энээнэй найдамтай нүхэсэлынь совет арадай агууехэ гуулхы ухаан бодол. тэрэнэй үнэн сэхэ ябадал. Ленинэй заа... маар хэлбэришэгүйгөөр ябадаг, Коммунис партияа тойрэнэй нягта жагсаал мүн болоно.

Советскэ Союзай Коммунис парти—Ленинэй парти бүхы арадай лайшалхы манлай мандаха болтогой!

Совет социалис республикануудай Союз — арадуудай ... рамдалай болон хани барисаанай түшэг тулгууринь мандаха болтогой!

Революционно хүсэнүүдэй түгэлдэр холбоон — социалис дэлхэйн байгууламжын, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй ... нэй, арадуудые национальна болон социальна талаарнь ... хын түлөө тэмсэлшэдэй холбоон бэхижэг. илалтаhаа илалта дабшаг лэ!

Маркс—Энгельс—Ленинэй хэзээдэ мүнхэ илагдашагүй hургаалай тугые дээрэ үргэе! Коммунизм мандаха болтогой!

Коммунизм байгуулагша агууехэ совет арадта—алдар!

(Нүхэр Л. И. Брежневэй элидхэл нэрьемэ альга ташалгаар нэгэтэ бэшэ таhалдуулагдаа).

Мартын 31-дэ съезд хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ.

Советскэ Союзай Коммунис партиин XXIV съездэ КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин тоосоото элидхэл

Комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр Г. Ф. СИЗОВОЙ элидхэл

Нүхэдүүд! Манай съезднүүд парти ба арадайнгаа түүхэдэ ехэ үрэ нүлөөтэй байдаг, марксизм-ленинизмын революционно теори ба практикын бүгэдые илагша хүсые эли тодоор харуулдаг гээшэ.

Съездэ бэлдэхэ үедэ манай орон дотор үргэн далайсатайгаар дэлгэрhэн бүгэдэ арадай политическэ, ажалай дэбжэлтэ хадаа партиин үзэл бодол ба ажал ябуулгын совет хүнүүдэй аша туhатай, хүсэл эрмэлзэлтэй таhаршагүй нягта холбоотой байhанай бодото гэршэ боложо үгөө.

Манай парти хэзээ хэзээнэйхиhээ бата хүсэтэй, нягта жагсаалтайгаар, нэгэдэл ехэтэйгээр, олониитын дунда ябуулагдадаг эмхидхэлэй ба үзэл сурталай хүдэлмэриин баян дүй дүршэлтэйгөөр өөрынгөө XXIV съездэ хүрэжэ ерэбэ. XXIII съездhээ хойшонхи үе партидамнай ажал ябуулгаяа революционноор шэнэдхэн хубилгаха, коммунис нангин эрмэлзэлые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэлэй шухала үе байгаа.

Нүхэдүүд! Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй хүдэлмэри тухай ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Леонид Ильич Брежневэй хэhэн элидхэлые бидэнэр ехэ анхаралтайгаар, партидаа омог баяртайгаар шагнабабди. Тоосоото элидхэл соо оронойманай уласхоорондын ба дотоодын мүнөө үеын байдалда гүнзэгы, ленинскэ бүрин түгэс сэгнэлтэ үгтэжэ, коммунизмын агууехэ хэрэгэй түлөө тэмсэлдэ партиин туйлаха хараа бодол ба тодорхой зорилгонууд табигдаба.

Экономическа ба социальна шухала хараа түсэбүүдээр наймадахи табан жэлэй гол даабаринуудые тодорхойлhон партиин XXIII съездын Директивэнүүдэй амжалтатайгаар дүүргэгдэhэн тушаа бидэнэр гүнзэгы баясхалантайгаар тэмдэглэнэбди. Партиин экономическа политикын зүб, холын хараатай байhые, тэрэниие бэелүүлхэ талаар Центральна Комитедэй абаhан хэмжээнүүдэй ашаг үрэтэй байhые ажабайдалнай гэршэлэн харуулаа.

Тоосоото үе соо манай партиин бүхы ажал ябуулга хадаа ажабайдалаар табигдаhан зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ үүсхэлтэйгээр хандаха, эрдэм ухаанай үндэhөөр нэбтэрэнхэй ленинскэ ёhо гуримтай байгаа. Съезднүүдэй хоорондохи үедэ партийна организацинуудай хүдэлмэри ямар онсо илгаатай байгааб гэхэдэ, коммунис байгуулалтын шухала асуудалнуудые саг болзор соонь эмхи гуримтайгаар зүбшэн хэлсэлгэ, олоной хабаадалгатайгаар шиидхэбэри абалга, ажалша олониитын дурадхаhан бүхы юумэндэ анхаралтайгаар хандаха ушар болоно.

XXIII съездын hүүлээр партийна ба ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ хүндэтэйгөөр, анхаралтайгаар хандаха, хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй үүсхэл ба политическэ эдэбхиие үргэнөөр дэмжэн урмашуулха эрхэ байдал хангагдаа гээшэ. Тиихэ зуураа, Центральна Комитет хүдэлмэрилэгшэдтөө эрилтэеэ дээшэлүүлээ, партийна ба гүрэнэй органуудай хүдэлмэридэ бии байhан дутагдалнуудые элирхэйлэн усадхаа.

Хүтэлбэрилгэдэ, партийна ба гүрэнэй ажабайдалда ленинскэ ёhо гурим хэлбэришэгүйгөөр сахиха хэрэгтэ зорюулагдаhан партиин, КПСС-эй ЦК-гай хатуу, шууд сэхэ хараа шугам хадаа XXIII съездhээ хойшонхи үе соо парти ба арадай туйлаhан гол ехэ амжалтада шухала үүргэ дүүргэhэн байна.

Манай социалис Эхэ оромнай ехэ хүгжэлтын шэнэ дабшасада гаранхай. Совет арад энхэ тайбан байдалтай үедэ хүдэлнэ, ажабайдалаа шэмэглэн хүгжөөнэ. Тэрэнэй ажалай болон политическэ эдэбхи ургана, олониитэтэй партиин холбоо барисаан улам үргэдэнэ. Хүдэлмэришэн анги ба таряашадай, СССР-эй арадуудай эбдэршэгүй хани нүхэсэл улам бэхижэе.

Эдэ бүхы туйлалтануудта манай партиин ленинскэ Центральна Комитет аша габьяатай, бүхы асуудалнуудые зүбөөр, ажабайдалтай, бүхы партиин ажал ябуулгатай, совет арадай ажабайдал ба ажал хэрэгтэй нягта холбоотойгоор шиидхэхэ арга хангаhан коллективнэ хүтэлбэрилгын аша габьяа мүн.

Нүхэдүүд! Партийна ажабайдалай ёhо гуримые наринаар сахилга, партийна хүтэлбэрилгын аргые наринжуулга, парти доторой демократиие саашадань үргэдхэлгэ Центральна шалгалтын, мүн нютагуудай партийна организацинуудай шалгалтын комиссинуудай хүдэлмэриие эдэбхи үүсхэлтэй болгохо хэрэгтэ нүлөөлhэн байха юм.

КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин тоосоое съездын баталамжада табиха зуураа, Центральна шалгалтын комиссиин бүхы гэшүүд комиссиингаа ажал ябуулгада, тэрэшэлэн КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй хүдэлмэридэ, XXIII съездын ба партиин Центральна Комитедэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа гэжэ съездэ элидхэнэбди.

Партиин Уставай эрилтын ёhоор, Центральна шалгалтын комисси КПСС-эй ЦК-гай аппарадта хэрэгүүдэй хэр түргөөр, зүбөөр хаража үзэгдэдэг ушарые ходо шалгажа байгаа.

Партиин Центральна Комитедэй аппарат нягта наринаар, эмхи гуримтайгаар, түргэнөөр хүдэлмэрилнэ гэжэ съездэ элидхэхыемни зүбшөөгыт. Тоосоото үе соо партийна шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые шалгаха хүдэлмэри hайжараа, партийна, ажахын ба культурна байгуулалтын асуудалнуудые шиидхэлгээр нютагай партийна организацинуудта бодото тодорхой туhаламжа үзүүлэгдэдэг болоо.

* * *

Центральна шалгалтын комисси өөрынгөө хүдэлмэридэ партиин финансова ажахын асуудалнуудта, партайна бюджедэй дүүргэлтэдэ, партийна мүнгэ зөөри гамтайгаар гаргашалха хэрэгтэ гол анхарал хандуулна.

Партийна бюджедэй оршын хуби жэлhээ жэлдэ үлүүлэн дүүргэгдэнэ, тоосоото үе соо 39,4 процентээр ехэ болоо. Тиихэ зуура, партиин мүнгэн зөөрнин гол оршонь партиин гэшүүнэй түлбэриhөө ороно. Энэ оршо партийна бюджедэй бүхы олзын гурбанай хоёр хубиие эзэлдэг. Партиин гэшүүдэй олошоржо байhан дээрэhээ гэшүүнэй түлбэриhөө ородог мүнгэнэй хэмжээн жэлhээ жэлдэ дээшэлжэ байна.

Коммунистнуудай гэшүүнэй түлбэриие зүбөөр, саг болзор соонь түлэхэ ушар гансахан финансова асуудал бэшэ. Хэнэйшье мэдэhээр, коммунистнуудай журам КПСС-эй Устав соо бэшэгдэhэн партийна ажабайдалай бүхы ёhо гуримуудые, уялгануудые сахилгаhаа эхилдэг ха юм. Гэшүүнэй түлбэриие түлэхэ гээшэ коммунистын түрүүшын уялгануудай нэгэн мүн.

Партиин Центральна Комитет, союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нууд, партиин крайком болон обкомууд партиин гэшүүнэй түлөөhэнэй оршын үрэ дүнгүүдые ходо шалгадаг, тиихэдэ партиин горком болон райкомууд, шалгалтын комиссинууд партиин эхин организацинуудта гэшүүнэй түлбэриин зүбөөр абтаhые, тоо бүридхэлые саг үргэлжэ шалгажа байдаг. Үгтэhэн тоосооной баримтын ёhоор, шалгалтын комиссинууд 1968 ондо партийна бүхы эхин организацинуудай 70 процентые, 1969 ондо — 72 процентые, 1970 ондо — 71 процентые шалгалтада хабаадуулаа.

Партиин гэшүүд болон гэшүүндэ кандидадууд гэшүүнэй түлбэри түлэхэ тогтоогдомол гуримые нягта наринаар сахина. Гэбэшье партийна зарим эхин организацинуудта энэ гуримые эбдэдэг, гэшүүнэй түлбэриие саг соонь түлэдэггүй, гурба, мүн дээшэшье hара соо үриташоод ябадаг зарим коммунистнууд дайралдана. Тэдэ эхин парторганизациин секретарьнууд партиин Уставай эрилтые эбдэжэ, тиимэ журамгүй коммунистнуудые партбюрогой гү, али партийна суглаан дээрэ зүбшэнгүйгөөр гэшүүнэйнь түлөөhые абадаг байха юм. Иимэ ушар Молдавиин ССР-эй, Краснодарска, Хабаровска хизаарнуудай, Кировскэ областиин партийна эхин организацинуудта үзэгдэhэн гээшэ.

Зарим коммунистнууд партиин гэшүүнэй түлбэри түлэхэдөө, абаhан элдэб түрэлэй шан, литературна гонорар, бусад олзые салин дээрээ нэмэнгүйгөөр, дутуу түлэнэ. 1970 ондо Горьковско областиин партийна эхин оганизацинуудта гэшүүнэй түлбэридэ дутуу түлэгдэhэн мүнгэнэй хэмжээн 90 мянган түхэриг, Ярославска областиин партийна организацинуудта 48 мянга, Крымскэ—35 мянган түхэриг байhыень шалгалта элирүүлээ. Тэрэшэлэн Львовско, Эрхүүгэй, Тюмениин, бусад областьнуудай эхин парторганизацинуудта гэшүүнэй түлбэриие дутуугаар абаhан ушар элирүүлэгдэhэн байха юм.

Дурсагдагша дутагдалнуудые юугээр тайлбарилхаб гэхэдэ, гэшүүнэй түлбэри тухай КПСС-эй ЦК-гай инструкциие олохон коммунистнууд мэдэнэгүй, партийна эхин организацинуудай, партиин горком болон райкомуудай бюронууд журам муутай коммунистнуудта эрилтэ багаар табина.

Шалгалтаар тодорхойлогдоhоной ёhоор, партийна эхин организацинуудай зарим секретарьнууд коммунистнуудай гэшүүнэй түлбэриие нөөсэлгын кассада саг соонь тушаангүй унжагайруулна, тиихэдэ нөөсэлгын кассанууд ороhон гэшүүнэй түлбэриие обком, крайкомуудай, союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нуудай счёдто саг соонь оруулнагүй. Энэ ушар дээрэhээ партийна бюджедэй оршын хубиие дүүргэлгэдэ hаад ушаруулагдана.

Партиин зарим гэшүүд ба гэшүүндэ кандидадуудай партийна билет ба кандидадай карточкые hаланаар хадагалдаг ушарые партиин журам горитойгоор эбдэhэн ябадал гэжэ тоолохо хэрэгтэй. 1970 ондо Алтайн, Башкирай, Литвагай, Харьковай болон бусад партийна организацинуудта партийна билет ба кандидадай карточкануудые гээхэ ушар олоор үзэгдэhэн байна.

Партиин гэшүүнэй түлбэри түлэхэ тушаа тогтоогдомол гурим эбдэhэн, тэрэшэлэн коммунистнуудай партийна документнүүдые үгы хэhэн эдэ дутагдалнууд тушаа КПСС-эй Центральна шалгалтын комисси партиин энээнэй урда тээ болоhон съезд дээрэ партийна организацинуудай анхарал хандуулhан гээшэ. Гэбэшье эдэ дутагдалнууд мүнөө болотор хүсэд усадхагдаагүй байhаар.

* * *

Гэшүүнэй түлбэриин удаа партиин олзо доходой хоёрдохи статья — партийна хэблэлэй олзоhоо ородог мүнгэн. Тоосоото үе соо хэблэлэй ажал ябуулгаhаа ородог олзо 43,7 процентээр дээшэлээ.

Мүнөө үедэ партиин мэдэлдэ түбэй «Правда», Политиздат гэжэ хэблэлhээ гадна, республиканска, хизаарай ба областной 78 хэблэл бии.

1970 ондо партийна хэблэлэй газарнууд нэгэ доро 67 миллион хэhэгтэй 274 газетэ, 69,4 миллион хэhэгтэй 226 журнал гаргажа байгаа. hүүлэй жэлнүүдтэ партиин түбэй орган—«Правда» газетын, КПСС-эй ЦК-гай «Сельская жизнь» газетын, «Коммунист», «Партийная жизнь», бусад журналнуудай хэhэг ехээр дээшэлээ. Жэшээнь, тоосоото үе соо «Правда» газетын хэhэг 6,4 миллионhоо 9 миллион хүрэтэр, «Сельская жизнь» — 5,3-hаа 6,6 миллион хүрэтэр, «Коммунист» журнал — 704-hөө 820 мянга хүрэтэр олошороо.

Партийна хэблэлэй хэhэгүүдэй иимэ ехээр ургаhан ушар хадаа, нэн түрүүн манай арадай политическэ эдэбхи үүсхэлэй, оюун бодолой ба соёл гэгээрэлэй ургажа байhанай, совет хүнүүдэй дунда манай хэблэлэй хүндэ ехэтэй байhанай гэршэ болоно.

Партиин Центральна Комитет партийна хэблэлнүүдэй хүдэлмэридэ, тэдэнэй үйлэдбэриин баазые үргэдхэхэ ба шэнэдхэн хубилгаха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна. hүүлэй жэлнүүдтэ областной, хизаар болон республикын түбэй газарнуудта барилга ехээр эрхилэгдэнэ, типографинууд шэнэдхэн хубилгагдана. Тоосоото үе соо газетэ хэблэхэ 16 ехэ корпус, партийна хэблэлэй полиграфическа предприятинууд баригдаа. Тэрэ тоодо: Киев, Новосибирск, Саратов, Свердловск, Тула, Ташкент оролсоно.

Съездhээ съезд хүрэтэрхи үе соо хэдэ хэдэн городуудта хэлхеэ холбооной утаhаар газетэдэ толилогдохо материал дамжуулан абаха пунктнууд ашаглагдаhап байна.

Шэнэ табан жэлэй туршада партийна хэблэлэй олзоhоо ороhон мүнгэ зөөреэр зарим область, хизаар болон республикануудай түбүүдтэ шэнэ типографи ба үйлэдбэриин корпусуудые бариха, эхилэгдээд байhан барилгыень дүүргэхээр хараалагдана. Тэрэшэлэн Москвада «Правда» гэжэ газетнэ хэблэлэй шэнэ барилгые дүүргэхэ.

Бүхы хэблэл ба типографинууд түсэблэлгын ба материальна урмашуулгын шэнэ гуримда оруулагдажа, үйлэдбэриинь ашаг үрэ хараа байса дээшэлээ.

Гэбэшье зарим хэблэл ба типографинуудай үйлэдбэриин хүсые ашаглалгада оруулха саг болзор унжагайруулагдана. Мүнгэ зөөри буруугаар гаргашалха ушар үзэгдэнэ, түхеэрэлгэнүүд ашаглагдангүй миин байна, түүхэй эд болон материал нормоhоо үлүүгээр нөөсэдэ абтана. Хэблэхэ графигай саг соогоо дүүргэгдэдэггүй дээрэhээ манай орон доторхи ба хилын саанахи уншагшадта газетэ, журнал хүргэхэ хүдэлмэри унжагайрна.

Партийна хэблэлнүүд үйлэдбэриингөө эдэ дутагдалнуудые түргөөр усадхажа, промфин түсэбэй дүүргэлтэ, партийна бюджедтэ олзоhоо оршо оруулгые хангаха ёhотой.

Түбэй, республиканска, хизаарай ба областной газетэнүүдэй хэhэгүүдые саашадань бүри олошоруулан, хэблэлэй ажал ябуулгаhаа партиин олзо ехэ болгохо шухала гэжэ Центральна шалгалтын комисси тоолоно. Газетэ, журнал ходо уншажа байхые эрмэлзэдэг совет хүнэй хүсэл сүм хангагдаха ёhотой. СССР-эй целлюлозно-саарhанай промышленностиин министерствын саарhа үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ талаар нүлөө ехэтэй хэмжээ абахань тон шухала.

* * *

Партийна бюджедэй гаршын хуби тухай тогтохо зуураа, партиин олзын ургалта КПСС-эй Центральна Комитедэй ба партийна органуудай бэелүүлжэ байhан бүхы хэмжээнүүдые мүнгөөр таhалдалгагүйгөөр хангаха арга олгоо гээд Центральна шалгалтын комисси элидхэнэ.

Партиин мүнгэ зөөри дээдын газарта мэдэлтэй нэгэдхэгдэмэл бюджедhээ бүридэнэ. Бүхы парти доторой бюджет гаршаhаа үлүү оршотойгоор зохёогдодог байна. Эмхидхэлэй партийна, ойлгууламжын хүдэлмэринүүдтэ, партийна аппарадай хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлhэндэ, албанай ба байрын гэрнүүдые барилгада, ажахын ба бусад хэрэглэмжэдэ хэгдэhэн бүхы гаргашанууд партиип өөрынь мүнгэ зөөреэр сүм хангагдадаг тушаа бидэнэр сэдьхэлээ ханангяар съездэ элидхэнэбди.

Партиин Центральна Комитет партийна хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэхэ ба шадабари мэргэжэлыень дээшэлүүлхэ зорилготой hуралсалда ехэ анхарал хандуулан, энэ хэрэгтэ мүнгэ hомолдог байна. Тоосоото үе соо КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи ниитын эрдэмүүдэй академи, партийна дээдэ hургуули, заочно партийна дээдэ hургуули, республиканска ба область хоорондын партийна дээдэ hургуулинууд болон советско-партийна hургуулинууд 33 мянган хүниие hурган гаргаа, тэрэ тоодо КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи ниитын эрдэмүүдэй академи, партийна дээдэ hургуули — 15 мянган хүниие.

Үнгэрhэн үе соо союзна республикануудай компартинуудай ЦК-гай, партиин крайком болон обкомуудай секретарьнууд, таhагуудые даагшанар, республикын, хизаарай болон областьнуудай газетэнүүдэй редакторнууд, партиин окружком, горком ба райкомуудай секретарьнар болон бусад хүдэлмэрилэгшэд тусхай байгуулагдаhан курсануудта hуралсажа, шадабари мэргэжэлээ дээшэлүүлhэн байна. Хамта дээрээ 200 мянга шахуу хүн иимэ hуралсалда хабаадуулатдаа.

Партийна ойлгууламжын хүдэлмэридэ, тэрэ тоодо партийна гэгээрэлэй байшан ба кабинедүүдэй, марксизм-ленинизмын университедүүдэй хүдэлмэридэ горитой хэмжээнэй мүнгэн табигдаа, лекци уншагдаhан, бусад хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэhэн байна. Тоосоото үе соо дурсагдагша университедүүдые 500 мянга шахуу хүн дүүргэжэ гараа.

Ойлгууламжын хүдэлмэриин материальна бааза нилээд hайжаруулагдаа. Тусхай hуралсалай методическа литература олон хэhэгтэйгээр хэблэгдэнэ. hүүлэй табан жэлэй туршада 50 миллион хэhэгтэй тиимэ литература хэблэгдээ.

Партиин Центральна Комитедтэ, мүн нютагай партийна организацинуудташье мүнгэ зөөри гамтайгаар, ашаг үрэтэйгөөр, сметээр хараалагдаhан соогоо гаргашалагдана гэжэ Центральна шалгалтын комисси съездэ мэдээсэнэ.

Гэбэшье партиин зарим горком ба райкомууд финансын журам эбдэнэ, гол түлэб канцелярска хэрэгсэлдэ, почтово-телеграфна, командировкодо ба ажахын хэрэглэмжэдэ хэмhээ үлүүтээр мүнгэ зөөри гаргашалаа.

Жэшээнь, Грузиин партийна организациин зарим райком ба горкомууд 1969 ондо 7 мянган түхэриг, 1970 ондо 23 мянган түхэриг хэмhээ үлүүгээр гаргашалhан байна. Тэрэшэлэн Калугын, Дагестанай, Ростовой партийна организацинуудта 1970 ондо хараалагдаhан хэмhээ үлүүгээр мүнгэ зөөри гаргашалха ушар үзэгдөө.

Союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нууд, партиин крайком болон обкомууд финансово-ажахын хүдэлмэридэхи эдэ дутагдалнуудта онсо анхарал хандуулжа, тэдэниие усадхаха талаар хэрэгтэй хэмжээ абаха ёhотой.

* * *

Нүхэдүүд! Тоосоото үе соо КПСС-эй Центральна шалгалтын комисси партиин Центральна Комитедтэ, ЦК-гай газетэнүүд болон журналнуудай редакцинуудта ороhон ажалшадай бэшэг, мэдүүлгэ болон гомдолнуудай саг болзор соогоо хэр хаража үзэгдэhые хинан шалгаха хүдэлмэри бэелүүлhэн гээшэ. hүүлэй жэлнүүдтэ партиин Центральна Комитедтэ ородог бэшэгүүдэй шэнжэ шанар горитойгоор хубилаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Хубиин хэрэг тушаа гомдолой хажуугаар, социальна ажаhуудалда хабаатай ехэ асуудалнууд ажалшадай бэшэгүүд соо улам олоор табигдана. Эдэ бэшэгүүд юу харуулнаб гэхэдэ, ниитын хэрэгэй амжалтын, манай экономико ба соёл культурын шууд түргэн хүгжэлтын, манай партиин дотоодын ба гадаадын политикые бэелүүлхын түлөө совет хүнүүдэй харюусалга, мэдэрэлтэй байhые, политическэ талаараа болбосорhые гэршэлнэ бшуу. Ажалшадай дунда политическэ мэдээсэл hайжаруулха тухай, хүн зоной дунда политическэ хүдэлмэри ябуулгада хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй хабаадалсаха тухай партиин XXIII съездын заабаринууд коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй эдэбхи үүсхэлые хүгжөөлгэдэ ашагтайгаар нүлөөлөө.

КПСС-эй Центральна шалгалтын комисси партиин Центральна Комитедэй олонхи таhагта, тэрэшэлэн «Правда» газетын редакцида ба КПСС-эй ЦК-гай журналнуудта ажалшадай эльгээhэн бэшэг болон гомдолнуудые хараха хүдэлмэриин бодото байдал шалгажа үзөө. Тоосоото үе соо ажалшадай бэшэгүүдые хараха хүдэлмэри нилээд hайжараа гэжэ шалгалтаар тодорхойлогдоо. «Бэшэгүүдые хаража үзэхэ ба ажалшадтай уулзалга эмхидхэхэ талаар хүдэлмэри hайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол энэ хэрэгые заhаха хэрэгтэ нилээд туhалаа.

Ажалшадай бэшэгүүдые хаража үзэхэ хүдэлмэри эмхи гуримтай, нягта нарин, хэрэг бүтээмжэтэй болоо.

Ажалшадай бэшэгүүд соо табигдаhан гол шухала асуудалнуудаар тусхай мэдээсэлэй бэшэг бэшэгдэжэ, КПСС-эй ЦК-гай политбюро ба секретариадай үзэмжэдэ үгтэдэг гурим бии болгогдонхой.

1966—1970 онуудта олон тоото мэдүүлгэ ба дурадхалнууд ЦК-гай секретариадай заседани дээрэ хаража үзэгдэhэн, зарим асуудалнуудынь ЦК-гай даалгабаряар СССР-эй Министрнүүдэй Советдэ хаража үзэгдөөд, зохихо хэмжээнүүд абтаhан байха юм.

КПСС-эй ЦК-гай таhагуудта ороhон ажалшадай бэшэг болон гомдолнуудые хаража үзэхэ хүдэлмэри шалгахаhаа гадна, Центральна шалгалтын комисси өөрынгөө адресаар абаhан бэшэг болон гомдолнуудые харалгаар ехэ хүдэлмэри хэнэ.

Тоосоото үе соо 7000 шахуу бэшэг, гомдол ба дурадхал комиссиин адресаар абтанхай. Абтаhан материал бүхэн нягта наринаар шэнжэлэгдэнэ, досоонь хэлэгдэhэн асуудалые шиидхэхэ хэрэгтэ нүлөөтэйгөөр зохихо хэмжээн абтадаг байха юм.

Тэрэшэлэн республикын, хизаарай ба областной партийна организацинуудай шалгалтын комиссинууд ажалшадай бэшэг болон го... дые хаража үзэлгые хинан ...

Гэбэшье шалгалтын хару... ёhоор, энэ ехэ, шухала удха... тай хэрэгтэ бии байhан дута... үшөөл хүсэд усадхагдаагүй ... Бэшэг, гомдол болон дурадха... саг болзор соонь харадаггүй ... ёhо тэдыгээр хандаха ушар ... Бэшэг болон мэдүүлгэнүүдээр ... hан шиидхэбэринүүд бодото ... хүсэд бэелүүлэгдэнэгүй.

* * *

Нүхэдүүд! hүүлэй жэл... тиин гэшүүдэй олошорхотой ... (14 миллионhоо дээшэ гэшүү... гэшүүндэ кандидадууд), нютаг... тийна организацинуудта фи... хүдэлмэри улам ехэ болоно. ... тын комиссинуудай зорил... хубилаа.

Шалгалтын комиссинууд ... hунгамал орган байха зуураа, ... тиин мүнгэ зөөри гаргашалгы... ха талаар тон шухала хүдэл... нэ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. ... галтын олонхи комиссинууд ... табигдаhан зорилгонуудаа а... тайгаар бэелүүлнэ. Союзна ре... кануудай hаяхан үнгэр... съезднүүд, хизаарай болон обла... партийна конференцинүүд ... дэнэй хэhэн тоосоото элидх... өөhэдынь хүдэлмэриин гэршэ ... үгэнэ.

Тоосоото үе соо шалгалтын ко... синуудай ажал ябуулгые эдэб... болгохо, тэдэнэй хүдэлмэридэ ... туhаламжа үзүүлхэ хэрэгтэ ... лагдаhан эмхидхэлэй зарим хэ... ябуулганууд абтаhан гээшэ.

КПСС-эй ЦК-гай шиидхэбэ... Центральна шалгалтын ко... марксистско-ленинскэ аха дүү ... партинуудай шалгалтын ко... нуудтай уулзажа, хүдэлмэ... дүй дүршэлые халан абалсаа.

Бэе бэедээ ашатай туhатай энэ ... рилсаа холбоо үргэлжэлүүлжэ, ... хани нүхэдэй бодото ажал хэр... туйлаhан хамаг hайн юумыень ... лан абажа. өөhэдынгөө дүй ... лые тэдэндэ дамжуулжа ... ажабайдалнай дурадхана.

Нүхэдүүд! Шэнэ табан жэлэй ... сэб тушаа Директивэнүүдэй ... ект — политическэ тон шухала ... кументые съездын урда тээ з... хэлсэлгэ хадаа партиин эбдэрш... нягта жагсаалтай байhые, агу... Ленинэй тугта тэрэнэй үнэн ... байhые, бүхы совет арадай ко... низм байгуулха зорилгоё тодо... нороор ойлгожо байhыень элир... лэн харуулба. Парти ба арадай ү... бодолой. хүсэл эрмэлзэлэй нэгэдэ... экономико. эрдэм наука, техника ... лон соёл культураяа хүгжөөхэ ... рэгтэ туйлаhан манай амжалтын ... үндэhэн. ниитын шэнэ байгуула... түгэсхэлэй илалтын эшэ үнд... мүн. Тэрэ шэнэ байгуулалтын ... рэ — коммунизм.

Партиин XXIV съездын шиидхэ... ринүүдэй бүгэдэ арадай дунда ү... нөөр дэмжэгдэхэ байhандань ... шье hэжэг түрэнэгүй. Хүдэлмэри... анги, колхозно таряашад, интелли... генци, совет хүн бүхэн тэдэ шиидх... бэринүүдыень дайшалхы програм... болгон угтажа абахал. Ленинэй т... доро, коммунистнуудай агууехэ па... тиин хүтэлбэри доро съездын ... хэбэринууд бодото дээрээ бэелүү... дэхэ.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-54, приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редактора—62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—66-76, отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-36, 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленности и строительства—61-35, советского строительства и быта—69-58, культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, информации—34-05, общественная приёмная—56-62, машинное бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.